

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra společenských věd

**Psychologická pomoc policistům jako
obětem vyvěrajícím z výkonu profese**

Diplomová práce

**The psychological assistance to the police officers as the
victims of their duty performance**

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
Ing. PhDr. Viktor ČERVENÝ, Ph.D.

AUTOR PRÁCE
Bc. Štěpánka BENEŠOVÁ

PRAHA
2022

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 10. 3. 2022

.....
Bc. Štěpánka Benešová

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá problematikou psychicky náročných (viktimitizačních) situací při výkonu profese příslušníků Policie ČR a psychologickou péčí poskytovanou příslušníkům Policie ČR. Teoretická část se nejprve věnuje viktimologii a krizi z psychologického pohledu. Zde jsou popsány faktory, které krizi ovlivňují a její fáze. Následně je definována neformální a formální pomoc v krizi. Poté se již práce věnuje viktimitizačním situacím, se kterými se pracovníci základních složek integrovaného záchranného systému – hasiči, záchranáři a policisté – mohou setkat. Závěr teoretické části patří psychologické péči poskytované výše uvedeným složkám integrovaného záchranného systému. Zjištěné poznatky posloužily k vypracování praktické části, kterou tvoří analýza výsledků dotazníkového šetření provedeného mezi příslušníky Policie ČR. Dotazníkové šetření se věnuje viktimitizačním situacím a poskytování psychologické péče.

KLÍČOVÁ SLOVA

Policie ČR * krize * psychicky náročné situace * psychologická péče

ANNOTATION

This thesis focuses on the problematics of the mentally challenging situations experienced by the police officers of the Czech Republic and the psychological care they are provided with. The beginning of the theoretical part is devoted to victimology and the crisis from the psychological perspective. The section starts with an explanation of the factors that directly affect the crisis and its stages and continues with a formal and informal definition of help in the crisis. The theoretical part then identifies and analyzes victimized situations that the workers of an integrated rescue system - firefighters, paramedics, police officers - may face. The rest of the theoretical part discusses the psychological care provided to the workers of the integrated rescue system. The learnings were used in a practical part of this thesis which consists of a survey focused on the victimized situations and consecutive provisioning of the psychological care, and analysis of the survey results. The survey respondents were police officers of the Czech Republic.

KEYWORDS

Police of the Czech Republic * crisis * mentally challenging situations * psychological care

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu práce Ing. PhDr. Viktoru Červenému, Ph.D. za odborné vedení, rady a připomínky při zpracování mé diplomové práce. Dále děkuji policejní psycholožce, která věnovala svůj čas k poskytnutí bližších informací o psychologické péči poskytované příslušníkům Policie ČR a svým rodičům, sestrám, partnerovi za podporu při studiu.

Obsah

Úvod.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1. Policie ČR a její příslušníci jako možné oběti své profese.....	9
2. Psychologie oběti	10
2.1 Viktimologie	11
2.2 Krize v životě člověka	12
2.3 Pomoc v krizi	17
2.3.1. Neformální pomoc	17
2.3.2. Formální pomoc – krizová intervence.....	20
3. Pracovníci základních složek IZS jako oběti svých profesí.....	28
3.1 Hasičský záchranný sbor ČR a Zdravotnická záchranná služba vs. viktimizace při výkonu profese	30
3.2 Policie ČR vs. viktimizace při výkonu profese	35
4. Psychologická pomoc poskytovaná členům IZS	41
4.1 Psychologická péče o příslušníky Policie ČR.....	48
5. Shrnutí teoretické části	57
PRAKTICKÁ ČÁST	58
6. Policista jako oběť vyvěrající z výkonu své profese – dotazníkové šetření..	58
6.1 Předmět dotazníkového šetření.....	58
6.2 Formulace otázek pro dotazníkové šetření	60
6.3 Výzkumné předpoklady dotazníkového šetření	62
6.4 Charakteristika dotazníkového šetření	62
6.5 Výsledky dotazníkového šetření.....	63
6.6 Vyhodnocení dotazníkového šetření	77
6.6.1 Vyhodnocení cílů a dílčích cílů dotazníkového šetření	77
6.6.2 Vyhodnocení výzkumných předpokladů	88

6.7 Navržená doporučení	89
Závěr.....	92
Seznam zdrojů	93
Monografie	93
Články.....	94
Výroční zprávy	94
Použité právní předpisy	94
Internetové zdroje	95
Schéma.....	96
Seznam schémat	96
Seznam tabulek	96
Přílohy – praktická část práce	98
1. Dotazník – Policista jako oběť vyvěrající z výkonu své profese	98
2. Tabulky – odpovědi na otázky č. 15-16 od příslušníků PČR ve vedoucí, řídicí pozici a řadových příslušníků PČR	108
3. Kontingenční tabulky – vliv pohlaví, věku a délky služebního poměru na odpovědi z otázek č. 14, 26, 27	110
4. Kontingenční tabulka – vliv pohlaví na využívání psychologické péče poskytované příslušníkům PČR.....	114

Úvod

Každý den můžeme být svědky neúnavného naplňování hesla Policie ČR „Pomáhat a chránit“ jejími příslušníky. Můžeme se na ně spolehnout, když je ohrožena naše bezpečnost, svoboda, majetek, výkon práv apod. Policisté od nás mohou cítit vděčnost, úlevu, přijímat poděkování. Ale tak jako má mince dvě strany, může se stát, že je příslušník policie verbálně nebo fyzicky napaden, může být z nějakého důvodu pranýřován médií, politiky nebo částí veřejnosti apod. Zároveň mu určité situace, události, se kterými se při výkonu své profese setkává, mohou navodit pocit bezmoci, smutku či ohrožení. Což u některých policistů může vést k rozhození psychické rovnováhy. Příslušník Policie ČR je sice přijímán ke sboru až po splnění psychologických testů, nosí odznak policie, zbraň a další výstroj a výzbroj reprezentující svůj útvar, ale pořád se jedná o člověka s emocemi a prožíváním, který se stejně jako kdokoliv jiný může ocitnout v psychické nepohodě.

V mé diplomové práci se zabývám psychologickou pomocí policistům jako obětem vyvěrajícím ze své profese. Uvedené problematice jsem se rozhodla věnovat z důvodu propojení s policejní krizovou intervencí poskytovanou obětem či dalším účastníkům trestných činů nebo jiných krizových událostí a jejich blízkým, které jsem se věnovala v bakalářské práci. Od zaměření se na „druhý břeh“ očekávám přínosné poznatky z oblasti poskytování psychologické pomoci příslušníkům Policie ČR a zároveň zajímavé informace od samotných členů represivní složky státu z oblasti jejich prožívání určitých situací, které nastaly při výkonu profese nebo s ním souvisejí.

Hlavním cílem práce je zjistit, zda může být příslušník policie postaven do role oběti při výkonu své profese. Vedlejší cíl práce se zaměří na četnost využívání psychologické pomoci poskytované policistům. Jedná se o teoreticko-praktickou práci, kdy v teoretické části využívám především komparaci známé literatury. V praktické používám kvantitativní metodu psychologického výzkumu – dotazník, kdy následně získané odpovědi analyzuji.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Policie ČR a její příslušníci jako možné oběti své profese

Mezi občanem a státem je na základě společenské smlouvy vytvořený vztah, který, aby byl udržitelný, potřebuje složku, jež bude na jeho plnění, dodržování souhrnu vynutitelných pravidel dohlížet. Každý občan státu musí mít jistotu, že pokud se bude chovat v souladu s právním normativním systémem státu a někdo mu bude v rozporu se zákonem omezovat jeho práva a svobody, stát zakročí. K uvedenému slouží instituce – policie. Jedná se o složku státní moci, která dbá na ochranu jedince ve státě, ale i na ochranu státu jako celku. Jako pomoc jí slouží řada dle zákona legitimních prostředků například donucovacích či právních institutů, kvůli nimž se policie jako celek může stát trnem v oku části společnosti.¹

Dle zákona o Policii České republiky definujeme Policii ČR jako jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor, který slouží veřejnosti. Denně plní úkoly v oblasti ochrany bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku.² Příslušníci Policie ČR jsou ve služebním poměru vůči České republice. Každý den v rámci svých útvarů vykonávají již zmiňované úkoly Policie ČR, které mohou mít represivní i preventivní charakter.³

Při mnoha profesích může dojít k situacím, kdy se zaměstnanci nebo příslušníci dané profese mohou stát oběťmi, a to nejen trestných činů, ale i událostí, po kterých se jako oběť, například nějakého lidského jednání, cítí. Dle mého názoru příslušníci Policie ČR nejsou výjimkou. Naopak, mnohdy pro ně následky mohou být citelnější, jelikož situace, které je do takového stavu dovedou, vznikají při pomoci jiným, styku s tragickými událostmi nebo při práci s nebezpečnými

¹ *Bezpečnostní sbory.cz: Otázky a odpovědi – Je Policie ČR represivní složkou státu?* [online]. 2011. 2011 [cit. 2021-11-06]. ISSN 1803-6856. Dostupné z: <https://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/12011.html>, pramen: Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, In: Sběrka zákonů ČR

² Pramen: Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, In: Sběrka zákonů ČR

³ Pramen: Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, In: Sběrka zákonů ČR

lidmi. Proti uvedenému tvrzení by se dalo oponovat podmínkou splnění psychologických testů před vstupem k Policii ČR. Nicméně policisté nejsou stroje, jsou to také jen obyčejní lidé s emocemi, kteří různé situace, které jim profese či život přinášejí, odlišně prožívají. Každý člověk je individuální a z psychické rovnováhy ho může vyvést událost či nahromaděné události, které by jiného nerozhodily. Splnění psychologických testů neznamena, že se to policistovi nemůže stát. Jako příklad zátěžových situací či stavů, které policistu mohou při výkonu práce potkat, uvádím – mnoho typů vyhrožování, fyzické i verbální napadení, pranýřování policisty či policie jako v celku v médiích, šikanu od svých kolegů, pocit beznaděje, ztrátu kontroly v nebezpečné situaci, vyšetřování kontrolním orgánem apod. Vlivy, které dle mého názoru mohou postavit příslušníky Policie ČR do role oběti nejčastěji, podrobně rozeberu ve třetí kapitole teoretické části diplomové práce.

2. Psychologie oběti

Na význam slova oběť lze nahlížet z více úhlů a využívat ho v životě individuálně, při absolutně odlišných situacích. Jeden může být náboženský, tedy oběť zvířete, věci nebo i člověka jako dar věnovaný bohu, bohům či nadpřirozeným bytostem za jejich přízeň, například při potřebě určitého počasí, dobré úrody, uzdravení vůdce kmene apod., což je označováno jako první úplatky v historii.⁴ Dále toto slovo můžeme využít ve spojitosti s rozhodnutím se pro změnu a obětováním například nějakého koníčku, činnosti, zaměstnání, životní etapy s určitou osobou atd. Také takto můžeme označit sebe nebo být označeni někým jiným. Jedním z důvodů, který může nastat, je, že se staneme obětí nějakého trestného činu či činů nebo jiného protiprávního deliktu. Definice oběti z právního hlediska nám nabízí dva způsoby. Jedním je definice trestního řádu, který ale nedefinuje oběť, nýbrž poškozeného – „*Ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil,*...“⁵ Zároveň přichází ještě s upřesněním: „*Za poškozeného*

⁴ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5, str. 355.

⁵ Pramen: Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), In: Sbíрка zákonů ČR

se nepovažuje ten, kdo se sice cítí být trestným činem morálně nebo jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem.“⁶ Oproti tomu Zákon o obětech trestných činů definuje oběť takto: „Obětí se rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.“⁷ Tento zákon nezapomíná ani na příbuzné oběti v pokolení přímém, sourozence, osvojení, osvojitele, manžela či registrovaného partnera, druhá a nebo na osobu, která oběť živila, v případě, kdy oběť následkem trestného činu zemře a vyjmenované osoby utrpí újmu, označuje je za oběti také.⁸ Dále se nejen v souvislosti s protiprávními delikty, ale i traumatizujícími událostmi můžeme setkat s pojmem survivor – přeživší. Tento pojem se využívá, aby se přetvořilo vnímání události oběti a neviděla se jako bezmocná oběť, nýbrž jako ten, kdo přežil.⁹

Je ale také možné, že se nás žádný protiprávní delikt nedotkne, ale vnímáme sami sebe jako oběti například z důvodu nějaké lidské činnosti, tragédie, přírodní katastrofy, jiné traumatizující události nebo nepříznivé situace, která se stala při výkonu naší profese.

2.1 Viktimologie

Pro upřesnění pohledu na oběť (její bližší specifikaci a prožívání) se budu v nejbližší podkapitole věnovat viktimologii a problematikám s ní spojenými z teoretického hlediska, což bude následně využíváno v kapitolách s konkrétním zaměřením vzhledem k tématu práce.

Viktimologie (z lat. victima – oběť, řec. logos – věda) představuje vědní obor, který se zabývá oběťmi.¹⁰ L. Čírtková ji popisuje jako nauku o obětech,

⁶ Pramen: Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), In: Sbíрка zákonů ČR

⁷ Pramen: Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, In: Sbíрка zákonů ČR

⁸ Taktéž

⁹ BAŠTECKÁ, Bohumila. *Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy*. Praha: Grada, 2005. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0708-X, str. 27

¹⁰ VELIKOVSKÁ, Martina. *Psychologie obětí trestných činů: proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevence a vyrovnávání se s viktimizací, reálné případy z policejní praxe*. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4849-8, str. 9.

kteřá „zkoumá vědeckým způsobem oběti trestných činů, především to, k jakým změnám dochází v chování a prožívání osob, které se staly obětí trestného činu. Zajímá ji, jakou roli hraje oběť v motivaci pachatele a jakým způsobem se „spolupodílí“ na interakci v průběhu trestného činu.“¹¹ P. Hartl ve svém psychologickém slovníku definuje viktimologii jako „zkoumání obětí trestných činů, jejich osobnosti i chování, které případně mohlo vyprovokovat jednání pachatele.“¹² Z uvedených definic vyplývá, že se viktimologie zajímá nejen o prožívání člověka, který se stal obětí trestného činu, ale také důvody, které vedly k viktimizaci, tedy k procesu, kdy se z jedince stává oběť. Jestli například nějakým svým chováním nezvýšil či „nezapříčinil“ motivaci pachatele trestný čin spáchat. Viktimologie neopomíjí ani problematiku prevence, jak snížit riziko ohrožení nějakým trestným činem a právní i psychologické pomoci obětem trestných činů.¹³

2.2 Krize v životě člověka

Jelikož se téma mé práce váže k policistům jako obětem vyvěrajícím z výkonu své profese, tak se dále nebudu věnovat procesu viktimizace, tedy primární, sekundární, terciální viktimizaci oběti trestného činu. Využiji obsahově širší pojem – psychickou krizi. Členové integrovaného záchranného systému (dále jen IZS) se samozřejmě při své profesi mohou stát obětí některého z protiprávních deliktů, ale rovněž, jak bude rozebráno v následujících kapitolách, lze se stát obětí při výkonu profese i z jiných důvodů například z působení nějaké negativní události, jednání člověka, společnosti či působení určitého systému, které protiprávní nejsou, ale psychickou nerovnováhu jedinci způsobit mohou. Proto se v této podkapitole zaměřím na krizi v životě člověka z psychologického pohledu, která se samozřejmě může objevit jak u oběti trestného činu, ale i z mnoha dalších důvodů, které k životu patří.

¹¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 97.

¹² HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5, str. 661

¹³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 97.

Krise je, dle J. Pechara (viz Vodáčková), pro lidskou civilizaci nevyhnutelný jev.¹⁴ V životě se s použitím uvedeného pojmu můžeme setkat v mnoha oblastech. Velice často se pojí s negativními emocemi. Ocitnout se lze ve finanční či partnerské krizi, ale pro potřeby mé diplomové práce poslouží svou náplní krize psychická. Z psychologického pohledu se jedná o extrémní psychickou zátěž, nebezpečný stav či nepříjemnou událost. Jedinec ji vnímá jako nesnesitelný problém, který svým rozsahem přesahuje možnosti zvládnutí. Může ji způsobit kritická událost, která není pro člověka obvyklá, avšak nemusí být neočekávaná. Určují ji například tyto symptomy – nejistota z budoucnosti, přítomnost negativních pocitů, ztráta kontroly, narušení způsobu života jedince, jeho obvyklých vzorců chování, emoční napětí, nutnost změny a přizpůsobení se nové situaci.¹⁵ Gerald Caplan (viz Baštecká) krizi definuje následovně: „*Krise vzniká, když se člověk na cestě za důležitými životními cíli setká s takovou překážkou, kterou v určitém čase není schopen překonat obvyklými metodami řešení problémů. Pak nastane období dezorganizace a zmatku s mnohými a marnými pokusy o řešení.*“¹⁶ Vágnerová definuje krizi jako: „*Náhlé negativní vyhocení situace spojené s pocitem existence nezvládnutelného problému.*“¹⁷ Z uvedených definic lze vysuzovat, že psychologická krize může být pro člověka existenční hrozbou. Individuální vlastnosti jedince určují, o jak závažnou hrozbu se jedná. Některé z nás životní těžkosti, rány osudu tolik nezasáhnou, naopak někteří se lehce ocitnou ve velké psychologické nerovnováze, naprosté dezorganizaci kvůli problému, který by jiní ani nepostřehli. Dopad kritické události záleží na aktuální situaci, ve které se jedinec nachází, tedy také na únavě člověka, zdravotním stavu, jeho aktuálním rozpoložení i sociálním kontextu.¹⁸

¹⁴ VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služeb]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9. str. 27

¹⁵ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krise: psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada, 2004. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0888-4. str. 15-18, ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krise a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 11-12

¹⁶ BAŠTECKÁ, Bohumila, ed. *Psychologická encyklopedie: aplikovaná psychologie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-470-0. str. 148

¹⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0696-5. str. 43

¹⁸ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krise: psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada, 2004. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0888-4. str. 33

Takto popsaná krize nám může evokovat představu o tom, že se jedná o extrémní, nekontrolovatelnou situaci či negativní stav. Ale musíme si uvědomit, že krize jsou nedílnou součástí života. Nelze je vnímat jen jako něco ohrožujícího, patologického. Lze je chápat i jako změnu, vývoj, příležitost – například naše chování se může změnit v pozitivním smyslu.¹⁹

Na příčiny, které u člověka způsobují krizi, lze nahlížet dvěma způsoby. Jeden z nich je reakce těla na vnitřní spouštěč neboli preciptor. Abychom si toto hledisko přiblížili, uvedu pohled na problematiku od Reného Thoma, který k vnitřním preciptorům řadí krize, které jsou způsobovány vývojem, tedy neschopností přizpůsobit se vlastnímu vývoji či nárokům na sebe.²⁰ Vzhledem tématu práce je důležité upozornění na vnější spouštěče, které dle mého názoru mohou při výkonu profese policisty či zbylých článků IZS vyvolat u jedince krizi, způsobit újmu či vybudovat u něj status oběti. Konkrétně uvedu například bezmoc, kterou pracovník složek IZS může pociťovat při výkonu své profese, setkávání se s nepochopením svého jednání ze strany společnosti, které má však stanoveno v náplni práce, pocit ohrožení zdraví i života svého či svých blízkých kvůli situacím, se kterými se v zaměstnání potká a pocit strachu, jenž rovněž může kvůli profesi těchto složek vzniknout.

Dále v práci nastíním problematiku průběhu krize. K tomu mi poslouží model Geralda Caplana (viz Špatenková). Dle něj probíhá krizová reakce ve čtyřech fázích.²¹

- První fáze

- Jedinec je konfrontován spouštěcí událostí, pocit ohrožení v něm vyvolá napětí a neklid, jejichž výsledkem je zvýšená úzkost. Postupu krize do druhé fáze se snaží zabránit aktivací adaptačních mechanismů a využitím pro něj osvědčených zdrojů pomoci. Při neúspěchu dochází k prohloubení krizového stavu a nástupu druhé fáze.

¹⁹ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 15-16

²⁰ VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služeb]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9. str. 32

²¹ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 16-17, VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služeb]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9. str. 39-40

- Druhá fáze
 - Ve druhé fázi jedinec ztrácí kontrolu nad situací, domnívá se, že není schopen daný problém překonat, cítí se zranitelný, neúspěšný a ztrácí sebevědomí. Situaci se pokouší řešit, avšak za pomoci nepromyšlených postupů. Pokud se řešení neobjeví, narůstá pocit napětí a svůj prostor dostává třetí fáze reakce na krizovou událost.

- Třetí fáze
 - Napětí je velmi vysoké. Jedinec vynakládá maximální snahu k nalezení nových řešení problému a lehčeji dokáže přijmout pomoc zvenčí. Pokud dojde k překonání krize, člověk se navrácí do své duševní rovnováhy. Při neúspěšném snažení dochází buď k odmítnutí existujících problémů, což může zapříčinit přechod krize do chronického stavu, nebo se u jedince krize projeví i ve čtvrté fázi.

- Čtvrtá fáze
 - Jedinec v této fázi sice může vypadat, že situaci zvládá, ale ve skutečnosti tomu tak není. Napětí a neklid se stává nesnesitelným, prohlubuje se jeho vnitřní chaos. Tato fáze se prezentuje vážnou psychologickou dezorganizovaností. Jedinec se straní sociálními kontaktům, jeho adaptační mechanismy, stejně tak jako jedinec sám, absolutně nefungují, dochází k výrazným psychickým, kognitivním i emocionálním změnám. Uvedené vede ke změnám chování, konkrétněji k vysoké podrážděnosti, tendenci podléhat drogám či jiným škodlivým návykovým látkám, v nejhorším případě i sklonům k sebevraždě. Zde je již velmi důležité zakročení v podobě poskytnutí odborné psychologické pomoci například krizovou intervencí.²²

Každý z nás je jedna velká individualita. A stejně tak, jak platí, že každého z nás může přivést do krize jinak intenzivní událost či problém, tak i prožívání různých psychických krizí neprobíhá u jedinců totožně. Člověk v krizi zažívá psychické

²² ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 16-17, VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služeb]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9. str. 39-40

obtíže, jež se projevují například vztekem, podrážděností, úzkostí, nejistotou, problémy se spánkem či ztrátou životní spokojenosti. Ty se ale zároveň mohou překlenout ve fyziologické obtíže – jedinec se například může potýkat s bolestí hlavy, svalovou ztuhlostí, špatnou pohybovou koordinací, zhoršením již probíhajícího onemocnění, žaludečními obtížemi, padáním vlasů, kardiovaskulárními potížemi apod.²³ Někteří si krizovou událost dokáží zpracovat sami, ale jiným krize může převrátit život naruby a mít pro ně nepředvídatelné důsledky. Krize může chronifikovat, někdo se jejích následků nikdy nemusí zbavit, u jiných se po nějaké krizové události může rozvinout posttraumatická stresová porucha. Průběh krize samozřejmě ovlivňují okolnosti, za kterých vznikla, její působení i konečné následky, ale jsou tu i další faktory. Pro příklad uvedu věk – k němu se např. váže individuální i společenské očekávání u sociálních rolí, pohlaví – např. ve vztahu k vyhledávání odborné psychologické pomoci (ženy ji využívají více, je pro ně snazší rozhodnout se pro ni či ji přijímat), zdravotní stav, životní situace, schopnost zvládat krizové situace, sociální opora či dřívější nevyřešené krize.²⁴

Zmíněné dřívější nevyřešené krize, tedy krize, které nebyly jedincem vyřešené a zchronifikovaly, nejen že postižené osobě komplikují řešení dalších krizí, ubírají jí energii postavit se nové krizi, ale zároveň se promítají do prožívání nové krize – krize se „nakumulují“ a jedinci nereagují na krizi úzkostí, ale spíše bezradností. Proto zapomenutí, odsunutí či popírání události neznamena překonání krize. Zvládnutí krize se vyznačuje tím, že potíže spojené s krizí (nálady, změny chování) nejsou stálé, člověk získává energii k běžnému fungování, nachází znovu schopnost cítit radost apod.²⁵

²³ VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služby]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9. str. 42, VYMĚTAL, Štěpán, Vladimír VOSKA, Ondřej TOMAN, Jana JUNGWIRTOVÁ a Karel URBAN. *Možnosti psychologické podpory v Policii ČR*. Praha: Themis, nakladatelství Tiskárny MV, p.o., 2010. ISBN 978-80-7312-065-8. str 34

²⁴ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 17-19

²⁵ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 17, 20, ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize: psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada, 2004. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0888-4. str. 27

2.3 Pomoc v krizi

Dále se budu věnovat pomoci v krizi. Vytěžení této problematiky z teoretického pohledu je důležité, jelikož poskytování psychologické pomoci členům IZS, její vymezení, využívání a zakotvení v interních předpisech je jedno ze stěžejních témat práce, kterým se budu zabývat ve čtvrté kapitole teoretické části práce. Pomoc v krizi lze dělit na neformální pomoc a formální pomoc. První uvedená je reprezentována svépomocí a vzájemnou pomocí. Avšak více se zaměřím na formální pomoc, tedy poskytování odborné psychologické pomoci, zejména krizové intervence.²⁶

2.3.1. Neformální pomoc

Neformální pomoc představuje přirozenou obranu každého z nás v krizové situaci. Jedná se o tradiční, běžný způsob pomoci – kdy nejprve zahajujeme svépomocné aktivity, snažíme se zapojit obranné neboli adaptační mechanismy, a když nejsou dostačující, obracíme se na své okolí.²⁷

Termín adaptace odvozuje se od slova „ad-aptare“ je latinského původu. Jeho význam představují slova – připravit se, být připraven k tomu, co mě čeká či vyzbrojit se. Problematika adaptačních mechanismů patří ke klasickým psychologickým tématům, jelikož dle Křivohlavého patří k jádru lidské existence.²⁸ Obranné mechanismy jsou ne zcela uvědomované reakce. Je to způsob svépomoci, kterým se bráníme nastalé krizové situaci, a ani si to nepřipouštíme, že ho využíváme.²⁹ Uvědomění může a nemusí přijít s časovým odstupem od vyrovnání se s událostí. Obranné mechanismy mohou na jedince působit pozitivně, kdy mu dají čas, energii překonat, ustát problém, ale i negativně, kdy po nich mohou zůstat ještě větší škody. Některé z obranných mechanismů mohou člověka pohltnout a zabránit mu ve vyrovnání se s událostí.³⁰ Křivohlavý je charakterizuje: „*jako často klamné, iluzorní, fantastické, realitu*

²⁶ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize: psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada, 2004. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0888-4. str. 35

²⁷ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 22

²⁸ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak zvládat stres*. Praha: Grada, 1994. Pro vaše zdraví. ISBN 80-7169-121-6. str. 39-40

²⁹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3. str. 267-268

³⁰ Tamtéž, str. 268.

*nerespektující a někdy až matoucí formy zvládnání životních těžkostí.*³¹ Konkrétně mezi obranné mechanismy například patří: útok, únik, popírání, regrese či racionalizace.³²

Člověk se může pokusit zvládnout krizovou událost i uvědomovaným způsobem, který realitu nefalzifikuje, za pomoci copingu (zvládání), respektive copingových strategií.³³ Lazarus a Folkmanová, američtí psychologové, ve své knize vymezují coping (viz Špatenková): *„jako behaviorální, kognitivní nebo sociální reakce jedince, jejichž cílem je regulace vnitřních nebo vnějších tlaků pramenících z interakce jedince s prostředím.*“³⁴ Dle zaměření jedince rozlišujeme dvě základní copingové strategie:

- Coping zaměřený na řešení problému:
 - *„Tato strategie vyplývá z představy, že je problém možné řešit a že je jedinec schopen takového cíle dosáhnout. Pokud člověk přijme tento postoj, obvykle zátěž i lépe zvládne.*“³⁵ Jedinci uvedený přístup zvyšuje aktivační úroveň, navozujeme mu pozitivní emoce, což je vhodné pro jeho celkovou připravenost.³⁶

- Coping zaměřený na udržení přijatelné subjektivní pohody:
 - *„Tato strategie vychází z představy, že problém není možné řešit, a proto je nutné k němu přistupovat jinak, např. se s ním smířit.*“³⁷ Jedinec při této strategii mění svůj postoj. K vyrovnání se se situací ho posune vzdání se něčeho, co je nedosažitelné. Dle mého názoru není vždy možné dosáhnout toho, čeho bychom chtěli, proto zvládnutí změnit svůj

³¹ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Psychologie nemoci*. Praha: Grada, 2002. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0179-0. str. 106

³² ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 22-23

³³ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3. str. 267, ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 23

³⁴ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 23

³⁵ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3. str. 267

³⁶ Tamtéž, str. 267-268

³⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3. str. 268

postoj, něčeho se vzdát – nás může nejen dovést k vyrovnání se se situací, ale i značně posílit.³⁸

Pokud svépomocné aktivity nejsou dostačující při konfrontaci s krizovou situací, lidé často sahají po možnosti využití pomoci od svých blízkých – rodiny, přátel anebo od různých institucí – církve, sdružení či kluby, tedy vzájemné pomoci.³⁹ Sociální pomoc se vyznačuje vlivem na snížení stresu u jedince a také funguje jako tlumící element v kritické události. Je poskytována ve formě emocionální podpory, rady, informací či praktické pomoci. Pokud jedinec nemá možnost využít sociální pomoc, která je velmi důležitá pro jeho duševní zdraví či pohodu, snižuje to jeho psychickou odolnost a ztrácí jeden z prostředků pro boj s krizí.⁴⁰ Aby opora přinášela co nejvyšší pozitivní efekt, musí být očekávaná a správně zaměřená, jelikož špatně poskytovaná opora, založená například na vzbuzování falešných nadějí či planém utěšování, je pro jedince bezúčelná a může být i škodlivá – zvyšuje jeho pasivitu. Někdy může být sociální opora jedinci nedostupná. Stává se to z důvodu neschopnosti navazovat kontakty, špatného přijímání nabízené opory, neadekvátním způsobu poskytnuté opory či fyzické izolace.⁴¹

Jistou podobu sociální podpory bychom mohli nalézat v kolegiální podpoře (peer podpora), která funguje mezi policisty napříč policejními útvary. Jedná se nejen o psychologickou podporu uvedenou v Pokynu policejního prezidenta č. 231/2016 o psychologických službách ze dne 26. září 2016, ale lze říci, že je mnohem méně formální než zbylé možnosti pomoci, které pokyn obsahuje. O tomto vypovídá i fakt, že tato pomoc není nikterak vykazována.⁴² Více se nejen tímto typem psychologické pomoci poskytované policistům budu zabývat ve čtvrté kapitole diplomové práce.

³⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3. str. 268

³⁹ VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služeb]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9. str. 50-51, ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize: psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada, 2004. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0888-4. str. 37

⁴⁰ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize: psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada, 2004. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0888-4. str. 37

⁴¹ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize: psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada, 2004. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0888-4. str. 39

⁴² Pramen: Pokyn policejního prezidenta č. 231/2016 o psychologických službách ze dne 26. 9. 2016, In: Sběrka interních aktů řízení

2.3.2. Formální pomoc – krizová intervence

V případě, kdy je působení krizové situace tak silné, že u zasaženého jedince svépomoc i sociální pomoc selhávají, přichází na řadu možnost využití formální pomoci. Vodáčková ve své knize definuje formální (odbornou) pomoc v krizi takto: „*Krizová pomoc je komplexem služeb, které odpovídají za klientův prožitek vlastní životní situace, již vnímá jako neodkladnou a naléhavou a ve stavu nouze ji není schopen řešit vlastními silami a z vlastních zdrojů.*“⁴³ Cílem této pomoci je, aby jedinci – klientovi – byla poskytnuta podpora, bezpečí či vedení, což mu napomůže k pocitu úlevy a schopnosti zvládnout situaci.⁴⁴ Mezi základní principy odborné pomoci v krizi patří místní a časová dostupnost, nepřetržitý provoz, komplexnost péče či informovanost občanů o službě.⁴⁵ Formální pomoc dle Špatenkové je vymezena jako institucionalizovaná pomoc osobám v krizi, často nesoucí označení krizová intervence. Krizová intervence by se dala označit jako specializovaná „první pomoc“ v krizi, protože pojem intervence znamená zakročení či zásah, můžeme ji nazvat také jako zakročení v krizi. Nejedná se jen o pomoc psychologickou, nýbrž je potřeba na krizovou intervenci nahlížet komplexněji, tedy jako na krizovou pomoc, kde nachází své místo i pomoc právní, lékařská a sociální. Krizová intervence má za úkol u jedince eliminovat ohrožující tendence, vnést strukturu do jeho prožívání, stabilizovat ho či navrátit do duševní rovnováhy.⁴⁶ Dle Baštecké je hlavním prostředkem krizové intervence „*rozhovor, pozorování a dovednost pracovníka rozpoznat potřeby člověka v krizi, uzavřít s ním dohodu (smlouvu) o pomoci, která by počítala s jeho posílením a naplnit ji.*“⁴⁷ Rozhovor může probíhat přímo či zprostředkovaně (viz níže – formy krizové intervence). Pojem krizová intervence lze také vymežit v užším a širším slova smyslu. „*V užším znamená techniky*

⁴³ VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služeb]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9. str. 53

⁴⁴ Tamtéž, str.53

⁴⁵ HUMPL, Lukáš, Jiří PROKOP a Alena TOBIÁŠOVÁ. *První psychická pomoc ve zdravotnictví*. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2013. ISBN 978-80-7013-562-4. str. 27

⁴⁶ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3. str. 13-14, ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 43-44

⁴⁷ BAŠTECKÁ, Bohumila. *Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy*. Praha: Grada, 2005. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0708-X. str. 170

*a strategie při zacházení s člověkem v krizi, v širším slova smyslu představuje metodu, jejímž cílem je eliminace současné situace a stabilizace jedince.*⁴⁸

V předešlém odstavci jsem nastínila význam pojmu krizová intervence. Tuto problematiku by mohla rozebírat celá samostatná práce. Já se ve zbytku této kapitoly budu věnovat, alespoň dle mého názoru, základním aspektům krizové intervence, jelikož se jedná poskytování nejen psychologické pomoci, která je velmi využívána i u složek IZS, a to jak směrem ven (například pro oběti, svědky či rodinné příslušníky obětí tragických nebo nějak jinak psychicky vypjatých událostí), tak i dovnitř (kdy je poskytována vyškolenými pracovníky ze složek IZS jedincům z řad členů IZS).

Pracovník krizové intervence

Poskytovatel krizové intervence může nést označení krizový intervent. Lze je dělit na profesionály a dobrovolníky a zároveň obě skupiny na odborníky a laiky. Laik nesplňuje kvalifikační požadavky na odborné vzdělání, ale musí mít za sebou specializační výcvik. Pokud se jedná o profesionála, je za tuto činnost placen, dobrovolník nikoli. Odborník oplývá příslušným vysokoškolským či středním zdravotnickým vzděláním nebo se dle stanov České asociace pracovníků linek důvěry jedná o duchovního, který je obvykle speciálně vycvičen. Kritérium pro profesionála a dobrovolníka je stejné jako u laika. V praxi můžeme narazit na poskytování krizové intervence od lékařského a zdravotnického personálu, pedagogického personálu, pracovníků na linkách důvěry či jiných krizových linkách, psychoterapeutů, psychologů, duchovních – například působících v nemocnicích, sociálních pracovníků, ale také členové IZS mají ve svých řadách týmy krizových interventů.⁴⁹

Poskytování krizové intervence je velice náročnou činností. Rolí krizového interventa nemůže vykonávat každý, jsou na něj kladeny vysoké nároky. Každý krizový intervent by měl oplývat například těmito dovednostmi, schopnostmi – umět navazovat a udržet kontakt s klientem, aktivně naslouchat, umět se vcítit do druhého, být vysoce komunikativní, schopný orientovat se a rychle

⁴⁸ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3. str. 13

⁴⁹ VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služby]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9. str. 165-167

vyhodnocovat klientovu situaci, plánovat další postup, umět se rozhodovat pod tlakem, vystupovat empaticky, ale případně umět uplatnit i direktivní přístup, schopný rozeznat silné stránky klienta, motivovat ho, podporovat k soběstačnosti apod. Zároveň by každý krizový intervent měl oplývat znalostí právních základů, sebeobrany či první pomoci. Dalším velmi důležitým prvkem je, aby krizový intervent uměl rozeznat hranici svých možností a sil, zvládal zátěž a byl nadprůměrně odolný vůči stresu.⁵⁰

Krizoví interventí z řad policistů, hasičů a záchranářů vykonávají svou hlavní profesi a zároveň poskytují dle svých interních předpisů krizovou intervenci. Tím na ně působí ještě více stresorů a je důležité na ně klást ještě větší požadavky z oblasti zvládnání stresu a zátěže.

Specifické znaky a fáze krizové intervence

Poskytování krizové intervence se vyznačuje určitými specifiky, mezi které patří:

- pomoc by měla být poskytována v co nejkratším intervalu od vzniku krizového stavu, redukce ohrožení klienta, zajištění bezpečí, materiální pomoc, dále je důležité zaměření krizové intervence jen na aktuální problém, přičemž kontakt mezi klientem a krizovým interventem musí být intenzivní, ale i časově ohraničen
- tj. 5-10 setkání, je vyžadován strukturovaný, aktivní přístup krizového intervenanta – od empatického naslouchání až po direktivní zásah a ke každému případu se musí přistupovat individuálně.⁵¹

Než přikročím k problematice průběhu poskytování krizové intervence, tedy jejím etapám, nastíním aktivity, které ji nejčastěji tvoří. Jedná se o poskytnutí bezpečí, emocionální opory, usnadnění komunikace, podporu ventilace emocí – klient by měl dát svým emocím volný průchod, zároveň je důležité klienta konfrontovat s realitou, aby ji nezkresloval či neodmítal, vedení klienta tak, aby řešil krizi vlastními zdroji, zhodnocení klientových obranných mechanismů a copingových strategií, podpora klienta ve využití efektivní obranných mechanismů a eliminace

⁵⁰ VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služeb]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9. str. 167-169, ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3. str. 44-46

⁵¹ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 45

těch neefektivních, vyhledání a mobilizace i jiných zdrojů pomoci – například pomoc od rodiny klienta či jiných blízkých a vytvoření plánu pomoci.⁵²

Průběh poskytování krizové intervence dělíme do několika etap. Jejich počet se v literatuře liší, nicméně jejich základ je velmi podobný. Každá krizová intervence, respektive její proces, začíná navázáním kontaktu a končí závěrečným zhodnocením. V mé práci uvedu sedmifázový model dle Robertsna a jednodušší třífázový dle Špatenkové.

Sedmistupňový model dle Robertsna, amerického univerzitního profesora, zobrazuje cestu klienta z krize ven. Zaměřuje se na efektivní zásah krizového intervenanta, kdy klade důraz na rychlé posouzení problému klienta, hledá alternativní metody ke zvládnutí situace a zaměřuje se na klientovi silné stránky.⁵³

⁵² ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3. str. 16

⁵³ ROBERTS, Albert R. a Allen J. OTTENS. The Seven-Stage Crisis Intervention Model: A Road Map to Goal Attainment, Problem Solving, and Crisis Resolution. *Brief Treatment and Crisis Intervention* [online]. 2005, 12. 11. 2005, 5(4), 329-339 [cit. 2020-02-05]. DOI: 10.1093/brief-treatment/mhi030. ISSN 14743310. Dostupné z: <http://www.portico.org/Portico/article?article=pf10g1pr00>

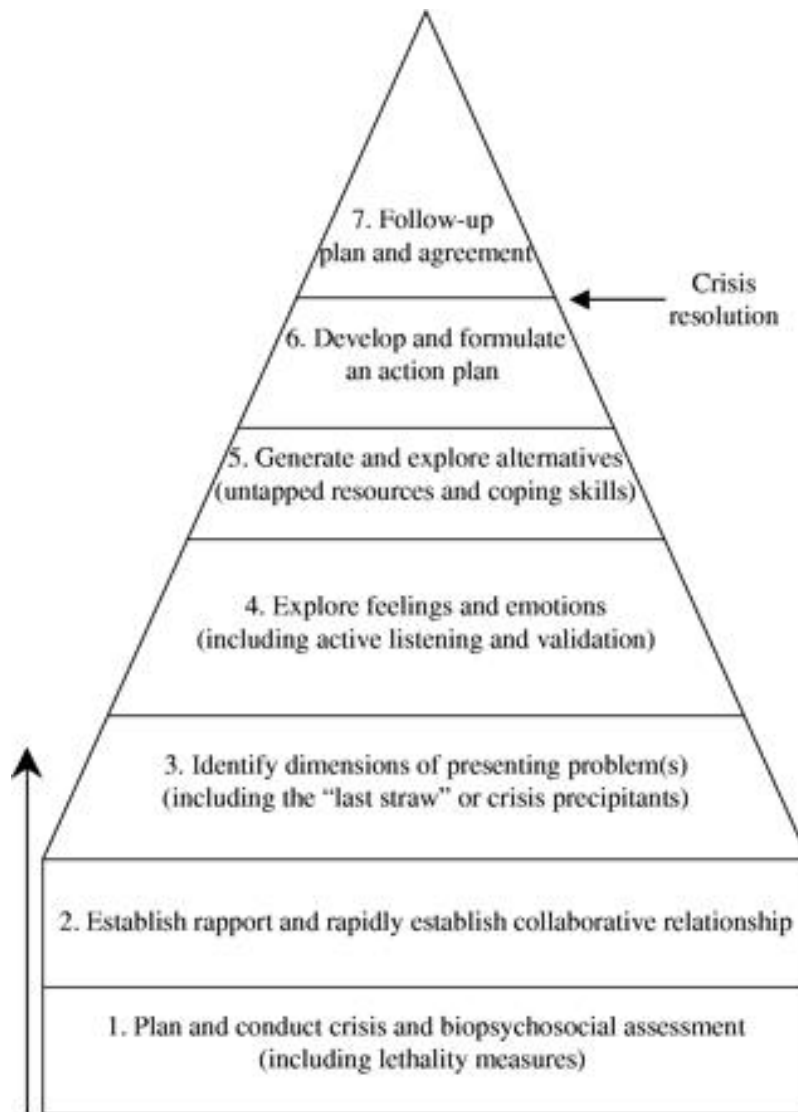

Schéma 1 - Robert's Seven Stages Crisis Intervention Model

Zdroj: ROBERTS, Albert R. a Allen J. OTTENS. The Seven-Stage Crisis Intervention Model: A Road Map to Goal Attainment, Problem Solving, and Crisis Resolution. *Brief Treatment and Crisis Intervention* [online]. 2005, 12. 11. 2005, 5(4), 329-339 [cit. 2020-02-05]. DOI: 10.1093/brief-treatment/mhi030.ISSN14743310

V prvním stupni probíhá alfa a omega Robertsova modelu, tedy rychlé, ale i důsledné posouzení duševního stavu jedince. Následně vstupují do popředí dovednosti krizového intervenanta, jelikož probíhá navázání vztahu a důvěry mezi krizovým intervenantem a klientem. Ve třetím stupni se intervenant zaměřuje na příčiny krize či problémy klienta. V případě nakumulovaných krizí – nezjišťuje jen „poslední kapku, která vedla k rozhoření krize“, ale i její zažehnutí – nevyřešené události, které se nastřádaly. V dalším stupni je důležité, aby klient

měl prostor k ventilaci emocí, pocitů, vysvětlení svého příběhu. Zde krizový intervent aktivně naslouchá – parafrázuje apod., snaží se o poradenský dialog. Pátý krok bývá dle Robertsna v rámci poskytování krizové intervence nejtěžší. Jedná se o zaměření na hledání a prozkoumávání alternativ zvládnutí situace. Dále se vytváří plán, který má vyústit ve zvládnutí krize. A v posledním stupni se hledí na dodržování plánu, což by mělo vést ke stabilizování stavu klienta či vyrovnání se s krizí, nebo se vytváří plán následné péče, pokud je potřeba.⁵⁴

Jak již bylo zmíněno, o něco jednodušší model krizové intervence nabízí Špatenková. Je složen ze zahájení krizové intervence, její realizace a ukončení.⁵⁵

Zahájení krizové intervence

V této fázi je opět klíčové rychlé navázání kontaktu a vytvoření dobrého vztahu i důvěry mezi krizovým interventem a klientem, který v tu chvíli prožívá beznaděj, strach, úzkost apod. Dále je důležité zajištění pocitu bezpečí pro klienta, jak po fyzické, tak psychické stránce, jelikož jen tak bude schopen v krizové intervenci pokračovat. Poté krizový intervent zjišťuje, co se klientovi stalo a posuzuje jeho emoční stav. V závěru téhle fáze zjišťuje, s čím by klient chtěl krizovou intervenci ukončit – jaká je „zakázka“. Poté se již může přikročit k mapování a vlastní krizové intervenci.

Realizace krizové intervence

Ve druhé fázi probíhá mapování – získávání relevantních informací, tedy odpovědí na otázky co, kde, kdy a jak krizi vyvolalo. Měla by být reflektována spouštěcí událost, vnímání dané situace jako ohrožující (pocit ohrožení vlastní existence, napětí apod.) a nefungující obranné mechanismy či copingové strategie. Krizový intervent se v této fázi zaměřuje hlavně na aktuální psychický stav klienta, ochotu přijetí pomoci či jeho adaptaci na krizi. Zjišťuje a posuzuje

⁵⁴ ROBERTS, Albert R. a Allen J. OTTENS. The Seven-Stage Crisis Intervention Model: A Road Map to Goal Attainment, Problem Solving, and Crisis Resolution. *Brief Treatment and Crisis Intervention* [online]. 2005, 12. 11. 2005, 5(4), 329-339 [cit. 2020-02-05]. DOI: 10.1093/brief-treatment/mhi030. ISSN 14743310. Dostupné

z: <http://www.portico.org/Portico/article?article=pf10g1pr00>

⁵⁵ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 46-50

rozsah krizové reakce, příčiny krize, stupeň dezorganizace klienta, dobu trvání projevů krize, jaký význam krizi klient přikládá apod. Také se věnuje řešení klientových krizí v minulosti a jejich využití při vypořádání se s aktuální krizí. Cílem je rychle změnit klientovo vnímání situace jako ohrožující, jelikož změnit situaci samotnou je často nemožný úkol. V rámci toho již vzniká plán hledající řešení krize. Zároveň se hledá možná podpora v podobě sociální opory (viz výše), jelikož má velký vliv na trvání i hloubku krizového vztahu. Blíží se závěr poskytování krizové intervence. Klient postupně získává zpět schopnost samostatně rozhodovat, náhled nad svojí situací a snaží se realizovat plán, který s interventem vypracovali, ale někdy potřebuje pomoc při jeho realizaci. Zejména s podporou a potvrzením jeho kroků, které při řešení krize učinil. Pokud je klientův stav stále vážný, je nutná hospitalizace klienta.

Ukončení krizové intervence

Krizová intervence může být ukončena jen v případě, kdy je klientův stav stabilizovaný, klient ví, co ke krizi vedlo, a získal náhled nad tím, jak měl krizi překonat. Po celou dobu poskytování krizové intervence je nutné, aby krizový intervent vedl srozumitelnou dokumentaci, jelikož, kdyby došlo k dalšímu kontaktu s klientem, aby věděl, jak s ním do té doby pracoval.⁵⁶

Formy krizové intervence

V závěru této kapitoly stručně nastíním možné formy krizové intervence. Poskytování krizové intervence může probíhat jak prezenčním způsobem, tak i distanční formou. Uvedené formy lze ještě dělit podle toho, v jakém prostředí probíhají. Nejprve se zaměřím na poskytování pomoci prezenčně.⁵⁷

V prezenční formě, jak již název napovídá, je poskytování krizové intervence založeno na osobní přítomnosti krizového interventa a klienta. Jedná se o terénní služby – kdy krizová intervence probíhá v místě, kde se osoba v krizi nachází, tak i o ambulantní pomoc – ta je poskytována klientům, kteří se sami dostavili na místo instituce, kde se poskytuje krizová pomoc nebo pobytové

⁵⁶ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 46-50

⁵⁷ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3. str. 21

služby – tedy umístění klienta na krizové lůžko, kdy jeho stav nedovoluje využití jiné formy pomoci.⁵⁸

Naopak v distanční formě pomoci probíhá poskytování krizové intervence zprostředkovaně, na dálku. K vedení rozhovoru slouží telefonické spojení, tedy telefonická pomoc nebo stále velkým tempem rozvíjející se prostředí internetu – internetová pomoc. Ta probíhá prostřednictvím emailů, chatu nebo internetové telefonie.⁵⁹

Jak je vidět, v dnešní době je mnoho možností, kde poskytování krizové intervence může probíhat. Nelze určit, jestli je pro klienta i krizového intervenanta lepší prezenční nebo distanční forma. Každá z nich má svá negativa i pozitiva. Některá z nich zde rozeberu. Distanční forma, zejména telefonická pomoc se může pyšnit okamžitou možností poskytnutí krizové intervence, u mnoha příslušných linek i 24 hodin denně. Tím pádem nevzniká prodlení mezi klientovou potřebou pomoci a jejím poskytnutím. Na druhou stranu krizový intervent ztrácí vizuální klíč s klientem, který mu při prezenční formě ulehčuje posouzení stavu klienta a dává mu více času k navázání kontaktu a důvěry s klientem, což je u krizové intervence klíčové. Při telefonické krizové intervenci je krizový intervent vystaven časovému stresu, jelikož pokud se mu do minuty či dvou nepodaří navázat kontakt a určitou důvěru, klient nejspíš zavěsí. K přerušení kontaktu může dojít při telefonické krizové intervenci i z jiného důvodu než zavěšením samotným klientem – například kvůli vybití telefonu, vyčerpání kreditu či špatnému signálu. Takové situace poté mohou zanechat v krizovém interventovi pocit nedodělané práce. Zároveň krizový intervent „na lince“ nemá zpětnou vazbu od klienta, což může být frustrující. Poslední zmíněná negativa se u prezenční formy vyskytují méně, ale neznamená to, že klient krizovou intervenci nemůže z ničeho nic ukončit. Osobní kontakt je v tomto případě velkou výhodou, lze díky čtení klientovi verbální i neverbální komunikace jeho jednání směřující k předčasnému ukončení předpokládat a snažit se ho odvrátit. Avšak o prezenční formě lze říci, že je nákladnější oproti distanční, postrádáme u ní bezbariérovost – klient se s krizovým interventem

⁵⁸ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3. str. 21

⁵⁹ Tamtéž, str. 22-23

musí sejit, nestačí zavolat třeba i z jiné země a chybí u ní anonymita klienta i intervenanta. K výhodám distanční formy pomoci ještě řadíme z pozice klienta jeho pocit bezpečí a kontroly nad krizovou intervencí – nachází se v místě, kde se cítí dobře, může kdykoliv ukončit či znovu navázat kontakt s interventem, což mu dává svobodu. A z pozice intervenanta jeho pohodlí při poskytování krizové intervence distanční formou – s klientem může komunikovat odkudkoliv, nemusí mít formální oděv a zároveň může pružně vyhledávat informace pro klienta v literatuře či na internetu.⁶⁰

Prezenční i distanční formy jsou využívány při poskytování psychologické pomoci členům IZS. Než přikročím k jejich vymezení, budu se v diplomové práci zabývat situacemi, událostmi a jejich následkům, kvůli kterým se členové IZS dle mého názoru mohou stát při výkonu své profese obětí.

3. Pracovníci základních složek IZS jako oběti svých profesí

Policie České republiky, poskytovatelé záchranné zdravotnické služby, tedy Zdravotnická záchranná služba a Hasičský záchranný sbor České republiky spolu s jednotkami požární ochrany zařazené pro pokrytí kraje patří mezi základní složky záchranného integrovaného systému.⁶¹ Tyto složky jsou každý den připravené, ať již spolu či každá samostatně, zasahovat při událostech, kdy jsou vyzvány operačním střediskem nebo v případě Policie ČR také při své rutinní činnosti.

V následujících podkapitolách nastíním náplň výkonu profese těchto složek IZS podle jejich zákonů a zaměřím se na situace, při kterých se dle mého názoru mohou pracovníci složek IZS stát obětí při svém povolání, přičemž největší prostor věnuji Policii ČR. Tuto oběť nebudu definovat na základě odborné literatury věnující se oběti, ale využiji situace, které během výkonů uvedených

⁶⁰ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3. str. 23-28, VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služeb]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9. str. 151-152

⁶¹ Pramen: Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, In: Sbírká zákonů ČR

profesí často nastávají a které nějakým způsobem působí na zúčastněné hasiče, záchranáře a policisty. Zmíněné situace uvádím na základě poznatků ze společné konference krizových interventů složek IZS, z neformálních rozhovorů se zástupci hasičů záchranářů a policistů, z brožury Ministerstva vnitra ČR – Možnosti psychologické podpory v Policii ČR⁶², z knihy Ellen Kirschmanové, americké klinické psychologičky a terapeutky, Život s policajtem⁶³, z příspěvků se psychologickou tematikou z měsíčníku Ministerstva vnitra – Policista⁶⁴, ze zaměření dotazníkového šetření katedry společenských věd PAČR – Moje pracovní interakce, publikovaného na konferenci dne 27.10. 2021 a Kriminologického sborníku⁶⁵. Samozřejmě některé situace mohou mít znaky trestného činu, což ale není pro diplomovou práci podstatné. V diplomové práci definuji oběť vyvěrající z výkonu těchto profesí jako osobu, které působení některé ze situací nebo několika situací, jež nastala/y při práci nebo ve spojitosti s ní, zapříčinily psychickou nerovnováhu, vyvolaly krizi z psychologického pohledu nebo mají vliv na její prožívání a chování. Tyto situace se nemusí projevit na duševním stavu jedince ihned po jejich zažití, ale mohou se ozvat po čase nebo po nakumulování. Na vznik psychické krize má vliv, jak již bylo zmíněno ve druhé kapitole, spousta faktorů, okolností. Jedná se o zdravotní, duševní stav, životní situaci, se kterou souvisí role rodinného zázemí jedince, jeho sociální okolí, psychická odolnost, pohlaví či věk.⁶⁶ U viktimizace při výkonu profese může být rozhodující i doba, po kterou pracovník danou profesi vykonává. Vnímání určitých situací může být jiné, kdy se v nich jedinec ocitne

⁶² VYMĚTAL, Štěpán, Vladimír VOSKA, Ondřej TOMAN, Jana JUNGWIRTOVÁ a Karel URBAN. *Možnosti psychologické podpory v Policii ČR*. Praha: Themis, nakladatelství Tiskárny MV, p.o., 2010. ISBN 978-80-7312-065-8.

⁶³ KIRSCHMAN, Ellen. *Život s policajtem: vše, co by měla rodina policisty vědět*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5342-3.

⁶⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Pracovní stres policistů. *Policista*. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1997, 1997(9), příloha str. 1-4, ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Joža SPURNÝ. Péče pro policisty po extrémně stresových situacích: Prevence se musí vyplatit. *Policista*. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 2001, 2001(12). ISSN 1211-7943, příloha str. 1-8

⁶⁵ VYMĚTAL, Štěpán. Posttraumatická intervence - součást psychologické péče o policisty. In: *Kriminologický sborník*. Praha: Kriminologický ústav Praha Policie ČR, 2005, str. 36-37, HUBERT, Jan. Krizové situace – vyšetřování zázraků a komunikace policistů s advokáty delikventů. In: *Kriminologický sborník*. Praha: Kriminologický ústav Praha Policie ČR, 2005, str. 38-44

⁶⁶ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 17-19

poprvé, na druhou stranu jedinec může začít vnímat působení situací jinak, když se v okruhu jejich působení pohybuje například třicet let.

3.1 Hasičský záchranný sbor ČR a Zdravotnická záchranná služba vs. viktimizace při výkonu profese

V této podkapitole se budu věnovat psychicky náročným – viktimizačním situacím hasičů a záchranářů. A to zejména z pohledu psychologického prožívání. Problematiku u těchto dvou článků IZS spíše jen nastíním. Podrobně se ji budu věnovat u Policie ČR.

Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen HZS ČR) při svém výkonu profese chrání: *„životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi.“*⁶⁷ Jednotky protipožární ochrany na výzvu vyjíždí k různým požárům, k autonehodám, k haváriím, které ohrožují zdraví obyvatel či životní prostředí, k odklizení následků řádění různých přírodních živlů apod. Spektrum typů výjezdů jednotek je široké. Hasiči se mohou setkat s malichernostmi či výjezdy, které je dokonce mohou i pobavit, ale také často v rámci výjezdů čelí situacím, které jsou fyzicky či psychicky náročné a mohou ohrožovat i jejich vlastní život, zároveň u nich mohou zapříčinit psychickou nepohodu a krizi. Pro dokreslení, několik z nich v návaznosti na předešlý text popíši a vysvětlím níže:

1. Lidské neštěstí při velkém požáru obydlí – ztráta „jen“ materiální?

Jedna z hlavních pracovních činností hasičů je boj s ohněm. Pokaždé nad ním vyhrají – hořet přestane. Ale vlastně až v ten okamžik se naplno objeví zkáza, kterou po sobě oheň zanechal. V tu chvíli může být hasič svědkem zmaru lidí, kteří prožívají ztrátu domova, majetku, ztrátu vzpomínek například v podobě fotografií, věcí, které nelze z pohledu vlastníků vyčíslit. Uvedené může negativně poznamenat hasičův

⁶⁷ Pramen: Zákon č. 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, In: Sbírka zákonů ČR

psychický stav a projevoval se v další jeho činnosti i ve změnách jeho chování v osobním životě.

2. Tragická událost – smrt osoby

Jelikož má HZS ČR v náplni práce ochranu zdraví a života obyvatel, setkává se s tímto úkolem každý den. Jenže ne pokaždé se ho podaří naplnit. Stává se ať již při vypořádání se s požárem, pomoci při autonehodě či například v boji s přírodním živlem, že jsou svědky vážného zranění či úmrtí osoby/osob. Zároveň mohou být přítomni reakci na tuto událost příbuzných a známých zemřelého/ých. Takový negativní zážitek se může hasičům znovu a znovu vracet v rámci flashbacků, tedy znovuprožívání kritické situace, může mít vliv na jejich spánek, podrážděnost atd.

3. Ztráta kontroly nad svým životem

Také mohou nastat události, o kterých si hasiči, ale i každý z nás může myslet, že se „nám nemohou stát“ – viz tornádo na jižní Moravě v létě roku 2021. Po jeho řádění byli hasiči mezi prvními při pomoci zasaženým oblastem. V té chvíli čelili následkům něčeho, o čem si do té doby mohli myslet, že se jich to netýká. Daná konkrétní událost mohla vyvolat její silné prožívání, strach, beznaděj, úzkost apod.

4. Zranění, úmrtí hasiče

Dále se bohužel stává, že při cestě k zákroku nebo při samotném zákroku dojde na straně hasičů k vážné újmě na zdraví či dokonce k úmrtí. V té chvíli nastává situace, kdy se hasič po tom, co ráno/večer odešel do práce, nemusí vrátit domů – kvůli práci, kdy pomáhal někomu jinému. Takové situace jsou velmi náročné na psychiku kolegů zraněného/zemřelého hasiče, pro které to může být velmi traumatizující událost, se kterou se musí vyrovnat.

5. Vliv pracoviště

Mezi další viktimizační situace můžeme řadit problémy na pracovišti a vliv nadřízených nebo kontrolních orgánů. Ať se již jedná o šikanu od kolegů

či nadřízených, nedostatek důvěry či podpory mezi hasiči v jedné jednotce, tlak nadřízeného, kontrolního orgánu při prověřování výkonu na výjezdech. Tyto problémy se rovněž mohou projevit na psychické pohodě jedince a jeho pracovním výkonu.

6. Společnost a média

A jako poslední ukázkou, která může vyvolat krizi uvádím vliv společnosti, byť jen její části a médií, kteří jednotlivé zákroky hasičů rozebírají – ať již pozitivně či negativně. Jeden společností a médii velmi rozebíraný případ z poslední doby byl požár bytu v panelovém domě v Bohumíně v roce 2020, kdy kvůli požáru zemřelo vlivem ohně či skokem z jedenáctého patra panelového domu jedenáct lidí. Publicitu tento požár získal nejen kvůli velkému počtu zemřelých, ale také kvůli kritice rychlosti hasičů při zásahu, která zněla z řad svědků požáru a následně i od nezúčastněných osob, které se rovněž rozhodly hodnotit výkon hasičů například v rámci internetových diskuzí. Uvedené může hasiči způsobit obnovování si prožívání situace, ztrátu sebedůvěry, výčitky, přivodit pocit viny apod.

Všechny tyto situace mohou s sebou přinášet řadu negativních pocitů i vlivů, které hasiči vnímají a prožívají. Může se jednat o zmar a beznaděj, smutek, spojování si tragických událostí s prvky z vlastního života, ztráta pocitu kontroly nad svým životem, hrozba újmy na svém zdraví/životě, strádání v pracovním kolektivu, nedůvěra ze strany nadřízených, strádání v osobním či rodinném životě zapříčiněné pracovním vyčerpáním, přehnaný strach či úzkost v osobním životě ze situací, se kterými se v práci setkávají. Tyto vlivy samostatně nebo nabalující se na sebe mohou a nemusí zapříčinit u hasičů krizi z psychologického pohledu, což může vést k problémům v pracovním či osobním životě, syndromu vyhoření a v nejkrajnějším případě i sebevraždě.

Podobně v práci nastíním i viktimizační situace pracovníků Zdravotnické záchranné služby (dále jen ZZS). Nejprve dle zákona o Zdravotnické záchranné službě vymezím náplň její činnosti. Jedná se o zdravotní službu „*v jejímž rámci je na základě tísňové výzvy, není-li dále stanoveno jinak,*

*poskytována zejména přednemocniční neodkladná péče osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života.*⁶⁸ Pracovníci záchranné služby každý den vyjíždějí k lidem s úrazy zapříčiněnými z mnoha důvodů, s onemocněním apod. Většinou se jedná o akutní stavy. Stejně jako hasiči se záchranáři mohou na výjezdech setkat s úsměvnými situacemi, někdy i krásnými situacemi (př. narození dítěte), ale velmi často vyjíždějí k náročným výjezdům z psychického i fyzického pohledu, kde svádí boj o to nejcennější – lidský život a zdraví. Často čelí situacím, které člověka zasáhnou a mohou vyvolat psychickou krizi. Lze říci, že mohou být velmi podobné dokonce i stejné s těmi, které jsem uvedla výše v případě HZS ČR. Zároveň se zátěžovými situacemi, které popíši zde, se mohou setkat při svých výjezdech i členové hasičských jednotek. Mezi zátěžové situace při činnosti ZZS patří:

1. Výjezd k osobě blízké, známé

Zátěžově může na záchranáře působit situace, kdy neznají jméno nebo adresu člověka, který potřebuje jejich pomoc (například v případě autonehody) a po přijetí na místo zjistí, že se jedná o jejich blízkou či známou osobu, jejíž stav je závažný. Stejně tak na ně může působit výjezd, kdy znají jméno a adresu pacienta a ví, že jedou zachraňovat život osobě, kterou znají a mají k ní určitý vztah.

2. Záchrana života/zdraví dítěte

Výjezdy, kde je hlavní rolí záchrana dítěte, které se nachází ve vážném stavu, mohou být rovněž pro záchranáře velmi zátěžové, zejména kdy se jedná o jedince velmi nízkého věku. Působení situace může být o to intenzivnější, kdy záchranář má vlastní dítě/děti třeba i v podobném věku zraněného dítěte a propojuje si situaci z výjezdu se svým životem – dopad na psychiku je pak mnohem větší.

3. Výjezdy, kdy se záchrana života nepodaří

Velmi psychicky zátěžové mohou být situace, kdy záchranáři po příjezdu na místo zásahu již nemohou zraněné/nemocné osobě pomoci. Nebo

⁶⁸ Pramen: Zákon č.374/2011 Sb. o zdravotnické záchranné službě, In: Sbírká zákonů ČR

naopak výjezdy, kdy se při poskytování zdravotní péče stav pacienta zhorší a následně pacient zemře. Zde se na psychickém stavu záchranářů může podepsat i reakce rodiny zemřelého, pokud je přítomna nebo okolnosti (důvody), které ke smrti jedince vedly. Záchranáři z takových situací mohou pociťovat vinu, zmar, svůj psychický stav si mohou zhoršovat přehráváním situace dokola a dokola apod.

4. Okolí zraněného/nemocného člověka při zásahu záchranářů

Mezi další náročné situace lze řadit výjezdy, kdy okolí zraněného/nemocného člověka svými reakcemi na stav jedince znepríjemňuje a ztěžuje práci záchranářů na místě. Ve vypjaté situaci mohou přihlížející jednat útokem, tedy agresivně vůči záchranářům nebo naopak nejsou schopni sdělit zásadní informace o zraněném apod. Situace se může zhoršit v případě nepodařené záchrany života. Při agresivitě vyvinuté vůči záchranářům mohou záchranáři pociťovat strach o svoje zdraví, život, což jim může rozhodit psychickou rovnováhu a mít vliv na další výkon profese.

5. Chování zraněného/nemocného člověka

Záchranáři mohou být vystaveni verbálním či neverbálním útokům pacienta ať již z důvodu jeho zdravotního stavu či vlivu omamných a psychotropních látek. V té chvíli může nastat situace, že budou zraněni člověkem, kterému přijeli v rámci plnění pracovních úkolů pomoci. A to může mít opět vliv na psychickou pohodu. Záchranáři nejsou vybaveni zbraní jako policisté, policisty si mohou k výjezdu zavolat. Ale pokud jsou napadeni, a policisté nejsou na místě výjezdu, musí se spolehnout jen sami na sebe, což může být velmi stresující situace s velkými psychickými následky.

Nastínila jsem situace, které mohou na záchranáře působit zátěžově a rozhodit jejich psychickou rovnováhu. Samozřejmě se tu projevuje vliv mnoha faktorů, které jsou rozhodující u vzniku krize, množství a druh zátěžových výjezdů, které má záchranář v rámci jedné či více směn za sebou ve spojitosti s povedenými výjezdy, které naopak energii a sílu záchranářům dodávají. Tak

jako hasiči se záchranáři mohou setkat s negativními pocity zmaru, beznaděje, smutku, strachu o své zdraví, negativní situace z výjezdů si mohou spojovat se svým vlastním životem. Rovněž jim výkon profese může negativně ovlivňovat rodinné zázemí apod. Tyto zážitky, pocity mohou samostatně nebo spolu vyvolat u záchranářů psychickou nepohodu, krizi z psychologického pohledu. V současné době, ale existují možnosti pomoci, které jak hasiči, tak záchranáři mohou využít. Zabývat se jimi budu v kapitole věnované psychologické pomoci poskytované členům IZS.

3.2 Policie ČR vs. viktimizace při výkonu profese

Úkoly Policie ČR jsem, dle Zákona o Policii ČR, vytyčila již v první kapitole diplomové práce. Policie ČR je jednotný ozbrojený sbor, který na rozdíl od předchozích uvedených složek IZS neplní úkoly své profese jen na výzvu operačního střediska, ale také v rámci své rutinní činnosti při dohlížení a plnění ochrany bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku. Při své činnosti se příslušníci Policie ČR mohou dennodenně setkávat se situacemi, které jsou zátěží pro jejich psychickou rovnováhu, mohou vést ke vzniku krize a s ní spojenými psychickým, fyziologickými obtížemi a v nejkrajnějších případech i k sebevražednému jednání.⁶⁹

Jelikož poznatky z této kapitoly jsou základem pro šetření formou dotazníku v praktické části práce, budu viktimizační situace, které mohou policistu při výkonu jeho profese potkat, rozdělovat do několika bloků dle podobnosti. Také vymezím faktory, které mohou ovlivnit vznik psychické krize ve spojitosti s profesí policisty. Na policisty v diplomové práci nahlížím bez rozdílu – nebudu je dále dělit dle útvaru, kde působí či jejich hodnosti.

Mezi jednotlivé bloky, které jsem plnila dle podobných typů zátěžových situací (v návaznosti na úvod této kapitoly), se kterými se může příslušník Policie ČR (dále jen PČR) může potkat řadím:

⁶⁹ Pramen: Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, In: Sběrka zákonů ČR

1. Působení pachatelů vs. vznik vlastní újmy

Policisté při své činnosti mohou být a často jsou vystavováni verbálním či fyzickým útokům, při kterých může dojít ke zranění policisty. Pachatelé různých trestných činů jim mohou vyhrožovat ztrátou života, zdravotní či jinou újmu apod. Také se může stát, že z důvodu probíhajícího vyšetřování a zjištění okolností vyšetřovaného trestného činu či trestných činů, bude příslušníkům PČR hrozit újma anebo se bude jednat o domnělou hrozbu. Takové situace mohou policistům navodit pocity strachu, ohrožení vlastního zdraví, života či způsobení jiné újmy. Což se může podepsat na jejich pracovním i osobním životě například v projevech úzkosti, podrážděnosti, přehnané ostražitosti, zvýšeným krevním tlakem, pocením, stažením se ze společnosti, zažíváním nočních můr, změn týkajících se konzumace jídla či alkoholu apod.

2. Náročné situace z policejní praxe

Mezi další situace, se kterými se policista může setkat, je opakované řešení stejné situace se stejnými protagonisty. V takových chvílích by mohl příslušník PČR pociťovat bezmoc, hněv na zbytečnost své odvedené práce. Dále mohou nastat situace, kdy policista ztratí kontrolu nad svým jednáním anebo nad situací, ve které se ocitl, což může vést k impulsivnímu chování, depresím, k problémům se spánkem či zmatenosti. Také může pociťovat nepřiměřenou nervozitu či strach ze zákroku, který ho čeká, frustraci z prostředků, které má k dispozici k výkonu činnosti a které mohou být dle jeho názoru k určitému zákroku nevyhovující. Mezi další viktimizační situace a s tím spojené negativní pocity řadím sdělování negativní zprávy příbuzným o jejich blízkém, kontakt s oběťmi těžce zraněnými, náročné výslechy obětí apod. Obsah těchto zážitků může být pro policisty velmi traumatický a navracet se v rámci flashbacků, které sebou následně přináší další potíže. Dále mohou viktimizačně působit psychicky velmi náročné případy, které, když se v rámci služby policisty nashromáždí za sebou, mohou být za vznikem psychické krize.

3. Zranění, úmrtí kolegy

Dále mezi zátěžové situace z profese policisty rozhodně patří zranění či smrt kolegy při výkonu povolání. Takové smutné události mohou negativně ovlivnit prožívání policistů, způsobit zhoršení jejich profesního výkonu, strach z výkonu profese, mohou způsobit znovuprožívání situace, posttraumatickou stresovou reakci atd.

4. Vztahy na pracovišti

Velkým viktimizačním faktorem může být pracoviště policisty. Zde může být příslušník PČR vystaven šikaně od svých kolegů či nadřízených, také může pociťovat ztrátu důvěry od svých kolegů/nadřízených anebo necítí důvěru k nim. Dále může policista strádat na pracovišti kvůli, z jeho pohledu, nedostatečné opoře a podpoře ze strany kolegů a nadřízených.

5. Vliv nadřízeného, kontrolního orgánu

Mezi další psychicky náročné situace může patřit působení kontrolního orgánu na případu policisty, vyšetřování situace, kde byl příslušník PČR přítomen a vysvětlování jeho jednání kontrolnímu orgánu. Také se může negativně projevit na psychické stránce policisty pocit z nespravedlivého hodnocení od nadřízeného a například nepochopení jednání policisty ze strany nadřízených. Všechny tyto uvedené příklady mohou mít vliv na sebedůvěru policisty, jeho schopnost rozhodovat se, koncentrovat se apod.

6. Rodina a osobní život policisty

Další oblastí, kam může policistovi negativně výkon profese zasahovat a způsobovat mu kvůli tomu psychickou krizi, je jeho osobní a rodinný život. Policista se při výkonu profese setkává s mnoha negativními situacemi, které si může následně spojovat se svým osobním či rodinným životem. U tohoto příkladu mohou hrát hlavní roli děti. Zásah, událost, kde došlo k určité tragédii, kde bylo vážně zraněno či usmrceno dítě, může být pro policistu, který má vlastní děti doma, velmi traumatizující. Nebo krizové situace či případy, se kterými se policista při výkonu profese

setkává, mohou vyvolat přehnanou opatrnost, ostražitost, strach, úzkost, problémy se spánkem, změnu chování ve společnosti, závislost na alkoholu apod., které samozřejmě negativně zasahují a ovlivňují jeho osobní či rodinný život. Také se může stát, že dojde k vyhrožování pachatelů trestné činnosti rodině policisty, což může vyvolat u policisty strach, výčitky a psychickou krizi. Jako poslední příklad v této oblasti uvedu možný nedostatek času způsobeným výkonem náročné profese policisty, který se rovněž může odrazit v jeho rodinném nebo osobním životě a nespokojenost v nich se zpětně může projevovat při výkonu profese.

7. Vliv společnosti a médií

Jako poslední oblast viktimizačních situací z profese policisty uvádím působení společnosti nebo části společnosti a médií. Při výkonu profese se policista může setkat s nepochopením jeho jednání ze strany společnosti, médií, být za to společností odsuzován, což může mít vliv na jeho rozhodování při výkonu profese, způsobovat podrážděnost. Nebo mu může psychickou rovnováhu narušit pranýřování policisty nebo policie v médiích a ve společnosti. Dále v průběhu neustálého řešení a omílání dokola určité negativní situace, ať už ve společnosti nebo například na sociálních sítích či v médiích, kde byl na místě policista přítomen, může dojít ke vzniku krize u policisty, jelikož je mu daná situace dokola připomínána.

K pátému a sedmému bloku jako příklad uvedu případy z posledních let, u kterých dle mého názoru lze spatřovat velkou psychologickou zátěž, která mohla způsobit psychickou krizi nejen policistům zúčastněným na konkrétních situacích, ale i jiným příslušníkům PČR, kteří se o nich dozvěděli a na které tímto způsobem mohly působit.

Příklad č. 1 = pátý blok – vliv nadřízeného, kontrolního orgánu

Působení kontrolního orgánu, tedy Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen GIBS), v rámci PČR je nezbytný. Dle mého názoru by ale neměl být tak silný, aby se policisté báli precizně vykonávat svou profesi a v kritických chvílích

učinit důležité rozhodnutí z důvodu například hrozby ztráty zaměstnání nebo dokonce i odsouzení za trestný čin. V roce 2017 policista Š. V. zatarasil služební vozidlem cestu ujíždějícímu motorkáři, který nerespektoval pokyn policistů k zastavení k silniční kontrole a rozhodl se ujet. Po nárazu v rychlosti téměř 130 km/h řidič motorky utrpěl vážná zranění. Bylo zjištěno, že motorkář v době, kdy ujížděl policistům, měl již po čtvrté zákaz řízení motorového vozidla. Zatímco motorkář dostal za celý incident pokutu 30 000 Kč, policista byl vyšetřován GIBS, dle které nepostupoval v souladu se zákonem, byl obviněn z těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti, za které mu hrozilo odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v rozsahu dvou let a o jeho vině či nevině rozhodoval soud. Ještě před soudním řízením byl policista podpořen vedením Policie ČR, ministrem vnitra, Nezávislým odborovým svazem Police ČR, kolegy apod. Panovala obava, že pokud by byl Š. V. uznán vinným, rozsudek by měl velký vliv na rozhodování policistů při jiných zákrocích, mohli by si rozmýšlet, zdali by takové riziko podstupovali. Soud zprostil policistu obžaloby, ale státní zástupce se odvolal a celé soudní řízení se opakovalo, kde byl policista definitivně zproštěn obžaloby. Dle soudce se jednalo o využití přiměřeného donucovacího prostředku vzhledem k situaci, ve které se policista nacházel. Soudce také uvedl, že se státní zástupce nezaměřil na to, co se mohlo stát, kdyby policista tento zákrok neučinil.

K popsané situaci došlo v červenci roku 2017, odvolací soud rozhodl v lednu roku 2019. Rok a půl mohl policista Š. V. žít v nejistotě a strachu z možného odsuzujícího rozsudku soudu, kvůli zákroku, pro který se při výkonu profese rozhodl, aby zamezil možnému ohrožení ostatních účastníků provozu či jinému nebezpečí. Zároveň se tento případ může podepsat nejen na jeho dalším plnění úkolů Policie ČR, ale i ostatních příslušníků PČR. Psychické dopady mohou být nejen na straně policisty Š. V. veliké.

Příklad č. 2 = sedmý blok – vliv společnosti a médií

Případ se stal v březnu roku 2021 v Českých Budějovicích, ale nebyl jediným téhož druhu z této doby. V tu dobu totiž panovala v České republice přísná nařízení vlády, která přikazovala z důvodu pandemické situace způsobené Covidem-19 mít i venku v obcích a městech zakryté dýchací cesty příslušnou

ochranou. Někteří lidé frustrovaní nejen tímto nařízením taková opatření nedodržovali a rádi o svém názoru diskutovali s policisty, kteří zavedená opatření vládou ČR museli kontrolovat a vyžadovat. Práci jim stěžoval i fakt, že při tom byli často natáčeni a videa se rychle šířila internetem. Jinak k tomu nebylo ani u případu v Českých Budějovicích. Policisté narazili na skupinku dvou lidí – muže a ženu, kteří neměli správně umístěnou ochranu dýchacích cest, tedy porušovali vládní nařízení a neuposlechli výzvu policistů, aby si ji nasadili. Muž s policisty diskutoval a opakovaně neuposlechl jejich výzvy, vše skončilo donucovacím zákrokem jednoho z policistů, který muže zpacifikoval – zaklekl ho na zemi. Dvojice byla následně zadržena. Po internetu se okamžitě začalo šířit video z uvedeného zákroku, pod kterým lidé vedli diskuze ohledně přiměřenosti zákroku a média o něm šířila informace. Policista byl částí společnosti za svůj zákrok kritizován. Tuto kritiku na postup policie při zákroku podněcovala i některá média články s titulkou typu: „*Policista brutálně napadl mladíka bez roušky,..*“, často se v nich zdůrazňovalo použití zákroku vs. nenošení roušky.

Společnost společně s médii dokáže velmi silně pranýřovat policii za situace nebo zákroky, které mají v popisu práce, což může mít dopady na psychice policistů a pozdějším rozhodnutím, zda použít nějaký z donucovacích prostředků. Šíření videí a fotek zúčastněných policistů může mít následky i v jejich osobním a rodinném životě. Samozřejmě, ne vždy je postup policie správný, ale hodnocení policejních zákroků by neměla ovlivňovat celková nálada části společnosti, v tomto případě ovlivněná vládním nařízením proti Covidu-19, ale reálný incident – zde tedy opakované neuposlechnutí oprávněné (podložené nařízením vlády) výzvy policistů a zákonitý následek.

Na vzniku psychické krize u policisty se nemusí podepsat jen situace uvedené výše či jiné situace, ale také další faktory a okolnosti, které na ni mají vliv, jak už bylo několikrát zmíněno. Psychická odolnost, aktuální zdravotní, duševní stav či sociální, rodinná situace hrají velkou roli u vzniku krize.⁷⁰ Z pohledu tématu

⁷⁰ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. str. 17-19

práce spatřuji rozhodujícími faktory i věk policisty, délku výkonu profese policisty a pohlaví.

Věk a pohlaví dle mého názoru hraje velkou roli v případě konfrontace policisty s některou z viktimizační situací. Jelikož věk má vliv na vnímání událostí, při rozhodování v oblasti řešení nastalé situace ve spojitosti s životními zkušenostmi. Délka výkonu profese může být zásadní ze dvou důvodů – policista, který se s určitým typem zátěžové situace setká poprvé, může reagovat jinak (i mnohem hůře), než „zkušený matador“. Oproti tomu policistovi, který je u sboru desítky let, může dojít energie a psychická síla vypořádat se s určitou psychicky náročnou situací nebo s více takovými situacemi, které ho při výkonu profese potkají. Co se týče pohlaví, jako příklad uvádím, co bylo zmíněno ve druhé kapitole – pro ženy je snazší se rozhodnout pro vyhledání psychologické pomoci než pro muže, což může mít vliv na zabránění nakumulování psychicky náročných situací a jejich působení na psychický stav osoby.

V této podkapitole jsem vymezila situace, které dle mého názoru mohou, ale i nemusí u policisty vyvolat krizi z pohledu psychologie, a tím ho uvést do role oběti definované následkem působení určité viktimizační situace. Uvedené poznatky, nejen z této kapitoly, budou v praktické části práce ověřovány v rámci dotazníkového šetření. Jelikož výkon profese policistů, ale i dalších pracovníků ze základních článků IZS je velice náročný, v diplomové práci se dále věnuji psychologické pomoci, kterou mohou hasiči, záchranáři i policisté v různých formách využívat.

4. Psychologická pomoc poskytovaná členům IZS

V závěrečné kapitole teoretické části se budu zabývat psychologickou pomocí, respektive péčí poskytovanou hasičům, záchranářům a policistům, přičemž psychologické péči poskytované příslušníkům Policie ČR věnuji samostatnou podkapitolu. Nejprve ale vymezím pojmy, které s poskytováním psychologické pomoci, a to nejen pracovníkům základních složek IZS, souvisí.

- **Critical Incident Stress Management (CISM)**

- CISM lze volně přeložit jako zvládání stresu při kritických situacích/incidentech. Jedná se o intervenční systém řešící psychický stav po traumatických událostech. Jeho kolébkou je USA, 80. léta. Primárně byl vytvořen pro řešení dopadů traumatických událostí vojenských válečných veteránů, poté i policistů, hasičů a záchranářů. Dnes je přizpůsoben k využití kdykoliv, kdy je potřeba řešit dopady zátěžových událostí na kohokoliv. Tento intervenční systém lze definovat jako formální, strukturovaný, uznávaný proces, jenž pomáhá těm (jednotlivcům i skupinám), kteří byli zasaženi zátěžovou událostí, ventilovat emoce, sdílet své myšlenky a prožívání s interventem v rámci psychické první pomoci – krizové intervence. CISM má za úkol snižovat dopad kritické události, normalizovat reakce zasaženého/ých na událost, obnovovat schopnost fungování osoby, skupiny apod. Může probíhat ve více formách, jedná se například o programy pro komunity („tj. městská setkání“), debriefing nebo defusing.⁷¹
- Z uvedeného vyplývá, že se jedná o úpravu a formalizaci poskytování krizové intervence do mezinárodně známého systému. Na jeho obsah a principy se v rámci poskytování psychologické péče odvolává Záchránná zdravotnická služba.⁷²

- **Debriefing**

- V překladu – podat hlášení. Jedná se o krizově-intervenční, strukturovanou techniku, která vypomáhá k vyrovnání se s kritickou, traumatickou událostí. Obvykle se používá ve skupině. Cílem je, aby si zasažení jedinci uvědomili, že to, co prožívají, prožívají i ostatní

⁷¹ REGEL, S. Post-trauma support in the workplace: the current status and practice of critical incident stress management (CISM) and psychological debriefing (PD) within organizations in the UK. *Occupational Medicine* [online]. 57(6), 411-416 [cit. 2022-01-30]. ISSN 0962-7480. Dostupné z: doi:10.1093/occmed/kqm071, What Is CISM?: Understanding CISM. *CISM International: Critical Incident Stress Management* [online]. Rosenberg [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: https://www.criticalincidentstress.com/what_is_cism_

⁷² Pramen: Směrnice Zdravotnické záchranné služby Středočeského kraje č. 06/2021 Systém psychosociální intervenční služby Zdravotnické záchranné služby Středočeského kraje, In: Sběrka interních aktů, str. 1

zasažení vlivem krizové události. Navzájem si sdělují své prožitky, otázky apod. Debriefing se nedoporučuje provádět ihned po události, ale s určitým časovým odstupem cca 48 hodin po krizové události.⁷³

- **Defusing**

- V překladu – zbavit situaci výbušnosti. Rovněž se jedná o krizově-intervenční techniku, která napomáhá k vyrovnání se s krizovou událostí. Cílem je vytvoření atmosféry podpory a pohody skupiny. Zasažení jedinci si jsou navzájem oporou. Bývá kratší, méně formální a méně strukturován než debriefing.⁷⁴

- **Kolegiální psychická pomoc/podpora (peer support)**

- Peer support neboli kolegiální podpora je v rámci poskytování psychologické péče pracovníkům základních složek IZS často využívána. Její zakotvení a popis v předpisech jednotlivých složek bude vymezen níže. Obecně lze kolegiální podporu z části řadit pod sociální oporu, tedy neformální druh pomoci v krizi. Kolegiální podpora má sice formální základ v rámci předpisů základních složek IZS, ale je založena na interakci mezi dvěma kolegy. Jeden z nich – peer (poskytovatel kolegiální pomoci) poskytuje psychosociální pomoc jedinci zasaženému kritickou událostí či jinými problémy. Fakt, že vše probíhá mezi dvěma kolegy, může být pro zasaženého impuls k tomu, že uvedenou pomoc vyhledá. Mezi další výhody této pomoci lze řadit skutečnost, že se peerové mohou dobře orientovat v situaci, která zapříčinila krizový stav jedince při výkonu profese, jelikož do ní mají profesní vhled.⁷⁵

⁷³ VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služeb]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9. str. 381-382

⁷⁴ What Is CISM?: Understanding CISM. *CISM International: Critical Incident Stress Management* [online]. Rosenberg [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: https://www.criticalincidentstress.com/what_is_cism_, VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služeb]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9. str. 381

⁷⁵ About peer support: What is peer support?. *Mind: Peer support* [online]. England, 2019, 07/2019 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.mind.org.uk/information-support/drugs-and-treatments/peer-support/about-peer-support/>

V případě, kdy jsou příslušníci HZS ČR či pracovníci ZZS vystaveni situaci, událostem, se kterými se nejsou schopni vypořádat vlastními silami navykým způsobem, a to vše v přijatelném čase, vytváří se u nich nebo se již vytvořila psychická krize⁷⁶, mohou využít, respektive může jim být nabídnuta formální psychologická pomoc, věnovaná přímo těmto zaměstnancům, popřípadě jejich rodinným příslušníkům. Jak na straně HZS ČR i ZZS existuje systém upravovaný příslušnými předpisy, který řeší poskytování psychologických služeb.

Na straně HZS ČR se jedná o 43. Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 25. 8. 2014 o psychologické službě Hasičského záchranného sboru ČR. Tento pokyn se věnuje sjednocení postupu při zjišťování osobní způsobilosti uchazečů o přijetí do služebního poměru k HZS ČR, poskytování posttraumatické péče příslušníkům a občanským zaměstnancům HZS ČR, kteří prožili traumatizující událost v souvislosti s výkonem jejich profese, při poskytování psychosociální pomoci osobám, zasaženým mimořádnou událostí a související problematice s uvedeným – například organizační struktura psychologických pracovišť HZS ČR. Mezi činnosti psychologických pracovišť HZS ČR, které se zaměřují na psychický stav hasičů, patří⁷⁷:

- *„poskytují preventivní psychologické služby hasičům, kteří se zúčastnili zvláště psychicky náročného zásahu, utrpěli zranění při zásahu, eventuálně při zásahu selhali, popř. způsobili dopravní nehodu“⁷⁸*
- *„provádí odbornou přípravu příslušníků a členů jednotek PO (požární ochrany) k poskytování primární pomoci hasičům po traumatizujícím zážitku při zásahu a osobám zasaženým mimořádnou událostí na místě zásahu, tzv. první psychická pomoc“⁷⁹*

⁷⁶ VYMĚTAL, Jan. *Duševní krize a psychoterapie*. Hradec Králové: Konfrontace. ISBN 80-901773-4-4, str. 33

⁷⁷ Pramen: 43. Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 25. 8. 2014, o psychologické službě Hasičského záchranného sboru České republiky - Sbíрка interních aktů řízení generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky, ročník 2014, částka 43. V Praze dne 25. 8. 2014, In: Sbíрка interních aktů řízení, str 1-3

⁷⁸ Tamtéž, str. 2

⁷⁹ Tamtéž, str. 2

- „poskytují sociálně psychologickou podporu jednotlivým pracovištím HZS ČR (zkoumají sociální klima pracovišť, provádějí expertní činnost)⁸⁰
- „poskytují v adekvátním rozsahu poradenské služby příslušníkům a zaměstnancům, v případě potřeby i jejich rodinným příslušníkům, přitom mohou spolupracovat se speciálními pracovišti (pedagogicko-psychologické poradny, manželské a předmanželské poradny, psychoterapeutické služby apod.)⁸¹

Tento pokyn také jasně vytyčuje, kdo poskytuje psychologickou pomoc a jaké jsou možnosti psychologické pomoci – krizové intervence, kolegiální psychické podpory a následné péče poskytované příslušníkům a zaměstnancům. Psychologickou pomoc hasičům poskytují psychologové, členové týmu posttraumatické péče (dále jen TPP) – „jedná se o skupinu odborně připravených příslušníků nebo zaměstnanců – členů TPP, která je v případě potřeby doplňována o externí členy (například zdravotníky, duchovní)⁸², či koordinátoři těchto týmů. Krizovou intervenci poskytuje, organizuje či řídí psycholog, kolegiální psychickou pomoc provádí člen TPP, následnou péči - „tedy nezbytná opatření k překonání dopadů traumatizující události stanovená psychologem po krizové intervenci,⁸³ provádí a organizuje psycholog sám nebo se členy TPP či jinými externími osobami. O poskytnutí psychologické péče může požádat příslušník či zaměstnanec sám nebo jeho vedoucí – jak v průběhu traumatické události, tak po jejím ukončení – prostřednictvím psychologa, koordinátora, člena TPP, velitele zásahu nebo operačního důstojníka. Tato péče se poskytuje co nejrychleji, tedy i v době výkonu profese. Součástí systému posttraumatické péče je i Anonymní telefonní linka pomoci v krizi, na kterou se rovněž příslušníci a zaměstnanci HZS ČR mohou obrátit, kdykoliv potřebují. Příslušník či zaměstnanec nesmí být kvůli využití posttraumatické péče nijak znevýhodňován. Každý, kdo takovou péči poskytuje, se musí řídit odbornými

⁸⁰ Tamtéž, str. 3

⁸¹ Tamtéž, str. 3

⁸² Pramen: 43. Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 25. 8. 2014, o psychologické službě Hasičského záchranného sboru České republiky - Sbíрка interních aktů řízení generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky, ročník 2014, částka 43. V Praze dne 25. 8. 2014, In: Sbíрка interních aktů řízení, str. 1

⁸³ Tamtéž str. 1

postupy, etickými zásadami a právními normami, rovněž musí například chránit anonymitu příslušníka či zaměstnance, kterému pomáhá.⁸⁴

ZZS svůj systém poskytování psychosociální intervenční služby v základní podobě upravuje na úrovni krajů. Avšak veškeré úpravy vycházejí ze Systému psychosociální intervenční služby ČR, který byl ustanoven podpisem ministra zdravotnictví v roce 2010. „V roce 2011 bylo zajištění psychosociálních služeb zakotveno v zákoně č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, jako součást povinností poskytovatele ZZS“.⁸⁵ V diplomové práci, ke znázornění poskytování této pomoci záchranářům, poslouží systém Středočeského kraje, tedy Směrnice č. 06/2021 Systém psychosociální intervenční služby Zdravotnické záchranné služby Středočeského kraje. Mezi nejdůležitější pokyny, které obsahuje tato směrnice, patří pokyny pro poskytování psychické první pomoci lidem, které zasáhla mimořádná událost (tj. úmrtí blízké osoby, dopravní nehoda nebo hromadné postižení osob či suicidium) a pro poskytování kolegiální psychosociální podpory (tj. peer podpora) zaměstnancům. Tato směrnice rovněž ustanovuje organizační strukturu a poskytovatele psychosociální intervenční služby, kteří zároveň vykonávají svou primární profesi u ZZS např. záchranář, dispečer na zdravotnickém operačním středisku apod. Pro koordinaci činnosti Systému psychosociální intervenční služby je určeno Pracoviště krizové připravenosti ZZS Středočeského kraje. Uvedené pracoviště řídí jeho vedoucí, kterému podléhají koordinátoři Systému psychosociální intervenční služby ZZS Středočeského kraje, dále do organizační struktury patří další poskytovatelé uvedené pomoci – „interventi“ a „peeři“. Ti jsou podřízeni vedoucímu Pracoviště krizové pomoci a koordinátorovi. Všichni poskytovatelé mohou v rámci Systému poskytování psychosociální intervenční služby působit jako peeři (poskytují kolegiální psychosociální podporu) i jako interventi (poskytují psychickou první pomoc), nicméně není doporučeno vykonávat tyto dvě role zároveň v souvislosti se stejnou událostí. Způsob poskytování psychosociální pomoci vychází z principů Critical Incident Stress Management – viz výše. Poskytování uvedené péče musím být v souladu s hlavními zásadami, mezi které patří – veškerá péče

⁸⁴ Tamtéž, str. 1-3, 5-7

⁸⁵ Kdo jsme: Vznik a vývoj systému. *SYSTÉM PSYCHOSOCIÁLNÍ INTERVENČNÍ SLUŽBY* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.spis.cloud/kdo-jsme/>

je poskytována se souhlasem uživatelů, poskytování péče jen v rámci kompetence poskytovatele, možnost poskytovatele z různých důvodů odmítnout poskytnutí péče (ale ve spojitosti se snahou o zajištění náhrady) či zachovávání mlčenlivosti o skutečnostech, které poskytovatel zjistil při poskytování péče.⁸⁶

Mimo jiné ve Směrnici ZZS Středočeského kraje věnované Systému psychosociální intervenční služby nalezneme část věnovanou peer podpoře, tedy kolegiální psychosociální podpoře. Cílem peer podpory „*je přispět k obnově psychické stability a fungování zaměstnance, snížení rizika jeho profesního selhání a prevenci rozvoje syndromu vyhoření nebo jiných psychických a psychosomatických obtíží*“.⁸⁷ Bývá poskytována v případech, kdy je zaměstnanec ZZS vystaven vlivu nadlimitně psychicky zátěžové situaci (úmrť dětského pacienta, zásah u blízké osoby, dopravní nehoda sanity apod.), jinými problémy pracovního či osobního rázu. Peer může být vyžádán samotným zasaženým jedincem, jeho kolegou či nadřízeným nebo s nabídkou peer podpory osloví zaměstnance po působení vlivu zátěžové události peer sám. Dle povahy události a posouzení zasažení zaměstnance mu lze nabídnout dočasné přerušení výkonu služby či doporučit nebo nařídit vystřídání ve službě. Peer podpora může probíhat formou osobního rozhovoru, online komunikace, telefonátu nebo v případě zasažení více zaměstnanců, formou skupinového setkání. Náplní individuální peer podpory „*je zejména mapování aktuální situace a potřeb přijímajícího, doprovázení situací, podpora ve ventilaci emocí a uplatnění adaptivních zvládacích mechanismů, edukace o možném psychickém prožívání a pomoc při krátkodobém plánování dalších kroků*“.⁸⁸ Vše probíhá v rozsahu maximálně tří kontaktů v obvyklé délce nejdéle jedné hodiny, poté lze v případě potřeby doporučit uživateli další specializovanou péči. „*Skupinová podpora je poskytována zejména prostřednictvím metod demobilizace, defusingu, debriefingu a rozloučení se zesnulým, které vede dle domluvy vybraný psycholog Systému psychosociální intervenční služby ČR.*“⁸⁹

⁸⁶ Pramen: Směrnice Zdravotnické záchranné služby Středočeského kraje č. 06/2021 Systém psychosociální intervenční služby Zdravotnické záchranné služby Středočeského kraje, In: Sbíрка interních aktů, str. 1-2

⁸⁷ Tamtéž, str. 4

⁸⁸ Tamtéž, str. 4-5

⁸⁹ Tamtéž, str. 5

Kterýkoliv zaměstnanec ZZS nejen ze Středočeského kraje může využít Linku kolegiální podpory pro pracovníky ve zdravotnictví. Jedná se o anonymní linku v nepřetržitém provozu, její provoz má na starost Systém psychosociální intervenční služby ČR.⁹⁰

Vymezila jsem základní pojmy související s poskytováním psychologické pomoci pracovníkům základních členů IZS a nastínila psychologickou péči poskytovanou příslušníkům a zaměstnancům HZS ČR a zaměstnancům ZZS. V obou popsanych systémech lze nalézt shodný základ, nejvíce se liší ve využitých pojmech, avšak podstata systémů je téměř totožná. V následující podkapitole se zaměřím na poskytování psychologické péče příslušníkům Policie ČR.

4.1 Psychologická péče o příslušníky Policie ČR

Poskytování psychologické péče policistům je upraveno v Pokynu policejního prezidenta č. 231/2016 o psychologických službách ze dne 26. září 2016 (dále jen P PP 231/2016). K popisu jejich jednotlivých typů využiji uvedený Pokyn, brožuru Ministerstva vnitra ČR – Možnosti psychologické podpory v Policii ČR (dále jen brožura MV), výroční zprávy oddělení vedoucího psychologa Policejního prezidia ČR a informace poskytnuté psycholožkou jednoho z psychologických pracovišť Policie ČR. Předtím ale ještě uvedu nezbytné pojmy (z pohledu poskytování psychologické péče příslušníkům PČR) definované dle P PP 231/2016:⁹¹

- **Psycholog**

- Dle P PP 231/2016 je psychologem příslušník policie nebo zaměstnanec zařazený v policii s odpovídajícím vzděláním (magisterský titul – obor psychologie).

⁹⁰ Kdo jsme: Vznik a vývoj systému. *SYSTÉM PSYCHOSOCIÁLNÍ INTERVENČNÍ SLUŽBY* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.spis.cloud/kdo-jsme/>

⁹¹ Pramen: Pokyn policejního prezidenta č. 231/2016 o psychologických službách ze dne 26. 9. 2016, In: Sběrka interních aktů řízení, str.1

- **Vedoucí psycholog**

- Jedná se o „vedoucího oddělení vedoucího psychologa odboru personálního Policejního prezidia ČR“⁹².

- **Pracoviště psychologa**

- Pracovištěm psychologa je myšleno oddělení vedoucího psychologa a pracoviště psychologů zařazená v odborech krajských ředitelství policie, dále v útvech policie, které mají celostátní působnost a dle potřeb v dalších organizačních článcích policie. „Pracoviště psychologa je součástí psychologického pracoviště policie“⁹³.

Poskytování psychologické péče policistům, ale také zaměstnancům Policie ČR a ve výjimečných případech i blízkým policistů a zaměstnanců PČR, lze dělit na dva okruhy. Tedy psychologickou péči, kterou poskytuje psycholog a další možnosti psychologické péče – Anonymní linka pomoci v krizi, psychologická pomoc skrze internet, systém kolegiální podpory a systém krizové intervence.⁹⁴

Mezi psychologickou péči, jejímž cílem je psychická stabilita policistů a zaměstnanců, poskytovanou psychologem policistům a zaměstnancům (dále jako klientům) patří:⁹⁵

Konzultační a poradenská činnost

Jedná se o poskytnutí krátkodobé podpory klientům při řešení určitého – pro ně aktuálního problému, například z oblasti mezilidských vztahů, výchovy dětí, zvládání práce, zdravotních problémů apod. Psycholog jim může pomoci orientovat se v problému či poskytnout odborné informace atd. Poradenství může být jak jednorázové, tak opakované. V brožuře MV je tento druh pomoci znázorněn na případu vyhledání poradenské činnosti z důvodů problémů policistky s její dospívající dcerou. Klientka o své dceři po telefonické domluvě s psycholožkou hovořila, psycholožka jí poskytla rady, jak má klientka se svým manželem s dcerou promluvit, nastavit pravidla apod. A zároveň nabízí možnost

⁹² Pramen: Pokyn policejního prezidenta č. 231/2016 o psychologických službách ze dne 26. 9. 2016, In: Sběrka interních aktů řízení, str.1

⁹³ Tamtéž, str. 1

⁹⁴ Tamtéž, str. 13-14

⁹⁵ Tamtéž, str. 13

další návštěvy nejen pro klientku, ale i pro její dceru či manžela. Zde se jedná o případ, kdy je možné poskytnutí psychologické pomoci nejen policistům a zaměstnancům PČR, ale i jejich blízkým, pokud to napomůže k psychické rovnováze policistům nebo zaměstnancům PČR.⁹⁶

Psychoterapie

Náplní pojmu psychoterapie je systematické použití souboru různých psychologických postupů a metod k pochopení a řešení vážných psychických obtíží, k léčbě akutní psychické poruchy či teprve jejího rozvoje. Psychoterapie probíhá dle určitých pravidel a v různých formách většinou dlouhodobě. Psycholog musí využívat jen ty postupy, které dokonale ovládá, popřípadě zvážit, zda klienta nenasměrovat na jinou odbornou pomoc mimo policii.⁹⁷

Krizová intervence

Krizová intervence bývá v rámci poskytování psychologické péče policistům poskytována krizovým interventem patřící pod systém krizové intervence (viz níže). Zároveň ji ale může poskytovat psycholog samostatně. Jedná se o krátkodobou specializovanou pomoc, která redukuje následky způsobené krizovou, traumatizující událostí bezprostředně po jejím působení a snaží se o obnovení psychické rovnováhy. V brožuře MV je uveden příklad poskytování krizové intervence psychologem, kdy policistku uvedl do krizového stavu infarkt jejího manžela, tedy nikoliv zátěžová situace z výkonu profese. Psycholog byl osloven jejím nadřízeným. Poskytování krizové intervence psychologem se může překrývat s poskytováním krizové intervence v rámci systému krizové intervence. Rozdíl lze spatřit, v tom že poskytování krizové intervence v rámci systému krizové intervence je primárně určeno policistům a zaměstnancům, které uvedla do krizového stavu situace zažitá ve spojitosti s výkonem profese.⁹⁸

⁹⁶ Tamtéž str. 13, VYMĚTAL, Štěpán, Vladimír VOSKA, Ondřej TOMAN, Jana JUNGWIRTOVÁ a Karel URBAN. *Možnosti psychologické podpory v Policii ČR*. Praha: Themis, nakladatelství Tiskárny MV, p.o., 2010. ISBN 978-80-7312-065-8. str. 53-55

⁹⁷ Pramen: Pokyn policejního prezidenta č. 231/2016 o psychologických službách ze dne 26. 9. 2016, In: Sběrka interních aktů řízení, str. 13, VYMĚTAL, Štěpán, Vladimír VOSKA, Ondřej TOMAN, Jana JUNGWIRTOVÁ a Karel URBAN. *Možnosti psychologické podpory v Policii ČR*. Praha: Themis, nakladatelství Tiskárny MV, p.o., 2010. ISBN 978-80-7312-065-8. str. 61

⁹⁸ Tamtéž, str. 13, tamtéž, str. 56-57

Supervize, vzdělávací činnosti zaměřené na zátěžové situace a nácvik dovedností k jejich zvládnutí, činnosti ke zkvalitňování týmové spolupráce a budování týmů

Uvedené tři typy psychologické péče se věnují spíše prevenci proti psychické nerovnováze – připravenosti na krizové situace či nastavení pozitivního klima na pracovišti. Pod pojmem supervize se dle P PP 231/2016 rozumí „*činnost zaměřená na osobní a profesní růst, zlepšení připravenosti pro zvládnutí náročných situací, upevňování žádoucích a funkčních postojů a vzorců chování, rozvoj sebereflexe a schopnost zvládnutí stresu,...*“⁹⁹ Rovněž psychologové pořádají různé vzdělávací programy, které učí policisty pracovat s působením zátěžových situací, a taktéž se zaměřují na posilování týmové spolupráce, budování týmu či vytváření pozitivní atmosféry na pracovišti za pomoci například sociometrického šetření.¹⁰⁰

Uvedené typy psychologické péče lze poskytovat jak jednotlivci, tak i skupinovou formou. Veškerá psychologická péče je poskytována diskrétně a je založena na mlčenlivosti a dobrovolnosti, zaručuje znalost policejního prostředí a odbornou kvalitu poskytovaných typů psychologických služeb. Policejní psychologové se řídí etickým kodexem. Poznatky, informace získané při psychologické péči, nemůžou být využity například při inspekčním šetření či pro personální opatření.¹⁰¹ Pro nastínění využívání psychologické péče poskytované pracovníkům PČR a jejich blízkým psychology uvedu některá data z Výročních zpráv oddělení vedoucího psychologa Policejního prezidia ČR za rok 2019 a 2020. Psychologové poskytovali v roce 2020 uvedené typy psychologické péče 1713 klientům při 3329 kontaktech, což je o necelých 750 klientů méně než v roce 2019, ale počet kontaktů zůstává takřka stejný. Poskytování psychologické péče v obou rocích probíhalo ve většině případů (3177 kontaktů v roce 2020) individuálně. Nejvyšší využití z typů psychologické péče má konzultační a poradenská činnost (2610 kontaktů v roce 2020), dále se

⁹⁹ Pramen: Pokyn policejního prezidenta č. 231/2016 o psychologických službách ze dne 26. 9. 2016, In: Sběrka interních aktů řízení, str. 13

¹⁰⁰ Tamtéž, str. 13

¹⁰¹ VYMĚTAL, Štěpán, Vladimír VOSKA, Ondřej TOMAN, Jana JUNGWIRTOVÁ a Karel URBAN. *Možnosti psychologické podpory v Policii ČR*. Praha: Themis, nakladatelství Tiskárny MV, p.o., 2010. ISBN 978-80-7312-065-8. str. 9-11, 51-53, 59

na pomyslné křivce nachází psychoterapie (276 kontaktů v roce 2020) a krizová intervence (188 kontaktů v roce 2020). Mezi nejčastější řešené problémy patří za oba uváděné roky rodinné a partnerské problémy klienta, problémy na pracovišti a jiné osobní problémy klienta.¹⁰²

K dalším možnostem psychologické péče, kterou mohou pracovníci Policie ČR využít a neposkytují ji jen psychologové, patří:¹⁰³

Anonymní telefonní linka pomoci v krizi, psychologické poradenství s využitím internetu

Anonymní telefonní linka pomoci v krizi je zajišťována oddělením vedoucího psychologa. Lze ji využít dvacet čtyři hodin denně, sedm dní v týdnu, tři sta šedesát pět dní v roce. Není určena jen zaměstnancům a příslušníkům PČR a jejich blízkým, ale také zaměstnancům Ministerstva vnitra ČR a pracovníkům organizací, se kterými má PČR dohodu, a jejich blízkým. Jedná se o Hasičský záchranný sbor ČR, Vězeňskou službu ČR, Celní správu ČR, Generální inspekci bezpečnostní sborů ČR a Armádu ČR. Linka zahájila svůj provoz 14. listopadu 2002, její potřeba byla ověřena výzkumem na Policejní akademii ČR. Respondenti výzkumu měli za sebou různou délku výkonu služby u PČR a v různých funkcích. Bylo zjištěno, že se téměř všichni setkali s traumatizující událostí, která ovlivnila jejich život, ale pouze menšina z nich věděla, kam se mohou obrátit pro profesionální pomoc. Linka pomoci v krizi dle P PP č. 231/2016 poskytuje pomoc v situacích akutního či dlouhodobého stavu psychické nouze, poskytuje potřebné kontakty, informace pro zlepšení psychického stavu volajících a funguje jako prevence sebepoškozujícího, okolí poškozujícího či protiprávního jednání, které by mohlo vzniknout jako následek různých krizových situací. Psychologickou péči na lince poskytují vyškolení odborníci, kteří prošli akreditovaným kurzem zaměřeným na telefonickou krizovou intervenci. Může se jednat o bývalé policisty, policejní psychology

¹⁰² Pramen: Výroční zpráva 2019 – vyhodnocení činnosti pracovišť psychologů za rok 2019, ODDĚLENÍ VEDOUcíHO PSYCHOLOGA – POLICEJNÍ PREZIDIUM čESKÉ REPUBLIKY, Praha 2020, str. 30-34, Výroční zpráva 2020 – vyhodnocení činnosti pracovišť psychologů za rok 2020, ODDĚLENÍ VEDOUcíHO PSYCHOLOGA – POLICEJNÍ PREZIDIUM čESKÉ REPUBLIKY, Praha 2021, str. 26-30

¹⁰³ Pramen: Pokyn policejního prezidenta č. 231/2016 o psychologických službách ze dne 26. 9. 2016, In: Sběrka interních aktů řízení, str. 14

či sociální pracovníky apod. Tito pracovníci zajišťující provoz linky mají na starosti i provoz psychologického poradenství skrze e-mail a Skype.¹⁰⁴

Jak již naznačuje úplný název linky pomoci, jedná se o službu plně anonymní. Stejným důležitým principem oplývá i využívání psychologického poradenství přes email, tak Skype. Právě tato anonymita, vzdálenost či možnost okamžitého ukončení hovoru s poskytovatelem pomoci může mít kladný vliv na rozhodnutí jedinců ohledně využití linky. Rovněž má anonymita linky vliv na její uživatele – nelze říci, že ji využívají jen pracovníci a jejich blízcí, pro které je určena. Kontakt na ni je veřejný, zároveň nikdo nezjišťuje a volající nemá povinnost sdělovat jeho spojitost s policií ČR, Ministerstvem vnitra atd. Poskytovatel pomoci nevyžaduje od volajícího jméno, nezobrazuje se jeho telefonní číslo a hovory nejsou nahrávány. Jediné, co bývá zaznamenáno, je délka hovoru, stručný popis jeho obsahu, popis poskytnuté intervence a pohlaví volajícího, jeho přibližný věk a kraj, ze kterého volá.¹⁰⁵

Z těchto údajů zpracovává oddělení vedoucího psychologa Policejního prezidia ČR statistiky. Zajímavé poznatky z nich zde uvedu. V roce 2019 i 2020 se poměr využívání linky mezi muži a ženami pohyboval kolem 80 % ku 20 %. Za těmito velmi rozdílnými čísly spatřuji onen princip anonymity linky. Jak již bylo zmíněno ve druhé kapitole, ženy vyhledávají psychologickou pomoc více a snáze (z hlediska provedení rozhodnutí) než muži. Může to být způsobeno kvůli strachu z pocitu určitého selhání dle jejich pohledu. A proto úplná anonymita při využití linky může být zdroj k rozhodnutí o využití psychologické pomoci. Na druhou stranu je potřeba říci, že takový rozdíl pramení i z faktu rozložení počtu zastoupení jednotlivých pohlaví u PČR, HZS apod. Mezi nejčastější řešené důvody hovorů patří existenciální problémy jedinců, rodinné a vztahové problémy, přičemž zajímavé je, že traumatické události se řeší jen v cca 5 %

¹⁰⁴ Pramen: Pokyn policejního prezidenta č. 231/2016 o psychologických službách ze dne 26. 9. 2016, In: Sbíрка interních aktů řízení, str. 14, VYMĚTAL, Štěpán, Vladimír VOSKA, Ondřej TOMAN, Jana JUNGWIRTOVÁ a Karel URBAN. *Možnosti psychologické podpory v Policii ČR*. Praha: Themis, nakladatelství Tiskárny MV, p.o., 2010. ISBN 978-80-7312-065-8. str. 13-14

¹⁰⁵ Tamtéž, str. 14, Tamtéž, str. 14-16

hovorů. Což může být způsobeno využíváním dalších možností psychologické péče – například systému krizové intervence.¹⁰⁶

System kolegialní podpory

Tento typ psychologické péče poskytované příslušníkům PČR, zaměstnancům PČR a blízkým těchto pracovníků PČR, má dle mého názoru vysokou efektivitu a potenciál čím dál vyšší využitelnosti. Jedná se o podporu a pomoc poskytovanou vyškolenými policisty a zaměstnanci PČR založenou na diskretnosti a důvěře, také nazývanou jako peer suport. Jedním z největších specifík poskytování této psychologické péče je fakt, že její poskytovatelé nemají služby ani dosahy určené k poskytování kolegialní podpory, ale poskytují ji v rámci výkonu své profese policisty či zaměstnance PČR. System kolegialní podpory spočívá v nabídce rozhovoru, sdílení pocitů, v nabídce pomoci, zajištění informací k mnoha problémům či zprostředkování jiné psychologické pomoci. Pracovníci PČR, popřípadě jejich blízcí, se mohou svěřovat poskytovatelům kolegialní podpory s osobními, rodinnými problémy, s problémy na jejich pracovišti či působením různých zátěžových situací, událostí, se kterými se setkali při výkonu služby i mimo něj, mohou je žádat o pomoc s nalezením řešení různých problémů, skutečností, které je uvádí do psychické nepohody, například informace, jak mohou požádat o půjčku peněz či přeložení na jiné pracoviště apod. Obracet se s uvedeným mohou na poskytovatele kolegialní pomoci sami nebo je může oslovit sám poskytovatel, pokud zjistí, že není něco v pořádku. Možnost využití této pomoci napomáhá k tomu, že se často zastaví psychický problém v zárodku a nenechá se rozvinout. Pokud by poskytovatel kolegialní podpory zjistil, že by jím poskytovaná psychologická péče mohla být nedostatečná, doporučí využití další odborné pomoci – například poradenskou činnost poskytovanou psychologem.¹⁰⁷

Poskytovatelé kolegialní podpory jsou na návrh koordinátora systému (po projevení zájmu o poskytování kolegialní podpory) jmenováni ředitelem

¹⁰⁶ Pramen: Výroční zpráva 2019 – vyhodnocení činnosti pracovišť psychologů za rok 2019, ODDĚLENÍ VEDOUCÍHO PSYCHOLOGA – POLICEJNÍ PREZIDIUM ČESKÉ REPUBLIKY, Praha 2020, str. 41-45, Výroční zpráva 2020 – vyhodnocení činnosti pracovišť psychologů za rok 2020, ODDĚLENÍ VEDOUCÍHO PSYCHOLOGA – POLICEJNÍ PREZIDIUM ČESKÉ REPUBLIKY, Praha 2021, str. 36-40

¹⁰⁷ Pramen: Pokyn policejního prezidenta č. 231/2016 o psychologických službách ze dne 26. 9. 2016, In: Sběrka interních aktů řízení, str. 15-17

krajského ředitelství k poskytování kolegiální podpory. Koordinátor systému je psycholog či poskytovatel kolegiální podpory jmenovaný ředitelem krajského ředitelství policie. Má na starosti organizaci činnosti systému kolegiální podpory ve své územní působnosti, zabezpečuje vzdělávání svého týmu poskytovatelů kolegiální podpory, zajišťuje propagaci systému apod. V rámci systému kolegiální podpory mají své místo i lektoři, jedná se o psychology, kteří jsou zodpovědní za odbornou úroveň školení a vzdělávání poskytovatelů tohoto typu psychologické péče. Systém kolegiální podpory dle PP P 231/2016 nemusí být zřízen jen na úrovni krajských ředitelství policie, nýbrž i v útvarech s celostátní působností.¹⁰⁸ Ve Výroční zprávě oddělení vedoucího psychologa Policejního prezidia ČR je uvedeno: „*Chceme budovat síť pozitivně motivovaných, k okolí nelhostejných policistů – síť různě strukturovanou, ale komunikačně propojenou. Síť, která v ideálním případě pokryje ředitelství až do úrovně obvodních oddělení.*“¹⁰⁹ A přesně tato síť, která na konci roku 2020 obsahovala 305 poskytovatelů kolegiální podpory, může být dle mého názoru lehčeji využitelná i pro ty jedince, kteří nechtějí učinit rozhodnutí k využití jiné psychologické pomoci. Lze ji chápat spíše jako neformální typ psychologické pomoci, tedy jako sociální pomoc od kolegy (s výhodou jeho znalosti v oblasti psychologické a jiné podpory, pomoci) kolegovi. Tento můj názor umocňuje i fakt, že od roku 2020 se poskytování této pomoci nijak neeviduje.¹¹⁰

Systém krizové intervence

Systém krizové intervence slouží k nepřetržitému poskytování krizové intervence osobám zasaženým traumatickou událostí bezprostředně po jejím vzniku/působení. Dle PP 231/2016 jsou příjemci této pomoci policisté či zaměstnanci PČR, které zasáhla traumatická událost. Zejména zákrok s použitím střelné zbraně, náročný výslech oběti, vlastní zranění, smrt nebo zranění kolegy či osoby blízké, pohled na usmrcení osob nebo jejich těžká zranění při různých nehodách, hromadných neštěstích apod. Dále poskytovatelé

¹⁰⁸ Pramen: Pokyn policejního prezidenta č. 231/2016 o psychologických službách ze dne 26. 9. 2016, In: Sběrka interních aktů řízení, str. 15-17

¹⁰⁹ Pramen: Výroční zpráva 2020 – vyhodnocení činnosti pracovišť psychologů za rok 2020, ODDĚLENÍ VEDOUcíHO PSYCHOLOGA – POLICEJNÍ PREZIDIUM ČESKÉ REPUBLIKY, Praha 2021, str. 41

¹¹⁰ Tamtéž, str. 41

krizové intervence, tedy krizoví interventí, poskytují krizovou intervenci osobám zasaženým trestným činem, zvláště zranitelným obětem, rodinným příslušníkům pohřešované osoby atd. Nicméně, poskytování krizové intervence vně systému, tedy nikoliv policistům či zaměstnancům policie ČR, se dále v práci nebudou věnovat. Krizovým interventem je vyškolený policista nebo zaměstnanec policie, který je na návrh koordinátora systému krizové intervence (po svém dobrovolném rozhodnutí) jmenovaný ředitelem krajského ředitelství, stejně jako poskytovatel kolegiální podpory v rámci systému kolegiální podpory. Dále může poskytovat krizovou intervenci psycholog. Krizová intervence je poskytována nepřetržitě – v rámci pracovní doby nebo mimo ni je poskytována krizovými interventy „držícími dosah“, tedy zařazenými ve služební pohotovosti. Koordinátor systému, jmenovaný ředitelem krajského ředitelství policie, má na starosti organizaci veškeré činnosti v rámci své územní působnosti, vede seznam interventů, vyhodnocuje činnost systému, zajišťuje součinnost se složkami IZS a dalšími mimorezortními organizacemi. Lektoři systému, tedy vyškolení psychologové, mají na starosti úroveň školení a vzdělávání krizových interventů a poskytují jim psychologickou péči formou supervize. Krizovou intervenci policistům a zaměstnancům útvarů policie s celostátní působností a Policejního prezidia poskytují psychologové útvarů nebo psychologové z oddělení vedoucího psychologa. Krizoví interventí poskytují krizovou intervenci s cílem, který byl blíže rozebírán ve druhé kapitole, tedy zmírnit dopady krizové události. Policistům a zaměstnancům policie mohou nabídnout podporu, pomoc, specifické informace či zprostředkovat další odbornou péči. Krizoví interventí jsou vázáni mlčenlivostí o informacích, které se od klienta dozvědí. O krizovou intervenci si může policista zasažený traumatickou událostí zažádat sám, dále to může udělat jeho kolega či nadřízený, v určitých případech krizového intervenanta aktivuje pracovník operačního střediska nebo se krizový intervent může sám aktivně nabídnout, pokud se o závažné události dozví. Podmínkou každého poskytování krizové intervence je souhlas příjemce.¹¹¹

¹¹¹ Pramen: Pokyn policejního prezidenta č. 231/2016 o psychologických službách ze dne 26. 9. 2016, In: Sběrka interních aktů řízení, str. 17-21

V roce 2020 byla poskytována krizová intervence 92 osobám z řad příslušníků a zaměstnanců PČR a jejich blízkým z důvodu působení 38 událostí. Tato čísla se zdají být velmi malá, ale výsledek je ovlivněn množstvím druhů psychologické péče, které mají policisté a zaměstnanci PČR k dispozici.¹¹²

Dle uvedeného lze usoudit, že poskytování krizové intervence je více formálnější než poskytování kolegiální podpory, ale na rozdíl od ní je primárně vázáno k působení silně traumatizujících událostí. Poskytování kolegiální podpory více reaguje na psychicky náročné události života ve spojitosti s výkonem psychicky náročné profese.

Možnosti psychologické péče poskytované příslušníkům PČR jsou policistům přibližovány v rámci sekce věnující se těmto službám na intranetu PČR i s kontakty na psychology, interventy, poskytovatele kolegiální podpory apod, v rámci interních předpisů, kurzech atd. Z uvedeného usuzuji, že cest, jak si najít cestu k psychologické pomoci, podpoře, má příslušník PČR opravdu mnoho a celkový systém poskytování psychologické péče policistům je velmi dobře propracovaný.

5. Shrnutí teoretické části

V teoretické části mé diplomové práce jsem se krátce zabývala pojmem psychologie oběti a viktimologie. Následně jsem se věnovala psychické krizi v životě člověka a pomoci v krizi z obecného pohledu. Poté jsem se již v práci zaměřila na situace, kdy se z důvodu jejich působení či vlivu, mohou pracovníci IZS stát při výkonu své profese obětí, přičemž značná část kapitoly byla věnovaná viktimizačním situacím příslušníků PČR. Závěr teoretické části patřil poskytování psychologické pomoci pracovníkům IZS rovněž s větším zaměřením na poskytování psychologické péče policistům. Zesumírované možné viktimizační situace příslušníků PČR a další poznatky teoretické části diplomové práce mi posloužily k vypracování její praktické části. Tedy k vytvoření dotazníkového šetření věnovaného viktimizačním situacím a poskytování psychologické péče.

¹¹² Pramen: Výroční zpráva 2020 – vyhodnocení činnosti pracovišť psychologů za rok 2020, ODDĚLENÍ VEDOUCÍHO PSYCHOLOGA – POLICEJNÍ PREZIDIUM ČESKÉ REPUBLIKY, Praha 2021, str. 52

PRAKTICKÁ ČÁST

6. Policista jako oběť vyvěrající z výkonu své profese – dotazníkové šetření

V praktické části se věnuji hlavnímu cíli práce, tedy zjištění, zda může být příslušník PČR postaven do role oběti při výkonu své profese. Zároveň sleduji vedlejší cíl práce, kterým je četnost využívání poskytování psychologické péče policistům. K naplnění hlavního a dílčího cíle práce je použito dotazníkové šetření provedené mezi příslušníky PČR. Jedná se o kvantitativní metodu psychologického výzkumu. Výsledná data z dotazníkového šetření budou následně analyzována. Techniku – dotazník jsem zvolila z důvodu možnosti oslovení velkého počtu policistů, zachování plné anonymity respondentů a možnosti následné komplexní analýzy výsledků.

6.1 Předmět dotazníkového šetření

Předmětem dotazníkového šetření jsou dvě základní témata, která definují jeho hlavní cíle korespondující s cíli práce:

1. Zjištění, zda příslušníci PČR zažívají viktimizační situace uvedené výše při výkonu své profese či v souvislosti s ním.
2. Zjištění četnosti využívání psychologické péče poskytované příslušníkům PČR.

Hlavní cíl č. 1:

Zjištění, zda příslušníci PČR zažívají viktimizační situace uvedené výše při výkonu své profese či v souvislosti s ním.

Dotazníkové šetření se zaměřuje na situace, které mohou uvést policistu při výkonu profese či v souvislosti s ním do role oběti. Oběť vyvěrající z výkonu profese příslušníka PČR definuji jako osobu, které působení některé ze situací nebo několika situací, jež nastala/y při práci nebo ve spojitosti s ní, zapříčinily psychickou nerovnováhu, vyvolaly krizi z psychologického pohledu nebo mají vliv na její prožívání, chování (viz výše). Typy možných viktimizačních situací jsem v teoretické části práce rozdělila dle podobnosti do několika bloků, kde byly dále

děleny. Rovněž jsem uvedla faktory, které vzhledem k zaměření diplomové práce mohou mít vliv na vznik krize z psychologického pohledu u policistů, tedy pohlaví, věk, délku služebního poměru. Na základě těchto a dalších poznatků z teoretické části diplomové práce byl vytvořen hlavní cíl č. 1 (viz výše) a dílčí cíle šetření.

Dílčí cíle šetření:

- a) Zjistit, které z viktimizačních situací jsou pro příslušníky PČR co do intenzity působení nejsilnější a četnosti výskytu nejčastější.
- b) Zjistit, zda má pohlaví příslušníků PČR vliv na vnímání intenzity působení nejsilněji působících viktimizačních situací (dle výsledků dotazníkového šetření).
- c) Zjistit, zda má věk příslušníků PČR vliv na vnímání intenzity působení nejsilněji působících viktimizačních situací (dle výsledků dotazníkového šetření).
- d) Zjistit, zda má délka služebního poměru příslušníků PČR vliv na vnímání intenzity působení nejsilněji působících viktimizačních situací (dle výsledků dotazníkového šetření).

Hlavní cíl č. 2:

Zjištění četnosti využívání psychologické péče poskytované příslušníkům PČR.

Menší část dotazníkového šetření se zaměřuje na poskytování psychologické pomoci příslušníkům PČR. V teoretické části práce byly popsány jednotlivé typy psychologické pomoci, které policista může využít. V dotazníkovém šetření se ale zaměřím na poskytování psychologické péče jako celku a v souvislosti vlivu pohlaví.

Dílčí cíle šetření

- a) Zjistit, zda mají příslušníci PČR povědomí o poskytování psychologické péče policistům.
- b) Zjistit, zda má vliv na využívání psychologické péče poskytované příslušníkům PČR pohlaví příslušníka PČR.

6.2 Formulace otázek pro dotazníkové šetření

Dotazník obsahuje 29 uzavřených otázek, kdy je pokaždé možné vybrat jen jednu odpověď. Kombinaci uzavřených otázek s možností vybrat jen jednu odpověď jsem zvolila z důvodu předložení co nejjednodušší varianty dotazníku respondentům – příslušníků PČR. Od tohoto kroku očekávám zajištění vyššího počtu účastníků šetření, jelikož by pro ně nemělo být vyplnění dotazníku větší časovou zátěží (vyplnění dotazníku by mělo respondentům trvat nejvýše deset minut). Otázky vycházejí z dotazníkového šetření katedry společenských věd Policejní akademie ČR s názvem – Moje pracovní interakce, publikovaného na konferenci dne 27. 10. 2021 a z poznatků teoretické části této diplomové práce.

Seznam otázek použitých v dotazníkovém šetření je uveden v příloze č. 1 s názvem Dotazník – Policista jako oběť vyvěrající z výkonu své profese. První čtyři otázky se ptají na pohlaví, věk, délku služebního poměru příslušníka PČR a pozici v Policii ČR. V případě věku a délky služebního poměru mají respondenti na výběr z pěti časových rozmezí. Pro zjištění zastoupení mladších a začínajících policistů je u první možnosti odpovědi u těchto otázek časový interval oproti zbylým zkrácen. V otázce věnující se pozici v Policii ČR mají respondenti na výběr ze dvou možností – řadový příslušník Policie ČR a příslušník Policie ČR ve vedoucí, řídicí pozici. Tato otázka zajišťuje bližší specifikaci respondenta – příslušníka PČR. Závěrečné dvě otázky dotazníkového šetření se věnují poskytování psychologické péče policistům, konkrétně – povědomí příslušníků PČR o ní a jejím využití. Na obě lze odpovědět jen ano či ne.

Zbylých 23 otázek (otázky č. 5-27) uvádějí jednotlivé viktimizační situace, které se váží k výkonu profese policisty a dotazují se na intenzitu jejich působení a četnost výskytu, pokud na respondenty někdy působily. Tyto viktimizační situace vycházejí z bloků viktimizačních situací uvedených v teoretické části v podkapitole 3.2 – Policie ČR vs. viktimizace při výkonu profese. Respondenti mají na výběr ze sedmi možností, respektive kombinací intenzity působení situací a četnosti jejich výskytu:

- Velmi silně a často
- Velmi silně a občas
- Středně silně a často
- Středně silně a občas
- Slabě a často
- Slabě a občas
- Nikdy nepůsobila

Respondenti mají význam uvedených možných odpovědí (u otázek č. 5-27) pro praktickou část diplomové práce definovaný v úvodním textu o dotazníku a z ryze praktických důvodů i u první otázky dotazující se na viktimizační situace, jelikož k úvodnímu textu o dotazníku se v průběhu jeho vyplňování nelze vrátit. Definice, bez kterých by se následná analýza odpovědí neobešla, zní takto:

- U síly (intenzity) působení situace je možné vybírat ze tří možností: **slabě, středně silně, velmi silně** – dle subjektivního pohledu každého z respondentů.
- U četnosti výskytu situace je možné vybírat ze dvou možností: **občas** = někdy proběhla, vyskytla/vyskytuje se nárazově, max. 1x za měsíc
- **často** = vyskytuje se opakovaně, 2x do měsíce a více
- Pokud na respondenty uvedená situace **nikdy nepůsobila** – je možné zaškrtnout i takovou odpověď.

Toto dělení četnosti výskytu viktimizačních situací jsem zvolila za účelem zjištění, zda některá ze situací potkává respondenty opakovaně, pravidelně, 2x do měsíce a více anebo jestli se jedná spíše o nárazovou zkušenost.

Pro orientaci v následné analýze odpovědí z dotazníku je důležité uvést, ze kterého bloku viktimizačních situací uvedených v teoretické části práce vycházejí:

1. Působení pachatelů vs. vznik vlastní újmy = otázky č. 5-7
2. Náročné situace z policejní praxe = otázky č. 8-12
3. Zranění, úmrtí kolegy = otázky č. 13-14
4. Vztahy na pracovišti = otázky č. 15-17
5. Vliv nadřízeného, kontrolního orgánu = otázky č. 18-20
6. Rodina a osobní život policisty = otázky č. 21-24
7. Vliv společnosti a médií = otázky č. 25-27

6.3 Výzkumné předpoklady dotazníkového šetření

Na základě poznatků z teoretické části práce a stanovených cílů dotazníkového šetření uvádím tyto výzkumné předpoklady dotazníkového šetření:

1. Vzhledem k velkému dosahu médií a sociálních sítí usuzuji, že u viktimizačních situací patřících do 7. bloku (vliv společnosti a médií) bude zachycen jejich častý výskyt.
2. Většina respondentů bude mít povědomí o poskytování psychologické péče.
3. Psychologickou péči poskytovanou příslušníkům PČR využívá z respondentů více žen než mužů.

6.4 Charakteristika dotazníkového šetření

Dotazník, jak již bylo nastíněno, tvoří dvě části. Nejprve se respondent seznámí s nezbytnými informacemi o dotazníku a poté již přikročí k samotným otázkám. Celý dotazník je přílohou č. 1 této práce. Dotazník byl respondentům, tedy příslušníkům PČR, rozeslán elektronicky do všech krajů ČR pomocí internetové stránky Survio.¹¹³ Tento způsob šíření dotazníku jsem zvolila z důvodu zaručení anonymity dotazovaným. Výběr vzorku respondentů byl nahodilý, na základě jejich dobrovolnosti.

¹¹³ <https://www.survio.com/cs/>

Mezi problémy, se kterými se můj dotazník může setkat, řadím nesplnění podmínky dotazníkového šetření, tedy jeho zaměření jen na příslušníky PČR (dotazník chybně vyplní osoba, která není příslušníkem PČR). Bohužel z důvodu anonymity dotazníku není možné uvedený problém ovlivnit. Dále se vzhledem k tématu diplomové práce, respektive dotazníkového šetření, může stát, že budou získána data od menšího počtu respondentů (za což považuji méně než 150 vyplněných dotazníků), jelikož dotazník obsahuje otázky osobnějšího rázu, na které by někteří adresáti dotazníku nemuseli chtít odpovídat.

Pro ověření správnosti pokládání otázek, jejich pochopení a zamezení technickým problémům při šíření dotazníku proběhlo mezi vybranými příslušníky PČR šetření pilotní, které hlavnímu šetření předcházelo.

6.5 Výsledky dotazníkového šetření

Než přistoupím k představení výsledků dotazníkového šetření, uvedu pár slov k průběhu sběru dat. Dotazník skrze web Survio přijímal odpovědi po dobu 17 dnů. Bylo ho možné vyplňovat za pomoci počítače i „chytrého“ mobilního telefonu. Šetření se zúčastnilo 303 respondentů. Přes 85 % respondentů strávilo vyplňováním dotazníku 2-10 minut, což koresponduje s výše uvedeným časovým předpokladem.

Zde již přistoupím k představení výsledků šetření. Veškerá uváděná procenta jsou zaokrouhlena na jedno desetinné místo.

Otázka č. 1: Pohlaví.

Jak již bylo uvedeno, dotazník vyplnilo 303 respondentů, z toho 57 žen (18,8 %) a 246 mužů (81,2 %) – otázka č. 1. Na první pohled se rozdíl počtu zastoupení žen a mužů mezi respondenty může zdá veliký, avšak k červenci roku 2019 bylo mezi příslušníky PČR (celkový počet 40 183 příslušníků PČR) 16 % žen.¹¹⁴ Lze tedy usoudit, že podíl žen mezi respondenty koresponduje s jejich počtem mezi příslušníky PČR.

¹¹⁴ ŽÁRSKÁ, Lucie. Personální statistiky. *Policie České republiky* [online]. 2019, 13. 8. 2019 [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/personalni-statistiky.aspx>

Otázka č. 2: Věk.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
36-45	115	38%
26-35	82	27.1%
46-55	71	23.4%
18-25	24	7.9%
56 a více	11	3.6%

Tabulka 1 - Otázka č. 2: Věk.

Z odpovědí respondentů ohledně věku vyplývá, že největší počet účastníků šetření se nachází ve věku mezi 36-45 lety – 38 %, poté 27,1 % účastníků se nachází mezi 26-35 lety, 23,4 % mezi 46-55 lety. V nejmenším zastoupení jsou v šetření respondenti nejmladší a nejstarší. Ve věkové hranici mezi 18-25 lety vyplnilo dotazník 7,9 % respondentů a 56 a více – 3,6 %.

Otázka č. 3: Délka služebního poměru

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
11-20 let	101	33.3%
21-30 let	91	30%
3-10 let	68	22.4%
1-2 roky	24	7.9%
31 a více	19	6.3%

Tabulka 2 - Otázka č. 3: Délka služebního poměru

Největší zastoupení respondentů podle kritéria délky služebního poměru je v rozmezí 11-20 let výkonu profese – 33,3 %. O 10 respondentů méně vykonává profesi 21-30 let – 30 %, dále v rozmezí 3-10 let délky služebního poměru je 22,4 % respondentů. A nejméně zástupců příslušníků PČR je ve služebně nejmladším (1-2 roky) a nejstarším rozmezí (31 a více let), tedy 7,9 %, respektive 6,3 %, což koresponduje se zastoupením respondentů dle věku.

Otázka č. 4: Pozice v Policii ČR

Z respondentů dotazníkového šetření je většina řadových příslušníků Policie ČR – 71,9 %, zbytek – 28,1 % jsou policisté ve vedoucích, řídicích pozicích.

Po otázkách a výsledcích specifikujících samotné respondenty následují otázky věnované viktimizačním situacím. Odpovědi se tedy týkají síly a četnosti působení situací na respondenta (specifikováno výše).

Otázka č. 5: Cítím se ohrožen na svém zdraví z důvodu výkonu profese

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	127	41.9%
středně silně a občas	78	25.7%
středně silně a často	34	11.2%
nikdy nepůsobila	34	11.2%
velmi silně a často	12	4%
slabě a často	11	3.6%
velmi silně a občas	7	2.3%

Tabulka 3 - Otázka č. 5: Cítím se ohrožen na svém zdraví z důvodu výkonu profese.

Z odpovědí uvedených v tabulce lze vyčíst, že většina respondentů se s touto situací setkala/setkává – 88,8 % respondentů, avšak spíše jen občas (méně než 2x do měsíce) – 69,9 %.

Otázka č. 6: Utrpěl jsem újmu na svém zdraví z důvodu výkonu profese.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
nikdy nepůsobil	163	53.8%
slabě a občas	92	30.4%
středně silně a občas	26	8.6%
slabě a často	7	2.3%
středně silně a často	7	2.3%
velmi silně a občas	5	1.7%
velmi silně a často	3	1%

Tabulka 4 - Otázka č. 6: Utrpěl jsem újmu na svém zdraví z důvodu výkonu profese.

Utrpění újmy na zdraví, nejen pocit ohrožení, zažila necelá polovina respondentů – 46,2 %, ale ve většině případech nejde o pravidelnou záležitost.

Otázka č. 7: Cítím se ohrožen na životě z důvodu výkonu profese.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	135	44.6%
nikdy nepůsobil	84	27.7%
středně silně a občas	46	15.2%
středně silně a často	13	4.3%
slabě a často	11	3.6%
velmi silně a často	8	2.6%
velmi silně a občas	6	2%

Tabulka 5 - Otázka č. 7: Cítím se ohrožen na životě z důvodu výkonu profese.

27,7 % respondentů z důvodu své profese nezažilo pocit ohrožení vlastního života. 72,3 % účastníků šetření tento pocit zažilo různě intenzivně a rozdílně, co se četnosti týče.

Otázka č. 8: Zažívám pocit bezmoci při výkonu své profese.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	113	37.3%
nikdy nepůsobila	75	24.8%
středně silně a občas	44	14.5%
středně silně a často	30	9.9%
velmi silně a často	17	5.6%
slabě a často	15	5%
velmi silně a občas	9	3%

Tabulka 6 - Otázka č. 8: Zažívám pocit bezmoci při výkonu své profese.

Pocit bezmoci opět zažila většina z respondentů – 75,2 %.

Otázka č. 9: Mám strach ze ztráty kontroly nad svým jednáním při výkonu profese.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
nikdy nepůsobila	192	63.4%
slabě a občas	84	27.7%
slabě a často	11	3.6%
středně silně a občas	9	3%
velmi silně a často	4	1.3%
velmi silně a občas	3	1%
středně silně a často	0	0%

Tabulka 7 - Otázka č. 9: Mám strach ze ztráty kontroly nad svým jednáním při výkonu profese.

Naopak u této otázky se většina z respondentů s uvedenou situací nesešla – 63,4 %.

Otázka č. 10: Mám obavy z určitých policejních zákroků ve smyslu přímého rozkazu k blíže nespecifikované situaci (situaci, do které nemám vhléd – nevím, co mě čeká).

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	141	46.5%
nikdy nepůsobila	83	27.4%
středně silně a občas	42	13.9%
slabě a často	17	5.6%
středně silně a často	11	3.6%
velmi silně a občas	5	1.7%
velmi silně a často	4	1.3%

Tabulka 8 - Otázka č. 10: Mám obavy z určitých policejních zákroků ve smyslu přímého rozkazu k blíže nespecifikované situaci (situaci, do které nemám vhléd – nevím, co mě čeká).

Tabulka s odpověďmi na 10. otázku ukazuje, že tato situace působí různě intenzivně a často na většinu respondentů – 72,6 %.

Otázka č. 11: Zažívám znepokojení/frustraci z nevyhovujících prostředků, kterými disponuji při výkonu profese.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	111	36.6%
nikdy nepůsobila	51	16.8%
středně silně a občas	49	16.2%
středně silně a často	33	10.9%
slabě a často	27	8.9%
velmi silně a často	25	8.3%
velmi silně a občas	7	2.3%

Tabulka 9 - Otázka č. 11: Zažívám znepokojení/frustraci z nevyhovujících prostředků, kterými disponuji při výkonu profese.

S nevyhovujícími prostředky potřebnými k výkonu profese se potýká rovněž většina respondentů, jen 16,8 % z účastníků šetření se touto situací nepotkalo.

Otázka č. 12: Někomu musím sdělit negativní zprávy (sdělování úmrtí, zranění rodině dotyčného).

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	112	37%
nikdy nepůsobila	69	22.8%
středně silně a občas	54	17.8%
slabě a často	29	9.6%
velmi silně a občas	20	6.6%
středně silně a často	13	4.3%
velmi silně a často	6	2%

Tabulka 10 - Otázka č. 12: Někomu musím sdělit negativní zprávy (sdělování úmrtí, zranění rodině dotyčného).

S uvedenou situací se setkala většina z respondentů – 77,3 % Ale na téměř 1/4 z respondentů tato situace nikdy nepůsobila – 22,8 %.

Otázka č. 13: Zasáhlo mě, že byl při výkonu profese vážně zraněn kolega.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
nikdy nepůsobila	159	52.5%
slabě a občas	63	20.8%
středně silně a občas	41	13.5%
velmi silně a občas	29	9.6%
slabě a často	6	2%
velmi silně a často	4	1.3%
středně silně a často	1	0.3%

Tabulka 11 - Otázka č. 13: Zasáhlo mě, že byl při výkonu profese vážně zraněn kolega.

S vážným zraněním kolegy se při výkonu profese mírná většina respondentů nikdy nesešla. – 52,5 %. Z odpovědí respondentů, kteří se s touto situací setkali lze vyčíst, že vnímaná intenzita působení situace se u nich lišila (slabě – 22,8 %, středně silně - 13,8 %, velmi silně – 10,9 %).

Otázka č. 14: Zasáhlo mě, že byl při výkonu profese smrtelně zraněn kolega.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
nikdy nepůsobil	214	70.6%
velmi silně a občas	32	10.6%
slabě a občas	23	7.6%
středně silně a občas	23	7.6%
velmi silně a často	7	2.3%
slabě a často	3	1%
středně silně a často	1	0.3%

Tabulka 12 - Otázka č. 14: Zasáhlo mě, že byl při výkonu profese smrtelně zraněn kolega.

S touto velmi tragickou zátěžovou situací se většina z respondentů nesešla – 70,6 %, zbylých 29,4 % respondentů se s úmrtím kolegy setkala, nejedná se ale o pravidelnou záležitost.

Otázka č. 15: Zažívám šikanu od kolegů na svém pracovišti.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
nikdy nepůsobil	272	89.8%
slabě a občas	21	6.9%
velmi silně a často	3	1%
středně silně a občas	2	0.7%
středně silně a často	2	0.7%
velmi silně a občas	2	0.7%
slabě a často	1	0.3%

Tabulka 13 - Otázka č. 15: Zažívám šikanu od kolegů na svém pracovišti.

Na většinu z respondentů uvedená situace nikdy nepůsobil – 89,8 %.

Otázka č. 16: Zažívám šikanu od vedoucích pracovníků na svém pracovišti.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
nikdy nepůsobila	214	70.6%
slabě a občas	56	18.5%
středně silně a občas	16	5.3%
velmi silně a často	7	2.3%
slabě a často	5	1.7%
velmi silně a občas	4	1.3%
středně silně a často	1	0.3%

Tabulka 14 - Otázka č. 16: Zažívám šikanu od vedoucích pracovníků na svém pracovišti.

Tato situace, tedy zažití šikany od vedoucích pracovníků, na většinu z respondentů rovněž nikdy nepůsobila – 70,6 %, ale uvedené procento je nižší než u předcházející otázky (zažívání šikany od kolegů).

Otázka č. 17: Zažívám pocit nedostatečné podpory či opory od svých kolegů/nadřízených.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	118	38.9%
nikdy nepůsobila	111	36.6%
středně silně a občas	31	10.2%
středně silně a často	13	4.3%
slabě a často	12	4%
velmi silně a občas	12	4%
velmi silně a často	6	2%

Tabulka 15 - Otázka č. 17: Zažívám pocit nedostatečné podpory či opory od svých kolegů/nadřízených.

Z odpovědí na 17. otázku lze vyčíst, že většina respondentů se s uvedenou situací setkala – 63,4 %, ale nejedná se o velmi silně působící a často se vyskytující jev.

Otázka č. 18: Své jednání musím vysvětlovat kontrolnímu orgánu.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	140	46.2%
nikdy nepůsobila	118	38.9%
středně silně a občas	21	6.9%
slabě a často	9	3%
velmi silně a občas	9	3%
velmi silně a často	4	1.3%
středně silně a často	2	0.7%

Tabulka 16 - Otázka č. 18: Své jednání musím vysvětlovat kontrolnímu orgánu.

Většina respondentů – 61,1 % se s touto situací setkala, ale četnost výskytu situace není pravidelná, častá.

Otázka č. 19: Zažívám pocit nespravedlivého hodnocení.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	113	37.3%
nikdy nepůsobila	111	36.6%
středně silně a občas	29	9.6%
středně silně a často	15	5%
slabě a často	14	4.6%
velmi silně a občas	11	3.6%
velmi silně a často	10	3.3%

Tabulka 17 - Otázka č. 19: Zažívám pocit nespravedlivého hodnocení.

Zde jsou odpovědi podobné jako u předešlé otázky, většina z respondentů se s pocitem nespravedlivého hodnocení setkala – 63,4 %, ale nejedná se o velmi silně působící a často vyskytující se situaci.

Otázka č. 20: Mé jednání při výkonu profese je nepochopeno nadřízenými.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	134	44.2%
nikdy nepůsobila	127	41.9%
středně silně a občas	18	5.9%
velmi silně a občas	9	3%
slabě a často	7	2.3%
středně silně a často	6	2%
velmi silně a často	2	0.7%

Tabulka 18 - Otázka č. 20: Mé jednání při výkonu profese je nepochopeno nadřízenými.

Působení uvedené situace sice zažila více než polovina respondentů – 58,1 %, ale 46,5 % z nich sílu jejího působení vnímala jako slabou.

Otázka č. 21: Negativní situace z výkonu profese si následně propojují se svým osobním/rodinným životem.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	126	41.6%
nikdy nepůsobila	85	28.1%
středně silně a občas	42	13.9%
slabě a často	17	5.6%
středně silně a často	16	5.3%
velmi silně a občas	12	4%
velmi silně a často	5	1.7%

Tabulka 19 - Otázka č. 21: Negativní situace z výkonu profese si následně propojují se svým osobním/rodinným životem.

Značný podíl respondentů se s touto situací setkal – 71,9 %, ale minimum z nich ji vnímalo jako velmi silně působící – 5,7 %.

Otázka č. 22: Mám strach ze zdravotní újmy mé rodiny/lidí z mého osobního života z důvodu výkonu profese policisty.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
nikdy nepůsobilá	152	50.2%
slabě a občas	106	35%
středně silně a občas	22	7.3%
slabě a často	8	2.6%
velmi silně a občas	6	2%
velmi silně a často	5	1.7%
středně silně a často	4	1.3%

Tabulka 20 - Otázka č. 22: Mám strach ze zdravotní újmy mé rodiny/lidí z mého osobního života z důvodu výkonu profese policisty.

U této otázky se stav odpovědí mezi zažitím a nezažitím situace zastavil téměř na polovině, jelikož uvedenou situaci zažilo/zažívá – 49,9 % respondentů.

Otázka č. 23: Výkon mé profese negativně ovlivňuje můj osobní/rodinný život (přehnaná opatrnost, strach).

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	128	42.2%
nikdy nepůsobilá	76	25.1%
středně silně a občas	48	15.8%
středně silně a často	22	7.3%
velmi silně a často	13	4.3%
slabě a často	12	4%
velmi silně a občas	4	1.3%

Tabulka 21 - Otázka č. 23: Výkon mé profese negativně ovlivňuje můj osobní/rodinný život (přehnaná opatrnost, strach).

Zde jasně přesahuje podíl respondentů, kteří danou situaci zažili – 74,9 %.

Otázka č. 24: Můj osobní/rodinný život strádá z důvodu pracovního vytížení.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	126	41.6%
nikdy nepůsobila	72	23.8%
středně silně a občas	41	13.5%
slabě a často	22	7.3%
velmi silně a často	18	5.9%
středně silně a často	15	5%
velmi silně a občas	9	3%

Tabulka 22 - Otázka č. 24: Můj osobní/rodinný život strádá z důvodu pracovního vytížení.

76,2 % respondentů odpovědělo, že kvůli výkonu profese policisty, jejich osobní/rodinný život strádá.

Otázka č. 25: Můj zákrok/práce je kritizována ve společnosti či v médiích.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
nikdy nepůsobila	122	40.3%
slabě a občas	85	28.1%
středně silně a občas	33	10.9%
středně silně a často	25	8.3%
slabě a často	15	5%
velmi silně a často	13	4.3%
velmi silně a občas	10	3.3%

Tabulka 23 - Otázka č. 25: Můj zákrok/práce je kritizována ve společnosti či v médiích.

S touto situací se 59,7 % respondentů setkalo, ale na většinu z nich nepůsobila velmi silně.

Otázka č. 26: Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie v médiích.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	73	24.1%
středně silně a občas	57	18.8%
nikdy nepůsobila	47	15.5%
středně silně a často	41	13.5%
velmi silně a často	34	11.2%
slabě a často	27	8.9%
velmi silně a občas	24	7.9%

Tabulka 24 - Otázka č. 26: Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie v médiích.

84,5 % účastníků šetření uvedenou situaci zažilo, avšak její výskyt i vnímaná intenzita je variabilní.

Otázka č. 27: Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie společností/částí společnosti.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
slabě a občas	83	27.5%
středně silně a občas	59	19.5%
nikdy nepůsobila	40	13.2%
velmi silně a často	36	11.9%
středně silně a často	33	10.9%
slabě a často	28	9.3%
velmi silně a občas	23	7.6%

Tabulka 25 - Otázka č. 27: Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie společností/částí společnosti.

Opět značná část respondentů odpověděla, že tuto situaci zažila – 86,8 % a rovněž, jako u předešlé otázky, lze z tabulky vyčíst, že je její výskyt i vnímaná intenzita je rozdílná.

Otázka č. 28: Mám povědomí o psychologické péči poskytované policistům.

Většina respondentů – 91,7 % má povědomí o psychologické péči nabízené policistům.

Otázka č. 29: Využil jsem psychologickou péči poskytovanou policistům.

Oproti tomu psychologickou péči poskytovanou policistům využilo minimum respondentů – 5,3 %.

6.6 Vyhodnocení dotazníkového šetření

V této kapitole se na základě výsledků dotazníkového šetření, budu zabývat objasněním jeho hlavních cílů, tedy, zda příslušník PČR zažívá viktimizační situace (viz výše) při výkonu své profese či v souvislosti s ním a jak čteně je využívána psychologická pomoc poskytovaná příslušníkům PČR, a s nimi souvisejícími dílčími cíli. Zároveň zhodnotím, zda byly naplněny či naopak vyvráceny výzkumné předpoklady dotazníkového šetření.

6.6.1 Vyhodnocení cílů a dílčích cílů dotazníkového šetření

1. Hlavní cíl (zjištění, zda příslušníci PČR zažívají viktimizační situace uvedené výše při výkonu své profese či v souvislosti s ním) a dílčí cíle s ním související

V teoretické části diplomové práce byly uvedeny bloky viktimizačních situací, se kterými se příslušník PČR při výkonu své profese může setkat. Tyto situace mohou u policistů vyvolat krizi z psychologického pohledu a jak již bylo formulováno ve třetí kapitole, uvést policistu do role oběti. Na psychickou krizi mají vliv různé faktory (viz teoretická část), které mohou zabránit či urychlit její vznik i rozvoj. Je tedy důležité upozornit na fakt, že nelze na vznik psychické krize nahlížet jako na automatickou záležitost. Vznik krize z psychologického pohledu je u člověka velmi individuální. Vystavení příslušníka PČR vlivu některé z viktimizačních situací tedy neznamená automatický vznik psychické krize, respektive získání statusu oběti (definovaného dle diplomové práce), je ale pouze možnou příčinou, která ke vzniku krize může vést.

Nejprve se zaměřím na vyhodnocení hlavního cíle. V rámci dotazníkového šetření byli respondenti dotazováni na výskyt a intenzitu působení dvaceti třech viktimizačních situací – (otázky č. 5-27). U 16 otázek odpověděla více než polovina respondentů, že se s nimi v různé intenzitě působení a četnosti výskytu setkala (otázky č. 5, 7, 8, 10-12, 17-21, 23-27). U zbylých 7 otázek (otázky č. 6, 9, 13-16, 22) většina respondentů uvedla, že se s nimi neseťkala. Nicméně je potřebné zmínit velmi těsný výsledek u otázky č. 22., kdy rozdíl mezi účastníky šetření, kteří se s viktimizační situací patřící k této otázce neseťkali a naopak setkali, činí jen jeden respondent. **Z uvedených skutečností vyplývá, že více než polovina příslušníků PČR, kteří byli účastníky dotazníkového šetření, zažila/zažívá v rámci své profese nebo v souvislosti s ní většinu viktimizačních situací, které byly obsahem dotazníkového šetření. Dle rozeslaného dotazníku příslušníkům PČR lze říci, že se s většinou předmětných (vzhledem k dotazníku) viktimizačních situací příslušníci PČR při výkonu své profese nebo v souvislosti s ním setkávají.**

Než přikročím k vyhodnocení dílčích cílů souvisejících s řešeným 1. hlavním cílem dotazníkového šetření, zaměřím se na konkrétní viktimizační situace uvedené v dotazníku, které zažilo nejvíce a nejméně respondentů. Více než 80 % respondentů zažilo situaci, kdy se cítili ohroženi na svém zdraví z důvodu výkonu profese (88,8 % respondentů – otázka č. 5), pociťovali znepokojení/frustraci z nevyhovujících prostředků, kterými disponují při výkonu profese (83,2 % respondentů – otázka č. 11), cítili se poškozeni kritizováním policisty/policie v médiích (84,5 % – otázka č. 26) a cítili se poškozeni kritizováním policisty/policie společností/částí společnosti (86,8 % – otázka č. 27). Z těchto skutečností vyplývá, že většina respondentů – příslušníků PČR se setkala s viktimizačními situacemi patřícími do bloku – vliv společnosti a médií (vyjma viktimizační situace z otázky č. 25), což není kvůli značnému a stále většímu dosahu sociálních sítí a médií překvapivé. Sdělení, videa, diskuze, které se těmito prostředky dokáží rychle šířit, mohou působit na velké množství policistů v jeden okamžik po celé ČR. Avšak viktimizační situací z dotazníkového šetření, kterou zažila největší část respondentů, je pocit ohrožení vlastního zdraví. Vzhledem k úkolům PČR (viz teoretická část) a prostředí, v jakém pracují,

je tento výsledek odpovídající. Zažití znepokojení/frustrace z nevyhovujících prostředků, kterými příslušník PČR disponuje při výkonu profese, bylo rovněž zmíněno ve výčtu situací, jež zažila značná většina respondentů. Příslušníci PČR zažívají mnoho psychicky náročných situací při výkonu své profese a je znepokojivé, že se k nim řadí i tato, řekněme, z vnitřku PČR plynoucí. Uvedená skutečnost bude mimo jiné obsahem podkapitoly věnující se doporučením do budoucna. Oproti tomu mezi viktimizační situace, které zažila nejmenší část respondentů, patří zasažení smrtelným zraněním kolegy (zažilo 29,4 % – otázka č. 14), šikana od kolegů na pracovišti policisty (zažilo 10,2 % – otázka č. 15) a šikana od vedoucích pracovníků na pracovišti policisty (zažilo 29,4 % – otázka č. 16). Dle uvedených výsledků je nejméně zažívanou viktimizační situací z dotazníkového šetření zkušenost se zažitím šikany od kolegy na pracovišti. Tento výsledek vypovídá o fungujících kolektivech v rámci PČR. Může se tu projevovat i vliv policejních psychologů z oblasti činnosti ke zkvalitňování týmové spolupráce a budování týmů (viz teoretická část). Uvedená, nejméně zažívaná situace spolu s další méně zažívanou – tedy šikanou od vedoucích pracovníků na pracovišti policisty – zařazuje viktimizační situace z bloku – vztahy na pracovišti k nejméně působícím na příslušníky PČR. K nejméně zažitým viktimizačním situacím, jak již bylo výše zmíněno, patří zasažení příslušníka PČR smrtelným zraněním kolegy při výkonu profese. Vzhledem k obsahu viktimizační situace je pozitivní, že patří k méně zažívaným. Avšak vnímaná intenzita síly působení této situace příslušníky PČR, kteří ji zažili, je vysoká (viz níže – dílčí cíle).

Na výsledky otázek č. 15 a 16 lze nazírat i z jiného pohledu, když se respondenti, dle jejich odpovědí na otázku č. 4 – pozice v Policii ČR, rozdělí na řadové příslušníky PČR a příslušníky PČR ve vedoucí, řídicí pozici. 7,1 % příslušníků PČR ve vedoucí pozici zažilo šikanu od kolegů. Toto procento je nižší než výsledek všech respondentů dotazníkového šetření. Oproti tomu 11,6 % řadových příslušníků šikanu od kolegů na pracovišti zažilo, což je nepatrně více než výsledek této otázky u všech příslušníků PČR dohromady. Markantnější rozdíl lze spatřit u otázky na zažití šikany od vedoucích pracovníků na pracovišti policisty. Na 16,5 % vedoucích pracovníků tato situace působila,

což je mnohem méně než u společného výsledku všech respondentů. Více, oproti výsledkům všech příslušníků PČR, zažili šikanu od vedoucího na pracovišti řadoví příslušníci PČR – 34,4 %. Tabulky obsahující data ohledně působení viktimizačních situací z otázek č. 15 a 16 na řadové příslušníky PČR a příslušníky PČR ve vedoucí, řídicí pozici jsou k dispozici v příloze č. 2. Z uvedeného vyplývá, že jsou sice viktimizační situace z otázek č. 15 a 16. nejméně zažívány respondenty – příslušníky PČR, ale tento výsledek ovlivňuje jejich pozice v PČR.

Dále přistoupím k vyhodnocení dílčích cílů vztahujících se k 1. hlavnímu cíli. Analýzou odpovědí z dotazníkového šetření jsem zjišťovala, které z viktimizačních situací z dotazníkového šetření jsou dle respondentů, co se týče jejich intenzity působení, nejsilnější a četnosti výskytu nejčastější. Mezi čtyři situace, které na účastníky šetření nejčastěji působily, dle jejich subjektivního pohledu velmi silně, patří viktimizační situace z otázek č. 14 – zasažení smrtí kolegy, který zemřel při výkonu profese (z 29,4 % = 12,9 %), č. 13 – zasažení vážným zraněním kolegy při výkonu profese (z 47,5 % = 10,9 %), č. 26 – pocit poškození kvůli kritizování policisty/policie v médiích (z 84,5 % = 19,1 %) a č. 27 – pocit poškození kvůli kritizování policisty/policie společností/částí společnosti (z 86,8 % = 19,5 %). Uváděná procenta se týkají počtu – kolik procent respondentů viktimizační situaci zažilo a jaká část z nich odpověděla, že její intenzita byla velmi silná. Stejně jsem se věnovala situacím, které na účastníky řízení nejčastěji působily středně silně. Těmi jsou viktimizační situace z otázky č. 5 – pocit ohrožení svého zdraví z důvodu výkonu profese (z 88,8 % = 36,9 %), z otázky č. 26 – pocit poškození kvůli kritizování policisty/policie v médiích (z 84,5 % = 32,3 %) a z otázky č. 27 – pocit poškození kvůli kritizování policisty/policie společností/částí společnosti (z 86,8 % = 30,4 %). **V návaznosti na rozeslaný dotazník příslušníkům PČR, z uvedeného vyplývá, že viktimizační situace patřící do bloku č. 3 - zranění, úmrtí kolegy a do bloku č. 7 = vliv společnosti a médií (vyjma kritizování vlastního zákroku policisty) jsou těmi, co se intenzity působení týče, nejsilněji působícími na příslušníky PČR.** Nelze opomenout na nejvíce středně silně působící viktimizační situaci, tedy pocit ohrožení zdraví u příslušníka PČR v souvislosti

s tím, že se jedná dle respondentů o nejvíce zažívanou viktimizační situaci z dotazníkového šetření (viz výše). Všechny tyto situace mají kvůli síle svého působení největší potenciál zapříčinit psychickou krizi a dát prostor s ní spojeným problémům například zmíněným u těchto bloků v teoretické části práce.

Při dotazování se na četnost výskytu viktimizačních situací bylo v dotazníkovém šetření možné vybrat odpověď – občas (situace se jedinci někdy udála, zažívá ji nárazově, max 1x za měsíc) nebo často (situace se vyskytuje opakovaně, jedinec ji zažívá 2x do měsíce a více). Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že mezi viktimizační situace, jejichž četnost výskytu je největší, patří: pocit poškození kvůli kritizování policisty/policie v médiích – otázka 26 (z 84,5 % = 33,6 %), pocit poškození kvůli kritizování policisty/policie společností/částí společnosti – otázka č. 27 (z 86,8 % = 32,1 %) a zažívání znepokojení/frustrace z nevyhovujících prostředků, kterými příslušník PČR disponuje při výkonu profese – otázka č. 11 (z 83,2 % = 28,1 %). Uváděná procenta se týkají počtu – kolik procent respondentů viktimizační situaci zažilo a jaká část z nich odpověděla, že na ně situace působila často. **V návaznosti na rozeslaný dotazník příslušníkům PČR, vyplývá, že viktimizační situace patřící do bloku č. 7 = vliv společnosti a médií (vyjma kritizování vlastního zákroku policisty) spolu s viktimizační situací z bloku č. 2 = náročné situace z policejní praxe – zažívání znepokojení/frustrace z nevyhovujících prostředků, kterými příslušník PČR disponuje při výkonu profese, jsou těmi, které nejčastěji opakovaně, pravidelně působí na příslušníky PČR.** Zažívání znepokojení/frustrace z nevyhovujících prostředků, kterými policista disponuje při výkonu profese, patří nejen mezi nejčastěji se vyskytující viktimizační situaci, ale i mezi nejvíce zažívanou viktimizační situaci příslušníky PČR, jak již bylo výše uvedeno. Rovněž viktimizační situace ze 7. bloku (vyjma kritizování vlastního zákroku policisty) patří mezi příslušníky PČR nejvíce zažívané viktimizační situace z dotazníkového šetření. Na základě těchto skutečností lze usuzovat, že viktimizační situace, které zažila většina z respondentů dotazníkového šetření, jsou zároveň těmi, které se při výkonu profese příslušníků PČR či v souvislosti s ním vyskytují opakovaně – často.

Další dílčí cíle související s 1. hlavním cílem se věnují vlivu pohlaví, věku a délky služebního poměru příslušníků PČR na vnímání intenzity působení, dle výsledků dotazníkového šetření, nejsilněji působících viktimizačních situací. Zde je potřebné uvést, že z důvodu nahodilého výběru vzorku respondentů nejsou tyto faktory (pohlaví, věk, délka služebního poměru) ve svých druzích, kategoriích zastoupeni rovnoměrně. U některých je vzorek respondentů velmi nízký. Proto je na výstupy z těchto cílů potřebné nahlížet spíše jako na ukazatele vlivu pohlaví, věku a délky služebního poměru na vnímání intenzity viktimizačních situací z dotazníkového šetření než na ucelené závěry. Mezi nejsilněji působící viktimizační situace patří dle respondentů šetření viktimizační situace obsažené v otázkách č. 13, 14, 26, 27. Tyto otázky jsou tedy předmětné pro zjišťování vlivu zmíněných faktorů. Ke zjištění vlivu na vnímání intenzity působení u nejsilněji působících viktimizačních situací (dle výsledků dotazníkového šetření) napomohly vytvořené kontingenční tabulky, které jsou uvedeny v příloze č. 3 – Kontingenční tabulky – vliv pohlaví, věku a délky služebního poměru na odpovědi z otázek č. 13, 14, 26, 27. Procenta uváděná níže jsou vypočítávána z počtu respondentů dle pohlaví, věku a délky služebního poměru, kteří danou situaci zažili.

Nejprve se zaměřím na vliv pohlaví na vnímání intenzity působení vybraných viktimizačních situací. Počet žen a mužů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, je představen v podkapitole 6.5 – Výsledky dotazníkového šetření (otázka č. 1). Při analýze rozdílu vnímání intenzity viktimizačních situací z otázek č. 13, 14, 26, 27 mezi příslušníky PČR – ženami a muži bylo zjištěno, že u otázky č. 13 – zasažení vážným zraněním kolegy při výkonu profese 25 % žen její působení vnímalo jako velmi silné, u mužů byl výsledek nižší – 22,4 %. Středně silnou intenzitou tuto situaci vnímalo 21,4 % žen a 31 % mužů. Větší procento žen než mužů sice viktimizační situaci z otázky č. 13 vnímalo jako velmi silně působící, ale při součtu procent u odpovědí – velmi silně působící a středně silně působící – mají větší procento zastoupení muži. Celkově tedy tato viktimizační situace působila více na muže. Opačný výsledek byl zjištěn u otázky č. 14. – zasažení smrtí kolegy, který zemřel při výkonu profese. 42,9 % žen uvedlo, že na ně tato situace působila velmi silně. U mužů byl výsledek vyšší –

44 %. Středně silně daná situace působila na 35,7 % žen a 23,3 % mužů. Při součtu velmi silného působení a středního působení bylo zjištěno, že viktimizační situace z otázky č. 14 silněji působila na ženy, i když vyšší procento u velmi silného působení této situace bylo u mužů. Na otázku č. 26 – pocit poškození kvůli kritizování policisty/police v médiích odpovědělo 29,5 % žen a 21,2 % mužů, že na ně tato situace velmi silně působila. Středně silně působila na 34,1 % žen a 39,2 % mužů. Celkově (součet velmi silného a středně silného působení) tato situace působila silněji na ženy. U poslední předmětné otázky – otázka č. 27 – pocit poškození kvůli kritizování policisty/police společností/částí společnosti, u které jsem posuzovala rozdíl intenzity působení viktimizačních situací mezi ženami a muži – příslušníky PČR – byl zjištěn následující výsledek. 26,1 % žen a 21,8 % mužů uvedlo, že danou situaci vnímalo velmi silně. Na 41,3 % žen a 33,8 % mužů působila středně silně. Z těchto skutečností vyplývá, že silněji z celkového pohledu (součet působení situace velmi silného a středně silného) tato viktimizační situace působila na ženy.

Celkově tedy lze říci, že vnímaná intenzita působení viktimizačních situací z dotazníkového šetření, které byly všemi respondenty považovány za nejsilnější z pohledu intenzity působení, je silnější u žen než u mužů z řad příslušníků PČR, v návaznosti na rozeslaný dotazník příslušníkům PČR. Avšak rozdíl není nikterak vysoký. Důvodem může být vyšší citlivost žen či přiznání si působení zátěžové situace, které může být pro ženy přijatelnější. Vycházím z poznatku v teoretické části práce, kdy je pro ženy snazší vyhledat si psychologickou péči. Snazší pro ně může být i uvědomit si a přiznat si sílu působení zátěžové (viktimizační) situace.

Stejným způsobem, tedy výpočtem procent z počtu respondentů rozdělených dle věkových kategorií, kteří zažili jednotlivé viktimizační situace z dotazníkových otázek č. 13, 14, 26, 27 (nejsilněji působící viktimizační situace z dotazníkového šetření dle všech respondentů), byl zjišťován vliv věku na vnímání intenzity působení předmětných viktimizačních situací. Rozdělení věkových kategorií s počty respondentů lze nalézt v podkapitole 6.3 – Výsledky dotazníkového šetření (otázka č. 2). Viktimizační situace z otázky č. 13 – zasažení vážným zraněním kolegy při výkonu profese působila s největším procentuálním

zastoupením velmi silně na věkovou kategorii 18-25 let – 30 %, ostatní věkové kategorie se pohybují mezi 20-27 %. Středně silně působila nejvíce rovněž na věkovou kategorii 18-25 let – 50 %, ale v závěsu je věková kategorie 56 a více let – 44,4 %, která má značný náskok na zbylá věková rozmezí. Celkově tato viktimizační situace (součet velmi silného působení a středně silného působení) nejsilněji působí na respondenty z nejmladší věkové kategorie 18-25 let, dále na nejstarší respondenty – 56 a více let. Smrt kolegy, který zemřel při výkonu profese – otázka č. 14 působila s největším procentním zastoupením velmi silně na respondenty ve věkovém rozmezí 56 a více let – 57,1 %. Středně silně působila tato situace nejvíce na respondenty v nejmladším věkovém rozmezí 18-25 let – 50 %. Jelikož na nejmladší věkovou kategorii tato situace působila velmi silně rovněž 50 %, při součtu výsledků u velmi silného působení a středně silného působení této viktimizační situace, bylo zjištěno, že celkově nejvíce působí na respondenty ve věkové kategorii 18-25 let. Viktimizační situace z otázky č. 26 – pocit poškození kvůli kritizování policisty/policie v médiích – působila velmi silně i středně silně nejvíce na respondenty ve věkové kategorii 56 a více let – 33,3 %, respektive 44,4 %. Celkově tedy tato situace působila nejsilněji na nejstarší příslušníky PČR mezi respondenty. Nicméně je potřeba zmínit věkovou kategorii 46-55 let, jelikož na 43,1 % respondentů, patřících do této kategorie, působila viktimizační situace z otázky č. 26 středně silně. U otázky č. 27 – pocit poškození kvůli kritizování policisty/policie společností/částí společnosti – odpovědělo 25 % z nejmladších respondentů, kteří uvedenou viktimizační situaci zažili, že na ně působila velmi silně a 50 % z nich, že na ně působila středně silně. Jedná se o nejvyšší procentní zastoupení u obou stupňů síly intenzity. Avšak je dobré uvést, že u velmi silného působení se procenta respondentů ze všech ostatních věkových kategorií pohybovala mezi 20-24 %.

Dle rozeslaného dotazníku mezi příslušníky PČR, z uvedeného vyplývá, že viktimizační situace z otázek č. 13, 14 a 27 celkově nejsilněji působí na nejmladší (18-25 let) příslušníky PČR a z otázky č. 26 na nejstarší (56 a více let) příslušníky PČR. Působení viktimizačních situací z otázek č. 13, 14 na nejstarší (56 a více let) respondenty dotazníkového šetření bylo

také velmi silné. U nejmladších policistů to může být způsobeno s dřívější nezkušeností s těmito situacemi. U starších policistů 56 a více let může být takový výsledek způsoben zažitím příliš velkého počtu viktimizačních situací z otázek č. 13 a 14, vnímání těchto událostí si mohou spojovat s podobnými z minula. Zažíváním viktimizační situace z otázky č. 27 mohou velmi silně pociťovat rozhořčení z odvádění náročné práce, které je pak, sice ne přímo, kritizováno. Na druhou stranu je třeba ještě jednou upozornit na fakt, že respondenti nejsou v jednotlivých věkových kategoriích zastoupeni rovnoměrně. U nejmladší a nejstarší je nejmenší zastoupení respondentů dotazníkového šetření. I tato skutečnost může mít na výsledná data velký vliv.

Posledním faktorem, u kterého zjišťuji vliv na vnímání intenzity působení viktimizačních situací u otázek č. 13, 14, 26 a 27, je délka služebního poměru u příslušníků PČR. Kategorie délek služebního poměru, tak jak byly rozděleny pro dotazníkové šetření spolu se zastoupení respondentů v jednotlivých délkách služebního poměru, jsou k dispozici v podkapitole 6.3 – Výsledky dotazníkového šetření (otázka č. 3). Viktimizační situace z otázky č. 13 – zasažení vážným zraněním kolegy při výkonu profese – působila s největším procentuálním zastoupením velmi silně na služebně nejmladší respondenty (délka služebního poměru 1-2 roky) – 40 %. Středně silně působila nejvíce na respondenty, kteří jsou ve služebním poměru 3-10 let – 41,4 %. Celkově (součet velmi silného a středně silného působení) tato viktimizační situace nejsilněji působila na respondenty ve výkonu služby 1-2 roky, tedy služebně nejmladší. Totožný výsledek byl zaznamenán u viktimizační situace z otázky č. 14 – zasažení smrtí kolegy, který zemřel při výkonu profese. Na 66,7 % služebně nejmladších respondentů (1–2 roky) působila uvedená situace velmi silně. Středně silně působila nejvíce na respondenty, kteří jsou ve služebním poměru 3-10 let – 50 %. Celkově vnímali tuto situaci nejsilněji služebně nejmladší respondenti. Viktimizační situace z otázky č. 26 – pocit poškození kvůli kritizování policisty/policie v médiích působila s největším procentuálním zastoupením velmi silně na služebně nejstarší policisty (31 a více let) – 41,2 %. Středně silně působila tato situace nejvíce rovněž na služebně nejstarší policisty (31 a více let) – 41,2 %, ale také na služebně nejmladší (1-2 roky) – 41,2 %.

Na 41 % respondentů ve výkonu profese v délce 11-20 let působila uvedená situace středně silně, tedy o trochu méně než u služebně nejstarších a nejmladších policistů. Celkově viktimizační situace z otázky č. 26 nejsilněji působila na služebně nejstarší policisty (31 let a více). Poslední předmětná viktimizační situace – otázka č. 27 – pocit poškození kvůli kritizování policisty/policie společností/částí společnosti – nejvíce velmi silně působila na respondenty, kteří jsou ve výkonu profese 3-10 let – 31 %. Středně silné působení nejvíce pociťovali služebně nejstarší policisté – 47, 1 %, na které tato situace nejvíce působila i celkově (součet velmi silného a středně silného působení).

Z uvedených dat ohledně vlivu délky služebního poměru na vnímání intenzity viktimizačních situací z otázek č. 13, 14, 26, 27 vyplývá, že nejsilněji viktimizační situace týkající se zasažení vážným zraněním či smrtí kolegy, vnímají z respondentů služebně nejmladší policisté. Viktimizační situace věnující se pocitu poškození kvůli kritizování policisty/policie médií či společností/částí společnosti nejsilněji vnímají z účastníků šetření služebně nejstarší policisté. Závěrečné zhodnocení výsledků téměř koresponduje s výstupem uvedeným u vlivu věku na vnímání intenzity působení vybraných viktimizačních situací. Tento fakt je nejspíš způsoben podobným rozvrstvením respondentů, tedy, že ti nejmladší patří k služebně nejmladším respondentům a nejstarší respondenti se zase řadí k služebně nejstarším respondentům. Důvody výsledků vlivu délky služebního poměru na vnímání působení intenzity předmětných viktimizačních situací mohou být stejné jako u předešlého faktoru (věk). Opět je třeba upozornit na skutečnost, že respondenti v kategorii služebně nejmladší a nejstarší mají nejmenší zastoupení mezi všemi respondenty dotazníkového šetření, což může výsledná data velmi ovlivňovat.

2. Hlavní cíl (zjištění četnosti využívání psychologické péče poskytované příslušníkům PČR) a dílčí cíle s ním související

V diplomové práci budu dále pokračovat analýzou výsledků odpovědí na otázky věnující se poskytování psychologické péče příslušníkům PČR. Nejprve se zaměřím na hlavní cíl patřící této problematice, tedy zjištění četnosti využívání

psychologické péče poskytované příslušníkům PČR, poté se budu věnovat dílčím cílům souvisejícím s touto problematikou.

Z 303 respondentů využilo psychologickou péči poskytovanou příslušníkům PČR 5,3 %. **Z uvedeného vyplývá, že psychologickou péči někdy využilo cca 5 % příslušníků PČR dle rozeslaného dotazníku.** S většinou viktimizačních situací, které jsou obsahem dotazníkového šetření, se setkala více než polovina respondentů (viz výše). Na základě dotazníkového šetření nelze určit, že 5,3 % respondentů, kteří využili psychologickou péči poskytovanou příslušníkům PČR, ji využili v souvislosti s některou viktimizační situací uvedenou v dotazníku, ale lze usuzovat, že většina respondentů, kteří nějakou z nich zažili, psychologickou péči kvůli jejím možným dopadům nevyužili.

Dále se budu věnovat dílčím cílům souvisejícím s tímto hlavním cílem. První se zaměřuje na zjištění, zda mají příslušníci PČR povědomí o poskytování psychologické péče policistům. 91,7 % respondentů odpovědělo pozitivně, tedy že povědomí o poskytování psychologické péče policistům mají. **Na základě tohoto výsledku se ukazuje, že přes 90 % příslušníků PČR (v návaznosti na rozeslaný dotazník) má povědomí o poskytování psychologické péče příslušníkům PČR.** Tento výsledek není nikterak překvapivý. Jak již bylo uvedeno v teoretické části práce, psychologická pracoviště a pracoviště vedoucího psychologa se snaží informovat o možnostech psychologické péče všemi způsoby. Informace o této péči jsou umístěny na intranetu nejen Krajských ředitelství PČR, jsou obsahem různých informačních brožur, letáků, školeních, kurzech apod.

Poslední dílčí cíl věnovaný problematice poskytování psychologické péče policistům se zabývá vlivem pohlaví na využívání této péče. Procenta uváděná níže jsou vypočítávána z počtu respondentů dle pohlaví, kteří psychologickou péči využili. Vzhledem k velmi rozdílnému počtu respondentů mezi ženami a muži a nízkému procentu respondentů, kteří využili psychologickou péči, bude na výsledek nahlíženo jako na možný ukazatel určitého stavu, nikoli na ucelený výstup. Procenta uváděná níže jsou vypočítávána z počtu respondentů podle pohlaví, kteří psychologickou péči využili. K výpočtu posloužila kontingenční

tabulka uvedená v příloze č. 4 – Kontingenční tabulka – vliv pohlaví na využívání psychologické péče poskytované příslušníkům PČR.

Psychologickou péčí využilo 7 % žen a 4,9 % mužů, kteří byli účastníky dotazníkového šetření. **Z těchto dat vyplývá, že psychologickou péčí poskytovanou příslušníkům PČR využilo z respondentů více žen než mužů.** Nicméně rozdíl není zas tak moc velký. Zjištěný výsledek koresponduje s poznatkem z teoretické práce, kde je uvedeno, že pro ženy je snazší rozhodnout se pro využití psychologické pomoci nebo ji přijmout. Způsobeno to může být chybným úsudkem některých mužů, kteří mohou chápat přijmutí psychologické pomoci jako projev slabosti.

6.6.2 Vyhodnocení výzkumných předpokladů

Obsahem této podkapitoly je postupné vyhodnocení výzkumných předpokladů.

1. Vzhledem k velkému dosahu médií a sociálních sítí usuzují, že u viktimizačních situacích patřících do 7. bloku (vliv společnosti a médií) bude zachycen jejich častý výskyt.

V rámci dotazníkového šetření bylo zjištěno, že viktimizační situace, které patří do tohoto bloku zažilo: otázka č. 25 – Můj zákrok/práce je kritizována ve společnosti či v médiích = 59,7 % respondentů, otázka č. 26 – Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie v médiích = 84,5 % respondentů, otázka č. 27 – Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie společností/částí společnosti = 86,8 % respondentů. K uvedeným datům přidám ještě hodnoty – kolik respondentů odpovědělo, že tyto situace zažívá často, tedy opakovaně, pravidelně, 2x a více do měsíce. U otázky č. 25 – z 59,7 % respondentů = 17,6%, u otázky č. 26 – z 84,5% respondentů = 33,6% a u otázky č. 27 – z 86,8% respondentů = 32,1 %.

Vyjma viktimizační situace z otázky č. 25, patří viktimizační situace ze 7. bloku ke třem situacím, které zažilo nejvíce respondentů. Co se týče četnosti výskytu, tak viktimizační situace z otázek č. 26 a 27 se řadí mezi nejčastěji vyskytující se.

Lze tedy konstatovat, že byl výzkumný předpoklad potvrzen.

2. Většina respondentů bude mít povědomí o poskytování psychologické péče.

Značná většina respondentů – 91,7 % uvedla, že povědomí o poskytování psychologické péče policistům má.

Tento výzkumný předpoklad byl tedy rovněž potvrzen.

3. Psychologickou péči poskytovanou příslušníkům PČR využívá z respondentů více žen než mužů.

Psychologickou péči poskytovanou příslušníkům PČR využilo 7 % žen a 4,9 % mužů, kteří byli účastníky dotazníkového šetření. Tyto výsledky jsou vypočítány z celkového počtu respondentů – žen a mužů, kteří psychologickou péči poskytovanou příslušníkům PČR využili.

Vzhledem k nízkému počtu žen mezi účastníky dotazníkového šetření a nízkého počtu respondentů, kteří využili psychologickou péči poskytovanou příslušníkům PČR, nelze konstatovat, že byl i třetí výzkumný předpoklad potvrzen, avšak nebyl ani vyvrácen.

6.7 Navržená doporučení

V této podkapitole uvedu doporučení do budoucna vyplývající z analýzy výsledků dotazníkového šetření pro praxi i možné rozšíření poznatků mé diplomové práce v rámci jiné diplomové či rigorózní práce.

V rámci dotazníkového šetření bylo zjištěno, že většinu viktimizačních situací, které byly obsahem otázek č. 5-27, zažila většina respondentů. Psychická náročnost profese příslušníka PČR je velmi vysoká. Různé události zažité při výkonu profese mohou samy o sobě, po nakumulování či v souvislosti s jinými problémy – například rodinnými, způsobit psychickou nepohodu příslušníka PČR, vyvolat u něj psychickou krizi, která může způsobit mnoho psychických i fyziologických problémů, v nejkrajnějším případě vést i k sebevraždě. Vznik psychické krize, jak již bylo uvedeno, je velmi individuální. Nelze ho stoprocentně předpovědět. Jen při obecně – velmi psychicky zátěžové situaci – lze očekávat vznik psychické krize. Z těchto důvodů by měla posílit prevence proti psychické nerovnováze v rámci PČR. V dnešní době mají

příslušníci PČR možnost využít mnoho typů psychologické péče, jsou pořádány kurzy ohledně duševního zdraví, mají možnost využití příspěvku a volna na rehabilitaci v některém z lázeňských objektů, příspěvku na dovolenou apod. Tento výčet by se mohl rozšířit například o každý měsíc probíhající upozorňování v online podobě (prostřednictvím e-mailu) na možnosti psychologické péče rozesílané spolu s různými aspekty z duševní hygieny. V rámci jedné zprávy by příslušníci PČR po celé ČR byli pravidelně informováni o možnostech psychologické péče, kterou by zrovna mohli potřebovat a tento email by mohl být impulsem pro rozhodnutí využít tuto péči. Zároveň by příslušníkům PČR byly představovány aspekty z duševní hygieny, které by po jejich uplatňování mohly fungovat jako určitá prevence proti vzniku krize, eliminovat důsledky různých stresujících faktorů všedních dnů.

83,2 % respondentů – příslušníků PČR v rámci dotazníkového šetření odpovědělo, že pociťuje znepokojení/frustraci z nevyhovujících prostředků, kterými disponují při výkonu profese. V souvislosti s obsahem této viktimizační situace není divu, že se vyskytuje často, tedy opakovaně. Jak již bylo uvedeno, profese příslušníka PČR je velmi náročná a není správné, když mnoho policistů není spokojeno s prostředky, se kterými ji vykonává. Dle mého názoru se jedná o zbytečný stresor. Bylo by dobré, v rámci různých policejních útvarů, pravidelně ověřovat spokojenost/nespokojenost policistů s prostředky, kterými při výkonu profese disponují, a případně se snažit o její zlepšení.

Dále bylo zjištěno, že intenzita působení vybraných viktimizačních situací byla pociťována silněji u služebně nejmladší kategorie příslušníků PČR tohoto šetření (1-2 roky) a u služebně nejstarší kategorie (31 a více let). Pro tyto kategorie by mohly být vytvořeny programy, které by dbaly na psychickou rovnováhu služebně nejmladších a nejstarších příslušníků PČR. Jejich obsahem by u služebně nejmladších příslušníků mělo být seznamování s působením konkrétních psychicky náročných situacích, se kterými se při výkonu profese mohou setkat a výcvik zaměřený na konkrétní psychicky náročné situace. Zároveň by se u obou skupin – služebně nejmladších a nejstarších příslušníků PČR – mělo dbát na ověřování jejich psychické pohody v rámci oddělení, kde působí.

Po vyhodnocení praktické části mé diplomové práce doporučuji pro případné rozšíření jejích poznatků například v jiné diplomové či rigorózní práci s obdobnou problematikou, využití kvalitativních metod psychologického výzkumu – například polostrukturovaného rozhovoru. Výběrem této techniky získá případný pisatel dané práce hlubší informace o prožívání příslušníků PČR při působení viktimizačních – psychicky náročných situací, se kterými se policisté při výkonu své profese nebo v souvislosti s ním setkávají.

Závěr

Diplomová práce se věnovala problematice psychicky náročných – viktimizačních situací, se kterými se setkávají při výkonu své profese hasiči, záchranáři a příslušníci Policie ČR s akcentem na poslední jmenované a poskytování psychologické pomoci stejným pracovníkům základních složek IZS. V teoretické části práce jsem se zabývala viktimologií a s ní související krizí z psychologického pohledu, kde jsem nastínila průběh psychické krize a druhy pomoci v krizi z obecného pohledu. Poté již prostor v práci patřil možným viktimizačním situacím, se kterými se pracovníci složek IZS mohou setkat, a druhům psychologické pomoci, která jim je poskytována. V praktické části práce byly představeny a vyhodnoceny výsledky dotazníkového šetření, které se věnovaly zjištění, zda příslušníci PČR zažívají viktimizační situace, jež byly řešeny v teoretické části práce a četnosti využívání psychologické pomoci poskytované příslušníkům PČR.

Cílem diplomové práce bylo zjistit, zda může být příslušník policie postaven do role oběti při výkonu své profese. Ze zjištěných poznatků v teoretické a praktické části práce vyplývá, že ano – příslušník PČR se může při výkonu své profese nebo v souvislosti s ním stát obětí (definované dle diplomové práce). Tento stav nastává na základě psychicky náročných – viktimizačních situací, kdy v důsledku jejich působení vznikne u policisty psychická krize. Jedná se o velmi individuální jev, kde svou roli, zda se psychická krize u jedince vytvoří, hraje mnoho faktorů. Neznamená to tedy, že každá psychicky náročná – viktimizační situace uvede zcela určitě příslušníka PČR do role oběti. Avšak oplývá potenciálem tak učinit.

Jednotlivé viktimizační (psychicky náročné) situace, se kterými se příslušník PČR pravidelně setkává, netrývají dlouhou dobu, většinou se jedná o kratší časový úsek v rozmezí několika minut. Nicméně následek těchto situací si policista může „nosit“ několik let. U některých se ho nemusí zbavit nikdy. Je potřebné zajišťovat a dále rozvíjet psychologickou péči poskytovanou příslušníkům PČR tak, aby následků, které se policistovi „vryjí pod kůži“, bylo co nejméně.

Seznam zdrojů

Monografie

BAŠTECKÁ, Bohumila, ed. *Psychologická encyklopedie: aplikovaná psychologie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-470-0.

BAŠTECKÁ, Bohumila. *Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy*. Praha: Grada, 2005. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0708-X.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.

HUMPL, Lukáš, Jiří PROKOP a Alena TOBIÁŠOVÁ. *První psychická pomoc ve zdravotnictví*. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2013. ISBN 978-80-7013-562-4.

KIRSCHMAN, Ellen. *Život s policajtem: vše, co by měla rodina policisty vědět*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5342-3.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak zvládat stres*. Praha: Grada, 1994. Pro vaše zdraví. ISBN 80-7169-121-6.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Psychologie nemoci*. Praha: Grada, 2002. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0179-0.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize: psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada, 2004. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0888-4.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0696-5.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3.

VELIKOVSKÁ, Martina. *Psychologie obětí trestných činů: proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevence a vyrovnávání se s viktimizací, reálné případy z policejní praxe*. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4849-8.

VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služeb]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9.

VYMĚTAL, Jan. *Duševní krize a psychoterapie*. Hradec Králové: Konfrontace. ISBN 80-901773-4-4

VYMĚTAL, Štěpán, Vladimír VOSKA, Ondřej TOMAN, Jana JUNGWIRTOVÁ a Karel URBAN. *Možnosti psychologické podpory v Policii ČR*. Praha: Themis, nakladatelství Tiskárny MV, p.o., 2010. ISBN 978-80-7312-065-8.

Články

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Joža SPURNÝ. Péče pro policisty po extrémně stresových situacích: Prevence se musí vyplatit. *Policista*. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 2001, 2001(12). ISSN 1211-7943

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Pracovní stres policistů. *Policista*. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1997, 1997(9)

HUBERT, Jan. Krizové situace – vyšetřování zákroků a komunikace policistů s advokáty delikventů. In: *Kriminalistický sborník*. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2005

VYMĚTAL, Štěpán. Posttraumatická intervence – součást psychologické péče o policisty. In: *Kriminalistický sborník*. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2005

Výroční zprávy

Pramen: Výroční zpráva 2019 – vyhodnocení činnosti pracovišť psychologů za rok 2019, ODDĚLENÍ VEDOUCÍHO PSYCHOLOGA – POLICEJNÍ PREZIDIUM ČESKÉ REPUBLIKY, Praha 2020.

Pramen: Výroční zpráva 2020 – vyhodnocení činnosti pracovišť psychologů za rok 2020, ODDĚLENÍ VEDOUCÍHO PSYCHOLOGA – POLICEJNÍ PREZIDIUM ČESKÉ REPUBLIKY, Praha 2021.

Použité právní předpisy

Pramen: 43. Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 25. 8. 2014, o psychologické službě Hasičského záchranného sboru České republiky – Sběrka interních aktů řízení generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky, ročník 2014, částka 43. V Praze dne 25. 8. 2014, In: Sběrka interních aktů řízení

Pramen: Pokyn policejního prezidenta č. 231/2016 o psychologických službách ze dne 26. 9. 2016, In: Sběrka interních aktů řízení

Pramen: Směrnice Zdravotnické záchranné služby Středočeského kraje č. 06/2021 Systém psychosociální intervenční služby Zdravotnické záchranné služby Středočeského kraje, In: Sbírka interních aktů

Pramen: Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), In: Sbírka zákonů ČR

Pramen: Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, In: Sbírka zákonů ČR

Pramen: Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, In: Sbírka zákonů ČR

Pramen: Zákon č. 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, In: Sbírka zákonů ČR

Pramen: Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, In: Sbírka zákonů ČR

Pramen: Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, In: Sbírka zákonů ČR

Pramen: Zákon č.374/2011 Sb. o zdravotnické záchranné službě, In: Sbírka zákonů ČR

Internetové zdroje

About peer support: What is peer support?. *Mind: Peer support* [online]. England, 2019, 07/2019 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.mind.org.uk/information-support/drugs-and-treatments/peer-support/about-peer-support/>

Bezpečnostní sbory.cz: Otázky a odpovědi – Je Policie ČR represivní složkou státu? [online]. 2011. 2011 [cit. 2021-11-06]. ISSN 1803-6856. Dostupné z: <https://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/12011.html>

Kdo jsme: Vznik a vývoj systému. *SYSTÉM PSYCHOSOCIÁLNÍ INTERVENČNÍ SLUŽBY* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.spis.cloud/kdo-jsme/>

REGEL, S. Post-trauma support in the workplace: the current status and practice of critical incident stress management (CISM) and psychological debriefing (PD) within organizations in the UK. *Occupational Medicine* [online]. **57**(6), 411-416 [cit. 2022-01-30]. ISSN 0962-7480. Dostupné z: doi:10.1093/occmed/kqm071

ROBERTS, Albert R. a Allen J. OTTENS. The Seven-Stage Crisis Intervention Model: A Road Map to Goal Attainment, Problem Solving, and Crisis Resolution. *Brief Treatment and Crisis Intervention* [online]. 2005, 12. 11. 2005, 5(4), 329-339 [cit. 2020-02-05]. DOI: 10.1093/brief-treatment/mhi030. ISSN 14743310. Dostupné z: <http://www.portico.org/Portico/article?article=pf10g1pr00>

What Is CISM?: Understanding CISM. *CISM International: Critical Incident Stress Management* [online]. Rosenberg [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: https://www.criticalincidentstress.com/what_is_cism

ŽÁRSKÁ, Lucie. Personální statistiky. *Policie České republiky* [online]. 2019, 13. 8. 2019 [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/personalni-statistiky.aspx>

Schéma

Zdroj: ROBERTS, Albert R. a Allen J. OTTENS. The Seven-Stage Crisis Intervention Model: A Road Map to Goal Attainment, Problem Solving, and Crisis Resolution. *Brief Treatment and Crisis Intervention* [online]. 2005, 12. 11. 2005, 5(4), 329-339 [cit. 2020-02-05]. DOI: 10.1093/brief-treatment/mhi030.ISSN14743310

Seznam schémat

Schéma 1 - Robert's Seven Stages Crisis Intervention Model 24

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Otázka č. 2: Věk 64

Tabulka 2 - Otázka č. 3: Délka služebního poměru 64

Tabulka 3 - Otázka č. 5: Cítím se ohrožen na svém zdraví z důvodu výkonu profese 65

Tabulka 4 - Otázka č. 6: Utrpěl jsem újmu na svém zdraví z důvodu výkonu profese 66

Tabulka 5 - Otázka č. 7: Cítím se ohrožen na životě z důvodu výkonu profese 66

Tabulka 6 - Otázka č. 8: Zažívám pocit bezmoci při výkonu své profese 67

Tabulka 7 - Otázka č. 9: Mám strach ze ztráty kontroly nad svým jednáním při výkonu profese 67

Tabulka 8 - Otázka č. 10: Mám obavy z určitých policejních zákroků ve smyslu přímého rozkazu k blíže nspecifikované situaci (situaci, do které nemám vhléd – nevím, co mě čeká) 68

Tabulka 9 - Otázka č. 11: Zažívám znepokojení/frustraci z nevyhovujících prostředků, kterými disponuji při výkonu profese 68

Tabulka 10 - Otázka č. 12: Někomu musím sdělit negativní zprávy (sdělování úmrtí, zranění rodině dotyčného) 69

Tabulka 11 - Otázka č. 13: Zasáhlo mě, že byl při výkonu profese vážně zraněn kolega.	69
Tabulka 12 - Otázka č. 14: Zasáhlo mě, že byl při výkonu profese smrtelně zraněn kolega.....	70
Tabulka 13 - Otázka č. 15: Zažívám šikanu od kolegů na svém pracovišti.	70
Tabulka 14 - Otázka č. 16: Zažívám šikanu od vedoucích pracovníků na svém pracovišti.....	71
Tabulka 15 - Otázka č. 17: Zažívám pocit nedostatečné podpory či opory od svých kolegů/nadřízených.....	71
Tabulka 16 - Otázka č. 18: Své jednání musím vysvětlovat kontrolnímu orgánu.	72
Tabulka 17 - Otázka č. 19: Zažívám pocit nespravedlivého hodnocení.	72
Tabulka 18 - Otázka č. 20: Mé jednání při výkonu profese je nepochopeno nadřízenými.....	73
Tabulka 19 - Otázka č. 21: Negativní situace z výkonu profese si následně propojují se svým osobním/rodinným životem.....	73
Tabulka 20 - Otázka č. 22: Mám strach ze zdravotní újmy mé rodiny/lidí z mého osobního života z důvodu výkonu profese policisty.....	74
Tabulka 21 - Otázka č. 23: Výkon mé profese negativně ovlivňuje můj osobní/rodinný život (přehnaná opatrnost, strach).	74
Tabulka 22 - Otázka č. 24: Můj osobní/rodinný život strádá z důvodu pracovního vytížení.....	75
Tabulka 23 - Otázka č. 25: Můj zákrok/práce je kritizována ve společnosti či v médiích.	75
Tabulka 24 - Otázka č. 26: Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie v médiích.	76
Tabulka 25 - Otázka č. 27: Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie společností/částí společnosti.....	76

Přílohy – praktická část práce

1. Dotazník – Policista jako oběť vyvěrající z výkonu své profese

Dobrý den,

pokud jste **příslušník Policie ČR**, chtěla bych Vás požádat o věnování několika minut svého času k vyplnění následujícího dotazníku. Pokud nejste příslušníkem Policie ČR, dotazníku nevěnujte pozornost. **Veškerá data získaná z dotazníku jsou anonymní.**

V dotazníku bude postupně uváděno několik situací, se kterými se může příslušník Policie ČR při výkonu své profese setkat, přičemž na všechny bude stejná otázka – tedy jak silně na Vás tyto situace působí či působily (pokud někdy) a jak často. Veškeré situace se vztahují k výkonu profese příslušníka policie.

U síly (intenzity) působení situace bude možné vybírat ze tří možností – **slabě, středně silně, velmi silně** – dle subjektivního pohledu každého z Vás.

U četnosti výskytu situace bude možné vybírat ze dvou možností:

občas = někdy proběhla, vyskytla/vyskytuje se nárazově, max. 1x za měsíc

často = vyskytuje se opakovaně, 2x do měsíce a více

Pokud na Vás uvedená situace **nikdy nepůsobila** – je možné zaškrtnout i takovou odpověď.

Dotazník slouží k naplnění praktické části diplomové práce. Předem Vám za jeho vyplnění děkuji.

Studentka magisterského oboru Policejní akademie ČR

1. Pohlaví:

Vyberte jednu odpověď.

- Žena
- Muž

2. Věk:

Vyberte jednu odpověď.

- 18-25
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 56 a více

3. Délka služebního poměru:

Vyberte jednu odpověď.

- 1-2 roky
- 3-10 let
- 11-20 let
- 21-30 let
- 31 a více

4. Pozice v Policii ČR:

Vyberte jednu odpověď.

- Řadový příslušník Policie ČR
- Příslušník Policie ČR ve vedoucí, řídicí pozici

5. Cítím se ohrožen na svém zdraví z důvodu výkonu profese.*

Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často. U síly (intenzity) působení situace je možné vybírat ze tří možností - SLABĚ, STŘEDNĚ SILNĚ, VELMI SILNĚ - dle subjektivního pohledu každého z Vás. U četnosti výskytu situace je možné vybírat ze dvou možností: OBČAS = někdy proběhla, vyskytla/vyskytuje se nárazově, max. 1x za měsíc, ČASTO = vyskytuje se opakovaně, 2x do měsíce a více. Pokud na Vás uvedená situace NIKDY NEPŮSOBILA - je možné zaškrtnout i takovou odpověď.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

6. Utrpěl jsem újmu na svém zdraví z důvodu výkonu profese.

Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

7. Cítím se ohrožen na životě z důvodu výkonu profese.

Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

8. Zažívám pocit bezmoci při výkonu své profese.

Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

9. Mám strach ze ztráty kontroly nad svým jednáním při výkonu profese.

Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

10. Mám obavy z určitých policejních zákroků ve smyslu přímého rozkazu k blíže nespecifikované situaci (k situaci, do které nemám vhléd - nevím, co mě čeká). Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

11. Zažívám znepokojení/frustraci z nevyhovujících prostředků, kterými disponuji při výkonu profese.

Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

12. Někomu musím sdělit negativní zprávy (sdělování úmrtí, zranění rodině dotyčného).

Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

13. Zasáhlo mě, že byl při výkonu profese vážně zraněn kolega.
Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

14. Zasáhlo mě, že byl při výkonu profese smrtelně zraněn kolega.
Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

15. Zažívám šikanu od kolegů na svém pracovišti.
Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

16. Zažívám šikanu od vedoucích pracovníků na svém pracovišti.
Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

17. Zažívám pocit nedostatečné podpory či opory od svých kolegů/nadřízených.
Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

18. Své jednání musím vysvětlovat kontrolnímu orgánu.
Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

19. Zažívám pocit nespravedlivého hodnocení.

Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

20. Mé jednání při výkonu profese je nepochopeno nadřízenými.

Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

21. Negativní situace z výkonu profese si následně propojují se svým osobním/rodinným životem.

Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

22. Mám strach ze zdravotní újmy mé rodiny/lidí z mého osobního života z důvodu výkonu profese policisty.

Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

23. Výkon mé profese negativně ovlivňuje můj osobní/rodinný život (přehnaná opatrnost, strach).

Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

24. Můj osobní/rodinný život strádá z důvodu pracovního vytížení.

Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

25. Můj zákrok/práce je kritizována ve společnosti či v médiích.
Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

26. Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie v médiích.
Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

27. Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie společností/částí společnosti.
Vyberte jednu odpověď, tedy jak silně na Vás situace uvedená výše působila/působí a zároveň jak často.

- velmi silně a často
- velmi silně a občas
- středně silně a často
- středně silně a občas
- slabě a často
- slabě a občas
- nikdy nepůsobila

28. Mám povědomí o psychologické péči poskytované policistům?
Vyberte jednu odpověď.

- Ano
- Ne

29. Využil jsem psychologickou péči poskytovanou policistům?
Vyberte jednu odpověď.

- a) Ano
- b) Ne

2. Tabulky – odpovědi na otázky č. 15-16 od příslušníků PČR ve vedoucí, řídicí pozici a řadových příslušníků PČR

15. Zažívám šikanu od kolegů na svém pracovišti. – odpovědi od příslušníků PČR ve vedoucí, řídicí pozici

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
nikdy nepůsobilá	79	92.9%
slabě a občas	3	3.5%
velmi silně a občas	2	2.4%
středně silně a občas	1	1.2%
slabě a často	0	0%
středně silně a často	0	0%
velmi silně a často	0	0%

16. Zažívám šikanu od vedoucích pracovníků na svém pracovišti. – odpovědi od příslušníků PČR ve vedoucí, řídicí pozici

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
nikdy nepůsobila	71	83.5%
slabě a občas	8	9.4%
středně silně a občas	5	5.9%
velmi silně a občas	1	1.2%
slabě a často	0	0%
středně silně a často	0	0%
velmi silně a často	0	0%

15. Zažívám šikanu od kolegů na svém pracovišti. – odpovědi od řadových příslušníků PČR.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
nikdy nepůsobila	193	88.5%
slabě a občas	18	8.3%
velmi silně a často	3	1.4%
středně silně a často	2	0.9%
slabě a často	1	0.5%
středně silně a občas	1	0.5%
velmi silně a občas	0	0%

16. Zažívám šikanu od vedoucích pracovníků na svém pracovišti. – odpovědi od řadových příslušníků PČR.

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
nikdy nepůsobila	143	65.6%
slabě a občas	48	22%
středně silně a občas	11	5%
velmi silně a často	7	3.2%
slabě a často	5	2.3%
velmi silně a občas	3	1.4%
středně silně a často	1	0.5%

3. Kontingenční tabulky – vliv pohlaví, věku a délky služebního poměru na odpovědi z otázek č. 14, 26, 27

a) Vliv pohlaví na intenzitu působení viktimizační situace – počet responzí

13. Zasáhlo mě, že byl při výkonu profese vážně zraněn kolega.

	Žena	Muž
velmi silně a často	3	1
velmi silně a občas	4	25
středně silně a často	0	1
středně silně a občas	6	35
slabě a často	2	4
slabě a občas	13	50
nikdy nepůsobila	29	130

14. Zasáhlo mě, že byl při výkonu profese smrtelně zraněn kolega.

	Žena	Muž
velmi silně a často	4	3
velmi silně a občas	2	30
středně silně a často	0	1
středně silně a občas	5	18
slabě a často	0	3
slabě a občas	3	20
nikdy nepůsobila	43	171

26. Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie v médiích.

	Žena	Muž
velmi silně a často	9	25
velmi silně a občas	4	20
středně silně a často	6	35
středně silně a občas	9	48
slabě a často	2	25
slabě a občas	14	59
nikdy nepůsobila	13	34

27. Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie společností/částí společnosti.

	Žena	Muž
velmi silně a často	8	28
velmi silně a občas	4	19
středně silně a často	6	27
středně silně a občas	13	46
slabě a často	3	25
slabě a občas	12	71
nikdy nepůsobila	11	29

b) Vliv věku na intenzitu působení viktimizační situace – počet responzí

13. Zasáhlo mě, že byl při výkonu profese vážně zraněn kolega.

	18-25 let	26-35 let	36-45 let	46-55 let	56 let a více
Velmi silně a často	1	0	0	3	0
Velmi silně a občas	2	6	11	8	2
Středně silně a často	0	0	1	0	0
Středně silně a občas	5	8	15	9	4
Slabě a často	1	1	2	2	0
Slabě a občas	1	14	26	19	3
Nikdy nepůsobila	14	53	60	30	2

14. Zasáhlo mě, že byl při výkonu profese smrtelně zraněn kolega.

	18-25 let	26-35 let	36-45 let	46-55 let	56 let a více
Velmi silně a často	1	0	1	5	0
Velmi silně a občas	1	6	14	7	4
Středně silně a často	0	1	0	0	0
Středně silně a občas	2	5	4	10	2
Slabě a často	0	0	2	1	0
Slabě a občas	0	4	11	7	1
Nikdy nepůsobila	20	66	83	41	4

26. Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie v médiích.

	18-25 let	26-35 let	36-45 let	46-55 let	56 let a více
Velmi silně a často	3	11	12	7	1
Velmi silně a občas	3	2	9	8	2
Středně silně a často	3	10	17	11	0
Středně silně a občas	4	14	18	17	4
Slabě a často	3	9	9	6	0
Slabě a občas	3	20	32	16	2
Nikdy nepůsobila	5	16	18	6	2

27. Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie společností/částí společnosti.

	18-25 let	26-35 let	36-45 let	46-55 let	56 let a více
Velmi silně a často	3	13	12	7	1
Velmi silně a občas	2	3	9	8	1
Středně silně a často	3	6	13	10	1
Středně silně a občas	7	16	17	17	2
Slabě a často	2	10	12	4	0
Slabě a občas	3	20	35	21	4
Nikdy nepůsobila	4	14	16	4	2

c) Vliv délky služebního poměru na intenzitu působení viktimizační situace – počet responzí

13. Zasáhlo mě, že byl při výkonu profese vážně zraněn kolega.

	1-2 roky	3-10 let	11-20 let	21-30 let	31 let a více
Velmi silně a často	1	0	0	2	1
Velmi silně a občas	1	5	10	11	2
Středně silně a často	0	0	0	1	0
Středně silně a občas	1	12	10	14	4
Slabě a často	1	1	1	3	0
Slabě a občas	1	11	25	18	8
Nikdy nepůsobila	19	39	55	42	4

14. Zasáhlo mě, že byl při výkonu profese smrtelně zraněn kolega.

	1-2 roky	3-10 let	11-20 let	21-30 let	31 let a více
Velmi silně a často	1	0	0	5	1
Velmi silně a občas	1	4	9	14	4
Středně silně a často	0	1	0	0	0
Středně silně a občas	1	7	4	8	3
Slabě a často	0	1	0	2	0
Slabě a občas	0	3	10	8	2
Nikdy nepůsobila	21	52	78	54	9

26. Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie v médiích.

	1-2 roky	3-10 let	11-20 let	21-30 let	31 let a více
Velmi silně a často	3	11	10	6	4
Velmi silně a občas	1	4	5	11	3
Středně silně a často	4	5	19	11	2
Středně silně a občas	3	16	15	18	5
Slabě a často	0	9	6	11	1
Slabě a občas	6	12	28	25	2
Nikdy nepůsobila	7	11	18	9	2

27. Cítím se poškozen kritizováním policisty/policie společností/částí společnosti.

	1-2 roky	3-10 let	11-20 let	21-30 let	31 let a více
Velmi silně a často	2	14	10	7	3
Velmi silně a občas	1	4	5	11	2
Středně silně a často	3	3	17	7	3
Středně silně a občas	5	17	15	17	5
Slabě a často	1	7	10	10	0
Slabě a občas	7	13	28	31	4
Nikdy nepůsobila	5	10	15	8	2

4. Kontingenční tabulka – vliv pohlaví na využívání psychologické péče poskytované příslušníkům PČR

28. Využil jsem psychologickou péči poskytovanou policistům? (dle počtu responzí)

	Žena	Muž
Ano	4	12
Ne	53	234